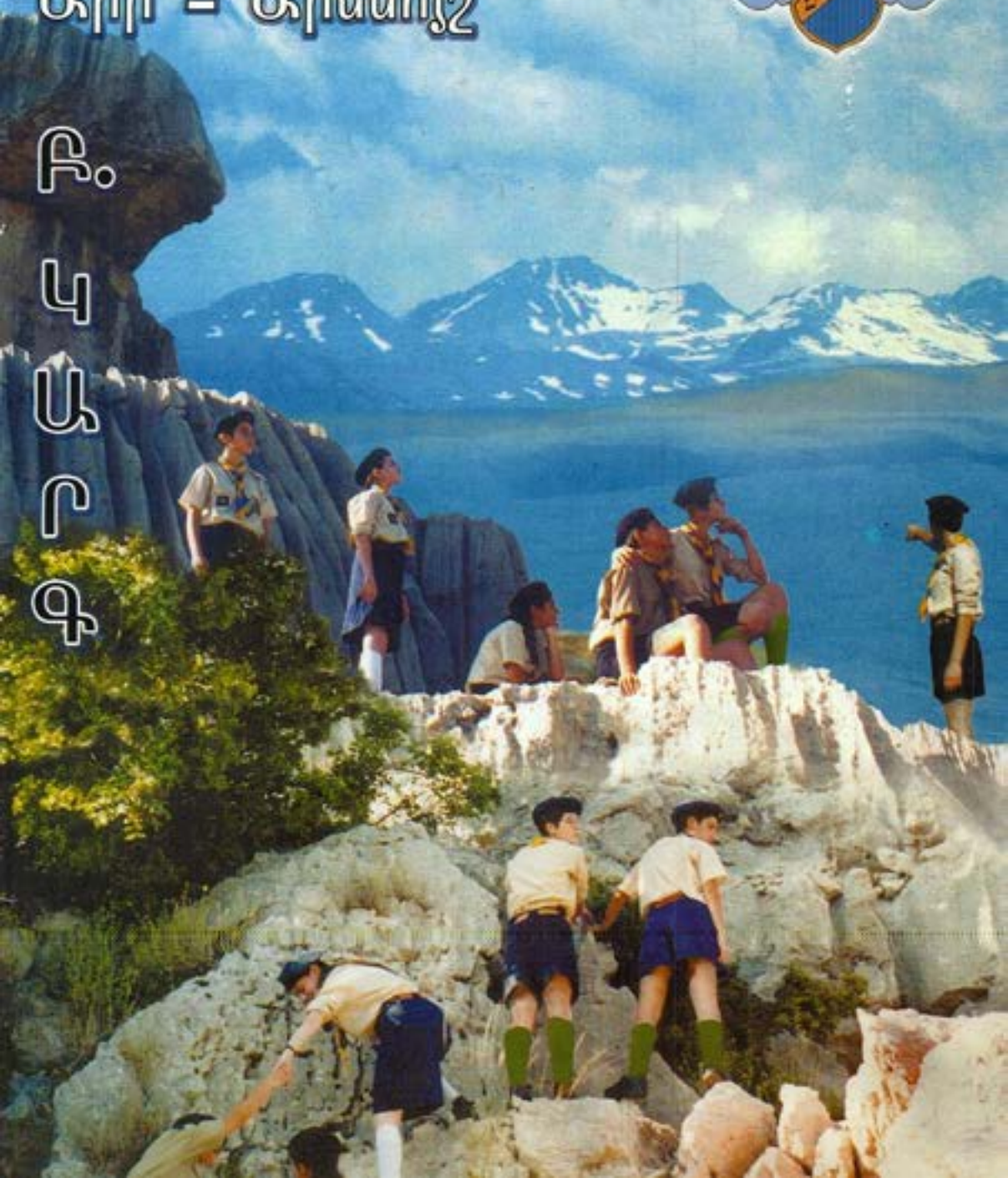

Հ.Մ.Ը.Մ.

Արի - Արեւոյշ

Բ.
Կ
Ա
Ր
Գ

Հ.Մ.Ը.Մ.

Արի - Արեւոյշ

Բ.
Կ
Ա
Ր
Գ

ԼԻԲԱՆԱՆ 2002

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական վարչությունը քաջալերում և Սկստական կարգերու գիտելիքներուն առաջին հանգրուանի գտած

յաջող ընդունելութենէն եւ շարունակելու համար Պատգամատրական ընդհանուր ժողովներու կողմէ առնուած որոշումներու գործադրութիւնը, այսօր կը ձեռնարկէ ամբողջացնել անոնց հրատարակութիւնը:

Հրատարակութեան այս շարքը կը բաղկանայ հետեւեալ կարգերուն յատուկ շորս գրքոյկներով. Միաստղ, Երկաստղ, Բ. Կարգ եւ Ա. Կարգ:

Այս գիրքերու բովանդակութիւնները արգասիքն են մասնագէտ խմբապետներու փորձառութիւններուն եւ Սիտնիի մէջ գումարուած համա-Հ.Մ.Ը.Մ.ական խմբապետական Գ. համագումարին կողմէ վերջնական ձեւատրումին:

Այս ձեռով կ'ամբողջանան գայլիկ-արծուիկական եւ արի-արեւնոյշական կարգերու ու-

սուցումներուն յատուկ հրատարակութիւնները:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի գերազանցօրէն դաստիարակչական բաժնին՝ սկստութեան զարգացումին յատկացուած այս հրատարակութիւնները, վստահ ենք որ լաւագոյնս պիտի ծառայեն իրենց նպատակին եւ անոնց ուսումնասիրութեան ճամբով մեր շարքերու միութենական եւ ազգային նպատակներու առաւելագոյն ծանօթացման:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութիւն

Պէլրոս, 26 Յունիս 2002

**Պատրաստեց եւ խմբագրեց՝
Կարպիս Գապասագալեան**

**Վերահրատարակութեան ամէն իրաւունք վերապահուած է
Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութեան**

	Անուն -----
	Մականուն -----
	Ծննդեան թուական -----
	Մուտքի թուական -----
	Հեռաձայնի թիվ -----

Մասնաճիղ

Խումբի թիվ

Խմբակի անուն

Գրքոյկը սկսայ գործածել

-----/-----/

------ին:

Գրքոյկը ամբողջացաւ

-----/-----/

------ին:

Խմբապետ

Փոխ խմբապետ

Վարիչ առաջնորդ

Առաջնորդ

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

Սիրելի եղբայր-քույր,

Այս գրքույկը քեզի կը պատրաստէ Բ. կարգի սկսուտ ըլլալու:

Այս գիրքը կարդալ-սորվելու սովորական գիրք մը չէ, այլ՝ անհկա աշխատանքի տեսորակ մըն է: Էջերուն մէջ պիտի հանդիպիս պարտականութիւններու, փնտոտութիւններու եւ գծագրութիւններու, զորս պիտի կատարես:

Պիտի հանդիպիս նաեւ գրութիւններու, որոնք պիտի սերտես, իրացնես եւ պէտք եղած պարագային իբրեւ աղբիւր գործածես:

Հաւանաբար հանդիպիս դժուարութիւններու. դիմէ խմբապետիդ, դաստիարակիդ կամ ծնողքիդ, վստահաբար անոնք քեզի կու տան պէտք եղած ցուցմունքները:

Այս անձնական տետրակդ է: Մաքուր պահէ զայն, որպէսզի ան ըլլայ օգտակար աղբիւր մը եւ լաւ յիշատակարան մը:

Բ. կարգի արի-արեւոյշի սը փորձառական շրջանին հսկողութիւնը եւ գիտելիքներուն փոխանցումը կը ստանձնէ խումբին խմբապետութիւնը:

Բ . Կ Ա Ր Գ

♦Նորընծան պարտի յաջողութեամբ աւարտել փորձառական իր շրջանը եւ գիտելիքները:

♦Նուագագոյնը 6 ամսուան նորընծայ արի/արեւոյշ ըլլայ:

♦Նուագագոյնը 13 տարեկան ըլլայ:

♦Սկաուտական ոգի եւ լաւ գործունէութիւն ցոյց տայ:

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք Ն Ե Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն

	էջ
1.- Գիտնալ ազգային քայլերգին մեկնաբանութիւնը	13
2.- Գիտնալ Պատմական Հայաստանի աշխարհագրութիւնը	15
3.- Ծանօթ ըլլալ 1918-1920 շրջանի Հայաստանի անկախութեան պատմութեան	20
4.- Գաղափար ունենալ տեղւոյն հայ գաղութի պատմութեան մասին	27
5.- Գիտնալ հինգ հայ հերոսներու կեանքն ու գործունէութիւնը	28

Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն

1.- Ծանօթանալ հայ եկեղեցւոյ նուիրապետական աթոռներու կառոյցին	35
2. Գիտնալ թէ ինչո՞ւ հայաստանեայց եկեղեցին Ա. Ծնունդը Յունուար 6ին կը տօնէ	38
3.- Գիտնալ աղօթքի իմաստն ու խորհուրդը	42

ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ

- 1.- Գիտնալ սկաուտութեան գաղափարը եւ
Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտութեան նպատակը 43
- 2.- Ճանչնալ իր խումբի, միաւորի եւ մասնաճիւղի
դրօշակները, ինչպէս նաեւ՝ քոյր մասնաճիւղերու
դրօշակները իրենց գոյներով 55

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ

- 1.- Գիտնալ տիպար ազգային քաղաքացիի կենցաղը 58
- 2.- Բժախնդիր ըլլալ իր բնակած
շրջանի մաքրութեան 61
- 3.- Գեղեցկացնել իր բնակած շրջանին մէջ
գտնուող տարածութիւնները 63

ՄԿԱՈՒՏԱԿԱՆ

- 1.- Գիտնալ պահակութեան իմաստը, նպատակը,
օգտակարութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ գիշերային
արշաւանքներու օրէնքները եւ ձեւերը 65
- 2.- Գիտնալ արշաւ-բանակումի պատրաստութեան
եղանակը եւ հիմնական օրէնքները, ինչպէս նաեւ՝
մասնակցիլ արշաւ-բանակումի մը եւ
գնահատելի արդիւնք ձեռք ձգել 69
- 3.- Գիտնալ 3 հոգիով վրան լարել եւ գաղափար
ունենալ վրաններու այլազան տեսակներուն
մասին 73
- 4.- Գիտնալ դանակ, կացին, սղոց գործածելու եւ
խնամելու ձեւերը 76
- 5.- Գիտնալ բացօդայ կրակ վառել, օճախի եւ
փուռի տեսակներ շինել 82

6.- Գիտնալ խոհանոցի մէջ ուտեստեղէնները պահելու ձեւը եւ բժախնդիր ըլլալ անոնց մաքրութեան	86
7.- Գիտնալ եփել 3 տեսակ ճաշեր	88
8.- Գիտնալ հետաւորութիւն եւ բարձրութիւն չափել	91
9.- Գիտնալ կողմնացոյցի գործածութեան եղանակը եւ 16 կողմերը	95
10.- Գիտնալ սկաւտական հանգոյցները, կապերը, հիւսքերը եւ փաթթուածքները	97
11.- Գիտնալ միջազգային մորսի այբուբենը, մորսով հաղորդակցելու առաւելութիւնները եւ եղանակը, ինչպէս նաեւ՝ մորսով հաղորդակցիլը	102
12.- Գիտնալ եւ գործածել հետախուզական նշանները	104
13.- Գիտնալ եւ գործադրել կարգապահական հրահանգները ձեռքով եւ սուլիչով, ինչպէս նաեւ՝ կարգապահական վարժութիւններն ու տողանցքի ձեւը	107

ԿԱԶՄԱԿԵՐ ՊԶԱԿԱՆ

1.- Գիտնալ խմբակային դրութեան կարեւորութիւնը եւ անոր առաւելութիւնները, ինչպէս նաեւ խմբակէն ներս ստանձնել պաշտօն մը եւ այդ մարզին մէջ ձեռք ձգել գնահատելի արդիւնք մը	123
2.- Գիտնալ սկաւտական աստիճանաւորական կառոյցը	126
3.- Լաւապէս ըմբռնել աստիճանաւորական ժողովի կարեւորութիւնը եւ առհասարակ ժողովականութեան ընթացքը	128

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

- 1.- Գիտնալ Կենսանիւթերը 132
- 2.- Գիտնալ նախնական օգնութիւնը 137
- 3.- Գիտնալ հիւանդ փոխադրելու ձեւերը 142
- 4.- Պատրաստել խմբակի մը անհրաժեշտ
Կարմիր Խաչի պայուսակը 145

ՄԱՐՁԱԿԱՆ

- 1.- Գիտնալ եւ կիրարկել շուէտական մարզանքներ 146
- 2.- Աթլետիզմի մէջ գնահատելի արդիւնքներ ձեռք
բերել՝ երկար վազք, կարճ վազք,
մէկ քայլ ոստում, բարձրութիւն ցատկել,
պարան մագլցիլ, գունտ նետել 155

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՅԼԵՐԳԻ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Մեր Հայրենիք» ազգային քայլերգը գրուած է Միքայէլ Նալպանտեանի կողմէ, 1859 թուականին, «Խտալացի Աղջկան Երգը» խորագրով երկարաշունչ բանաստեղծութիւն մը, որ հետագային բարեփոխուած եւ խտացուած ձեւով ընդունուած է իբրեւ ազգային քայլերգ:

Այս բանաստեղծութիւնը գրելու համար Միքայէլ Նալպանտեան ազդուած է իտալացի բանաստեղծ Լ. Մերկանտինիի «Սապրիի հասկահաւաքը» գործէն, որ նոյնպէս դարձած է յեղափոխական երգ, իտալացի ժողովուրդին համար:

Այս երգը գրուած է, երբ իտալացի յեղափոխական Կարիպալտին Լոմպարտիոյ մէջ յաղթական կոիւներ կը մղէր իր երկիրը ազատագրելու համար Հափսպուրկներու լուծէն:

Նալպանտեան կը քացատրէ, որ երկիրը, հայրենիքը թշուառ եւ անտէր դարձած է թշնամիներու հալածանքներուն եւ բռնութեան պատճառով, որուն ի տես՝ հայ ժո-

դովորողը կոչ կ'ընէ, որ իր զաւակները լուծեն վրէժը այն թշնամիներէն, որոնք քէն ու ոխ կը տարածեն:

1991ին, Բ. Հանրապետութեան կողմէ որդեգրուելէ ետք, «Մեր Հայրենիք»-ի Ա. տունը բարեփոխուեցաւ եւ «Թշուառ անտէր»-ը վերածուեցաւ «Ազատ անկախ»-ի:

Երկրորդ տունին մէջ, քոյրը եղբօրը կը յանձնէ ժողովորդի «նուիրական նշանը»՝ ազատութեան խորհրդանիշ դրօշակը, որ հայրենիքին հաւատարիմ մնալու երդում է: Այսինքն, քոյրը եղբօր կը թելադրէ պատերազմի դաշտ երթալ եւ մահուան գնով ազատել հայրենիքը: Աւելի յուզիչ է այն բաժինը, որ քոյրը, անձամբ, ինք հիսսած է դրօշակը, գիշերները արթուն մնալով: Արտասուքով լուալու վերջին նախադասութիւնը կ'ակնարկէ քրոջ յուզումին: Քոյրը այդ դրօշակը պատրաստելու ընթացքին լացած եւ արցունքով լուացած է դրօշակը, որովհետեւ գիտէր, որ պատերազմի գացողը կրնար նաեւ մեռնիլ, բայց եղբօրը պիտի յանձնէր դրօշակը, որպէսզի կոխի երթար թշնամիին դէմ:

Երրորդ տունին մէջ կը յանձնարարուի եղբօր, որ նայի Եռագոյնին, ազգային պատիւը խորհրդանշող այդ դրօշակին եւ կը թելադրէ, որ դրօշակը ծածանի պատերազմի դաշտին վրայ, թշնամիին դէմ կոխ մղելու ընթացքին:

Չորրորդ տունին մէջ կայ մահուան գաղափարը եւ թելադրանքը, որ մարդ կը ծնի մեռնելու համար: Հայաստանի մէջ տիրող պայմաններէն մեկնելով, քոյրն է կրկին, որ կը բացատրէ, թէ նախընտրելի է հայրենիքի ազատութեան համար մղուող կոխներուն մեռնիլ, քան՝ բնական մահով, որ հասարակ ռեւէ մարդու մահն է:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պատմական Հայաստանը ունի մօտաորապես 300.000 քառակուսի քիլոմետր տարածություն: Անհկա կը գտնուի Արեւմտեան Ասիոյ մէջ: Լեռնային երկիր մը ըլլալով, Հայաստան կոչուած է բարձրաւանդակ եւ լեռնաշխարհ:

Պատմական Հայաստանի գլխաւոր լեռնաշղթաներն են

1) Փոքր Կովկաս: Մեծ լեռնաշղթայ մըն է, որ կ'երկարի Սեւ Ծովու ափերուն մօտէն դէպի հարաւ-արեւելք: Անոր գլխաւոր լեռներէն են Բազումի, Բամպակի, Գեղամայ, Զանգեզուրի եւ Մեղրիի լեռները:

2) Հայկական Տարոս: Կը գտնուի Հայաստանի հարաւը:

3) Լազիստանի լեռներ: Կը կազմեն Հայաստանի հիւսիս-արեւմտեան սահմանը:

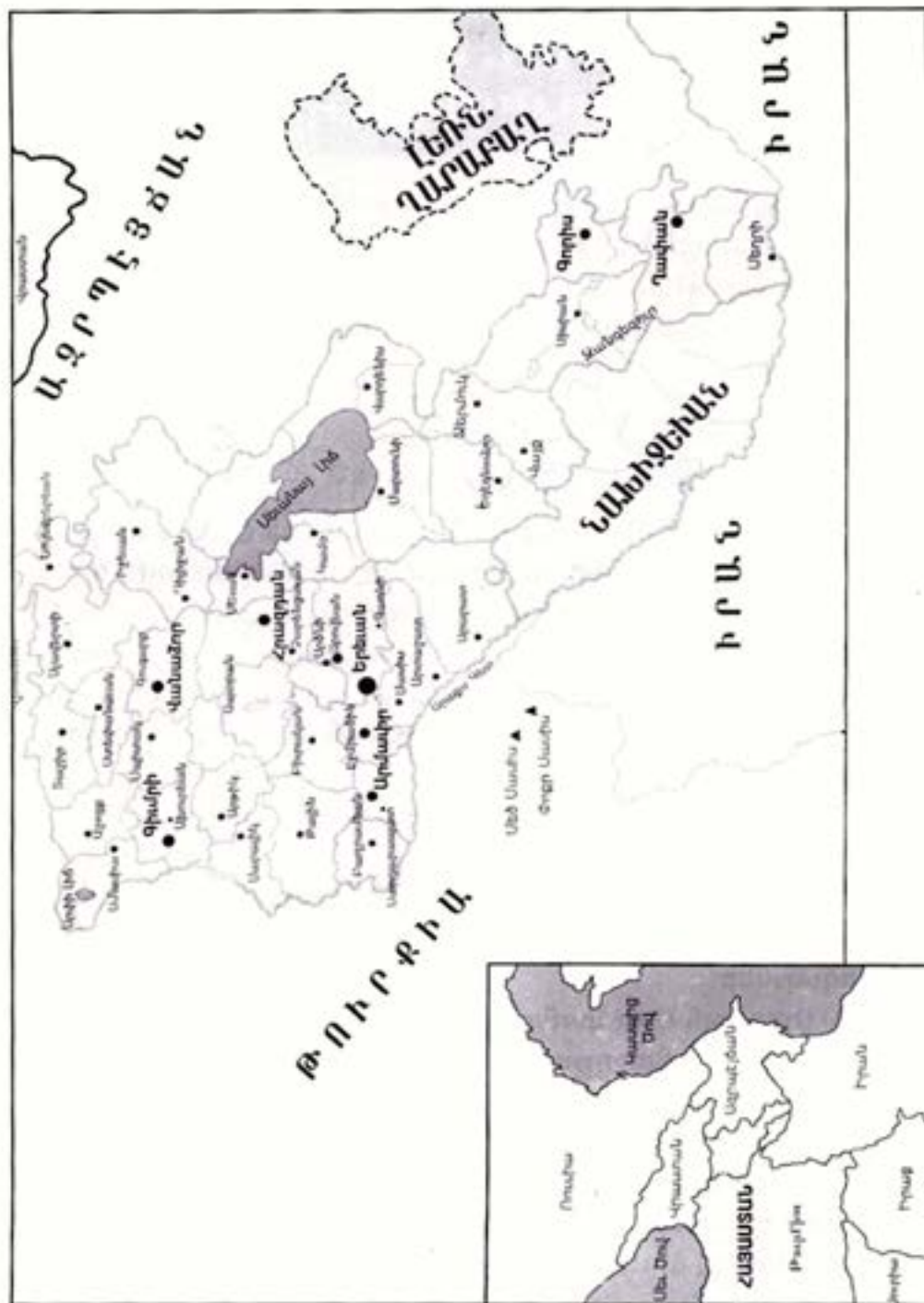
4) Արսիան Մեծրաց եւ Կոտուր Զագրոշ: Կ'երկարին հիւսիսէն հարաւ:

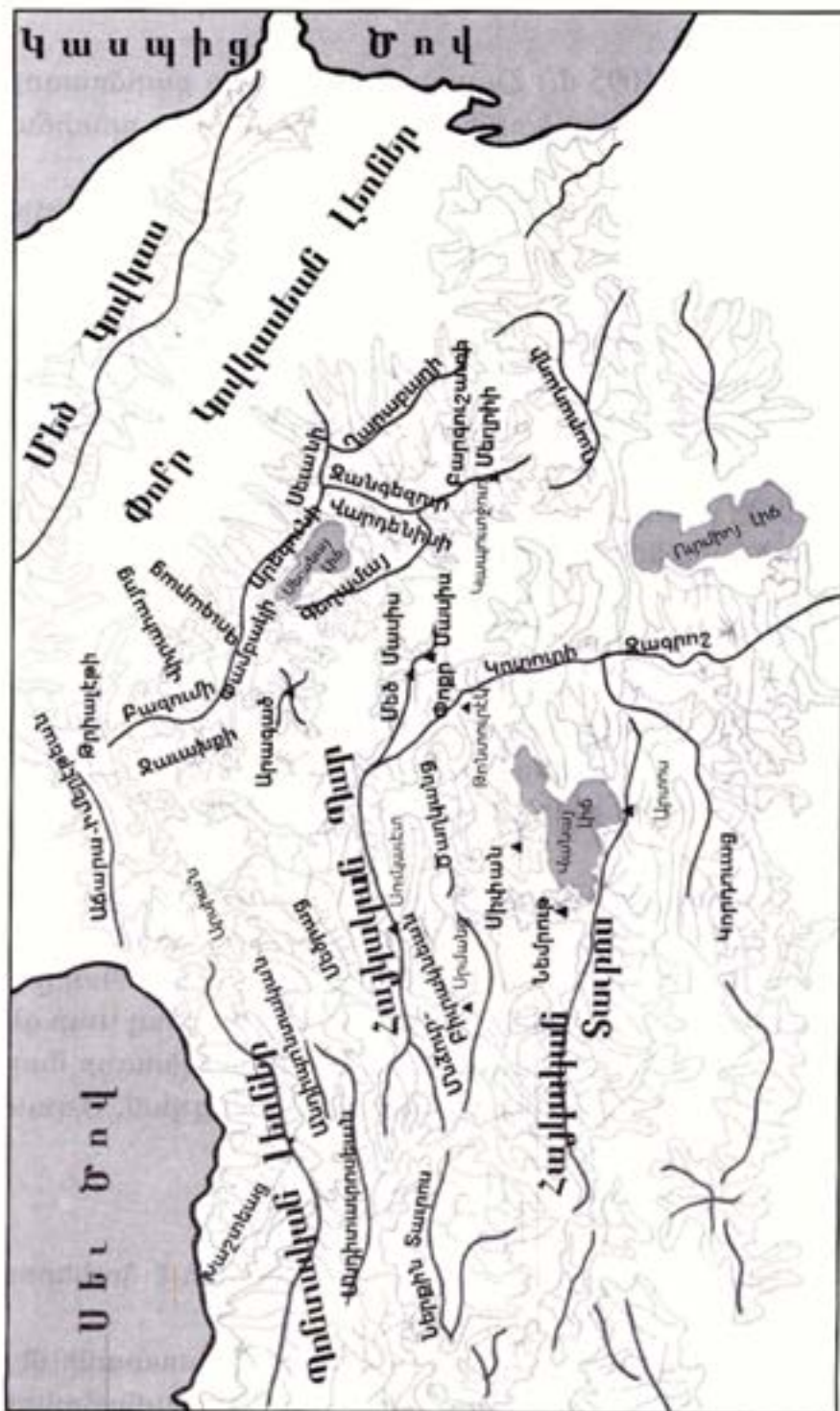
5) Հայկական Պար: Կը կազմէ Հայաստանի սիրտը: Մասիսներէն դէպի արեւմուտք կ'երկարի: Ունի բարձր գագաթներ:

6) Ծարիան Ծաղկանց եւ Մնձուր Բիրակնեան լեռներ:

Յիշեալ լեռնաշղթաներու կողքին, Հայաստան ունի առանձին լեռներ, որոնց կարգին են Արարատ, Արագած, Նեմրոս եւ Սիփան:

Արարատ կամ Մասիսները: Մեծ Մասիսի բարձրութիւնը կը հասնի 5156 մետրի: Անոր գագաթը ծածկուած է յաւերժական ձիւնով: Իսկ փոքր Մասիսը ունի 3965 մետր բարձրութիւն:

Արագած (4095 մ.) Հայաստանի երրորդ բարձրագույն գագաթն է: Արագած ունի չորս գագաթ եւ այս պատճառով կը կոչուի քառագագաթ:

Նեմրոթ (3050 մ.) եւ Սիփան (4434 մ.) կը նկատուին Վանայ լիճին պահակները:

Լեռներու կողքին, Պատմական Հայաստան ունի նաեւ հարթ տարածութիւններ, ինչպէս՝ Արարատեան դաշտը եւ Եփրատի հովիտները:

Հայաստան հեռու ըլլալով ծովերու եւ ովկիանոսներու ազդեցութենէն, ունի ցամաքային կլիմայ: Ձմեռը շատ խիստ է, յատկապէս բարձր շրջաններուն մէջ: Իսկ ամառը ցած շրջաններուն ամառը կիզիչ է ու չոր:

Պետերն ու լիճերը

Հայաստանի մէջ գետերը քիչ են: Եփրատն ու Տիգրիսը կը բխին հայկական բարձրաւանդակէն, սակայն կը հոսին դէպի Միջագետք, թափելու համար Պարսից Ծոց: Ծորոխը եւս կը բխի Հայաստանէն, սակայն կը թափի Սեւ Ծով:

Արաքսը Հայաստանի մայր գետն է, որ կը կոչուի նաեւ Արագ եւ Երասխ: Ունի 933 քլմ. երկարութիւն: Կը բխի Բիւրակնեան լեռներէն, կը ճեղքէ Հայկական Պարը եւ կը մտնէ Արարատեան դաշտ, ապա կը միանայ Կուր գետին ու կը թափի Կասպից Ծով: Արաքսի գլխաւոր հարկատուներն են Ախուրեան, Քասախ, Հրագդան, Ազատ, Արփա եւայլն:

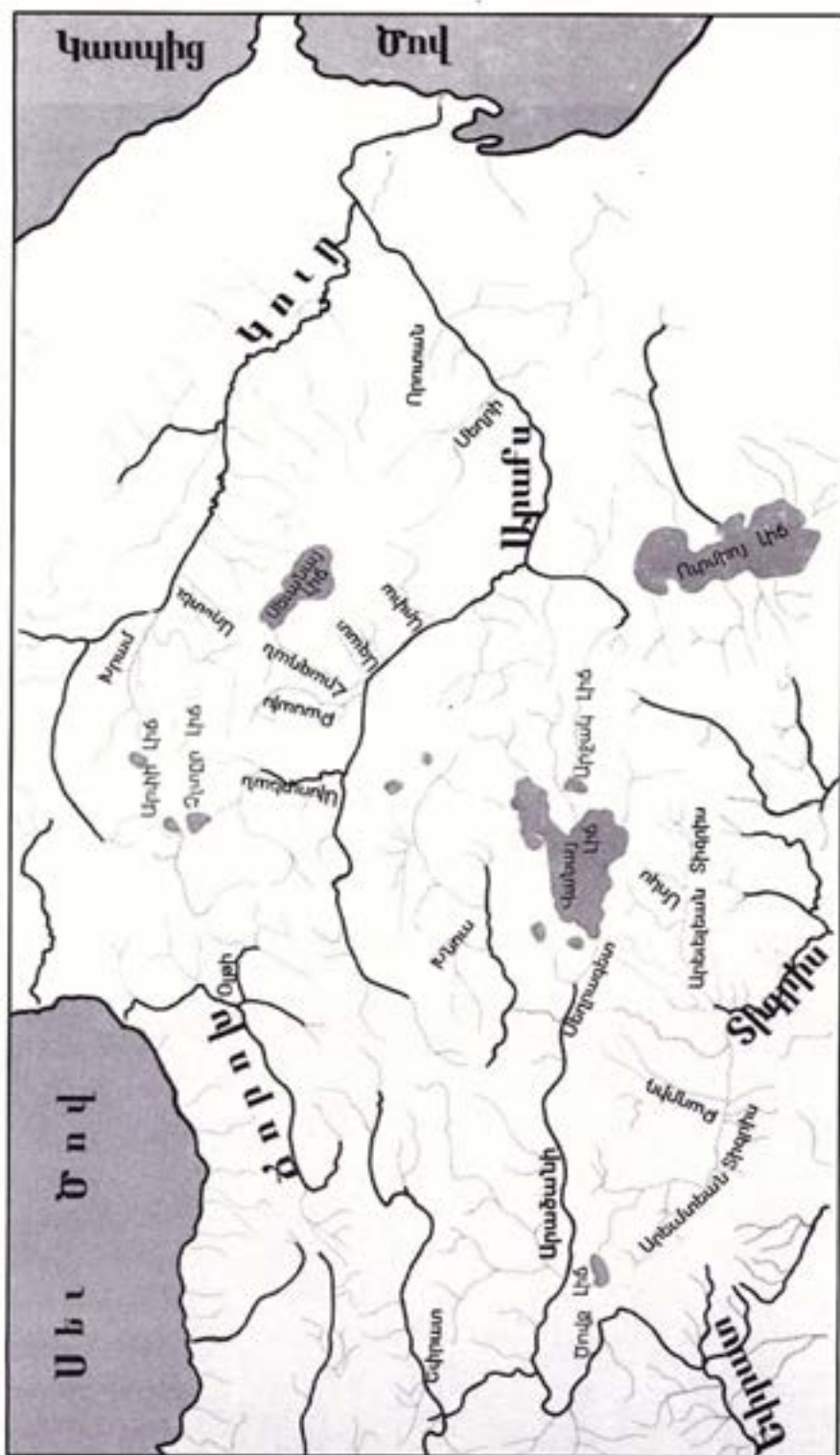
Հայաստան ունի գլխաւոր երեք լիճեր:

- Ուրմիոյ լիճը.- չափազանց աղի է:

- Վանայ լիճը.- աղի է, սակայն հարուստ է ձուկերով:

Նշանաւոր է Տաւեխ ձուկով:

- Սեւանայ լիճը.- կը գտնուի ներկայ Հայաստանի մէջ՝ 1900 մ. բարձրութեան վրայ: Նշանաւոր է Իշխանաձուկով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ 1918-1920

1918ԷՆ 1920ի միջև երկարող ժամանակաշրջանը կը ներկայացնէ մեր նորագոյն պատմութեան ամէնէն լուսաւոր եւ հետաքրքրական մէկ շրջանը, թէև անհիկա եղաւ սովի, համաճարակի, սահմանալէճերու, ներքին կոիւներու եւ պատերազմներու շրջան մը: Հայ ժողովուրդը ստրկութեան եւ օտարի տիրապետութեան իր երկար դարերէն ետք, կ'ունենար պետականութիւն: Ազգութեան եւ պետականութեան գաղափարին այս վերահաստատումը անկիւնադարձ մըն է մեր պատմութեան մէջ:

Հայաստանի հանրապետութեան պատմութիւնը ուսումնասիրելու տեսակէտէն կարելոր է այն շրջանը, որ սկսաւ 1917 թուականին պոլշեիկեան յեղաշրջումով, շարունակուեցաւ 1918 թուականին Հայաստանի անկախութեան հռչակումով եւ փակուեցաւ 1923ին, Լոզանի դաշնագրով:

1917, 27 Փետրուարին կը պայթի ռուսական յեղափո-

խութիւնը: Անդրկովկասի մէջ կը ֆաստատուի Անդրկովկասի Առանձին Կոմիտէ՝ «Օզակոմ»:

27 Սեպտեմբերին, Թիֆլիսի մէջ կը գումարուի ֆայոց ազգային խորհրդաժողովը, որուն տնօրինումով կարճ ժամանակ ետք կը կազմուին Ազգային Ժողովն ու Ազգային Խորհուրդը: Առաջինը կը զբաղի ֆայ կեանքը յուզող ֆարցերով, իսկ երկրորդը՝ իբրև գործադիր մարմին կը ստանձնէ ազգային բոլոր գործերուն ղեկավարութիւնը:

25 Հոկտեմբերին տեղի կ'ունենայ պուշեիկեան յեղաշրջումը:

5 Դեկտեմբերին, Երզնկայի մէջ կը ֆաստատուի գինադադար՝ թուրք բանակին եւ Անդրկովկասի Կոմիսարիատին միջև:

13 Դեկտեմբերին, Ազգային Խորհուրդի ջանքերով կը ֆիմնուի ֆայ ազգային բանակը՝ զօր. Թովմաս Նազարբէկեանի ֆրամանատարութեամբ: Նոյն թուականին,

ուս ղեկավարները հրահանգ կու տան Թրքահայաստանի մէջ գործող ուսական բանակին՝ լքելու ճակատը: Թուրքերը կ'անցնին հակալարձակողականի ու կը գրաւեն Երզնկան, Տրապիզոնը, Բաքերդը, Կարինը եւ կը յառաջանան դէպի Ռուսաստանի սահմանները: Այս շրջանին է ահա, որ կը կազմուի Անդրկովկասի Սէյմը:

1918, 16 Փետրուարին, Սէյմը կ'որոշէ հաշտութիւն կնքել Թուրքիոյ հետ: 3 Մարտին, կը ստորագրուի Պրեսթ

Լիթովսկիի դաշնագիրը, ըստ որուն՝ Կարսի, Արտահանի եւ Պաթումի շրջանները կը յանձնուին Թուրքիոյ: Ապրիլին, Արարատեան դաշտին մէջ, Արամի եւ Դրոյի գլխատրութեամբ հայերը հերոսական կռիւներ կը մղեն թուրք կանոնաւոր բանակին դէմ:

15 Մայիսին, Ազգային Խորհուրդի սիրտը հանդիսացող եւ Հայաստանի տիքթաթոր հոշակուած Արամ Մանուկեան ստանձնած է արդէն հայրենիքի պաշտպանութեան դժուարին պարտականութիւնը: 24 Մայիսին, զօր. Նազարբէկեան հրաման կու տայ հայկական զօրաբաժին-

ներուն ընդհանուր յարձակումի անցնիլ: 24էն 26 Մայիսին տեղի կ'ունենան Սարդարապատի եւ Ղարաքիլիսէի հերոսական կռիւները: Հայերը միական ու խիզախ, մէկ մարդու պէս կը հարուածեն թշնամին: Թուրքերը կը կրեն չափազանց ծանր կորուստներ եւ կը պարտուին բոլոր ճակատներու վրայ: Մինչեւ 28 Մայիս, կը շարունակուին հայկական բանակին ջախջախիչ հարուածները եւ տեղի կ'ունենան Բաշ Ապարանի պատմական կռիւները: Պարտուած բոլոր ճակատներուն վրայ՝ թուրքերը կը նահանջեն: Արամի ընդհանուր հրամանատարութեան տակ եւ զօրավարներ Նազարբէկեանի, Սիլիկեանի, Արարատեանի եւ Դրոյի վճռական հարուածներով նոր էջ մը կը բացուի հայոց պատմութեան մէջ: Հայոց Ազգային Խորհուրդը ինքզինք կը յայտարարէ ժամանակաւոր կառավարութիւն: Մայիս 28 կը դառնայ Հայաստանի անկախութեան օր:

4 Յունիսին, կը ստորագրուի խաղաղութեան դաշնագիր՝ Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ: Հայաստանի տարածութիւնը կը հասնէր 12000 քառ. քմ.: Յովհաննէս Քաջազնունի կը կազմէ առաջին կառավարութիւնը:

1 Օգոստոսին տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր բացում՝ Հայաստանի օրէնսդիր ժողովին: Կը սկսին պետութեան վերաշինութեան եւ կազմակերպական աշխատանքները:

Քանի մը ամիս ետք, 5 Դեկտեմբերին, վրացական զօրքը կը գրաւէ Ախալքալաքը եւ կը փորձէ գրաւել Լոռին: 13 Դեկտեմբերին, կը ծագի հայ-վրացական պատերազմը, որ կ'աւարտի հայերու յաղթանակով:

1919, 5 Օգոստոսին, Ալեքսանդր Խատիսեան կը կազմէ երկրորդ կառավարութիւնը:

1920, 19 Յունուարին, դաշնակիցներու գերագոյն խորհուրդը կը ճանչնայ Հայաստանի կառավարութիւնը:

4 Ապրիլին, Ազրայէճանի թուրքերը կը կազմակերպեն Շուշիի հայութեան կոտորածը: Տեղի կ'ունենան բախումներ Ղարաբաղի մէջ, թուրքերու եւ հայերու միջեւ:

5 Մայիսին, Խատիսեան խորհրդարանին կը ներկայացնէ իր հրաժարականը: Իշխանութեան գլուխը կ'անցնի Համօ Օհանջանեան, իբրեւ վարչապետ:

10 Օգոստոսին, Հայաստանի Հանրապետութեան անունով Աւետիս Ահարոնեան կը ստորագրէ Սեւրի դաշնագիրը, որուն հիման վրայ Հայաստան կ'ունենայ մօտաւորապէս 162000 քառ. քլմ. տարածութիւն:

23 Սեպտեմբերին, կը սկսի հայ-թրքական պատերազմը: 20-26 Հոկտեմբերին, տեղի կ'ունենան արիւնահեղ կոիւներ Սուրմալուի ճակատին վրայ: Դրոյի ղեկավարութեամբ հայկական բանակը կը ջախջախէ թուրքերը: 30 Հոկտեմբերին, Հայաստանի կառավարութիւնը կը դիմէ դաշնակիցներուն, որոնք սակայն օգնութեան չեն հասնիր:

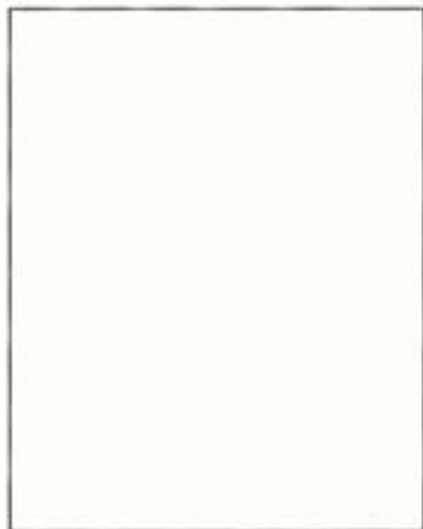
23 Նոյեմբերին, Օհանջանեանի կառավարութիւնը կը հրաժարի: Երկու օր ետք, Սիմոն Վրացեան կը կազմէ չորրորդ եւ վերջին դահլիճը:

2 Դեկտեմբերին, պաշտօնական համաձայնութեամբ, Հայաստանի Հանրապետութեան վարիչները երկիրը կը յանձնեն համայնավարներուն, թուրքերու եւ ռուսերու միջեւ «երկու չարեաց փոքրագոյն»ի ընտրութիւն մը կատարելով: Հայաստան կը դառնայ Խորհրդային Հանրապետութիւն:

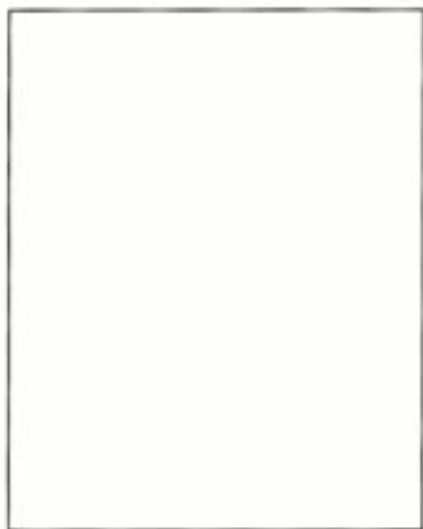
**Քտի՛ր եւ հոս զետեղէ՛ հետեւեալ
անձնատրութիւններուն նկարները.**

Ա. Արամ Մանուկեան

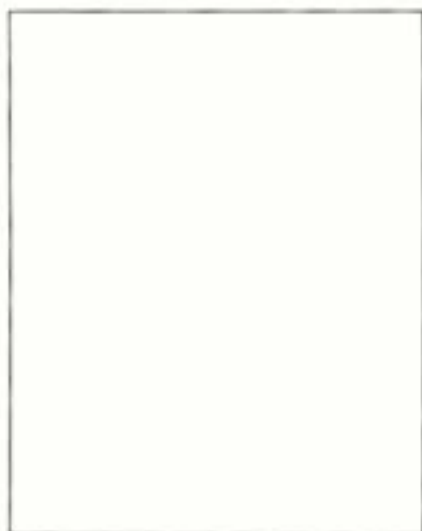
Բ. Քաչազունի

Ա. Խատիսեան

Հ. Օհանջանեան

Ս. Վրացեան

Դրօ

Թուէ՛ 1918-1920 Հայաստանի Հանրապետութիւնը ներկայացնող 4 դէսպաններու անուններ եւ այն երկիրները, ուր անոնք գործեցին.

Դէսպանի անուն	Երկիր
ա.	
բ.	
գ.	
դ.	

ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Վստահաբար դուն ալ յաճախ դուն քեզի հարց կու տաս, թէ ի՞նչպէս կազմուած է ապրած երկրիդ հայ գաղութը: Հաւանաբար դուն ալ յաւելեալ մանրամասնութիւններ չունիս, հետեւաբար լաւ կ'ըլլայ եթէ ստորեւ տրուած հարցումները, իբրեւ ուղղութիւն ստանալով, որոշ փնտոտութներ ընես եւ ամփոփ տեղեկութիւն ունենաս գաղութիդ մասին:

Մօտաւորապէս ո՞ր թուականէն ի վեր հայեր ապրած են ----- մէջ: Ներկայիս, մօտաւորապէս քանի՞ հոգի կը հաշուէ ապրած երկրիդ՝ ----- հայ գաղութը: Քանի՞ դպրոց եւ եկեղեցի ունի (առաքելական, կաթողիկէ, ատոտարանական) գաղութը: -----

Հայկական բարեսիրական միութիւններ կը գործե՞ն (Կարմիր Խաչ, եւայլն), եթէ այո, թուէ՛ զանոնք: -----

Թուէ՛ նաեւ գաղութին մէջ գործող հայկական մարզական միութիւններու անունները: -----

Յաւելեալ մանրամասնութիւններ եթէ ունիս, գրէ՛ զանոնք եւս: -----

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՐՈՄՆԵՐ

Իբրև Բ. կարգի հայ սկսուտ, քեզմէ կը պահանջուի ամփոփ գիծերու մէջ սերտել եւ ներկայացնել կեանքն ու գործունէութիւնը հինգ հայ հերոսներու:

Կատարէ՛ ընտրութիւններդ եւ ճշդէ՛ հինգ հերոսներ, զորս պիտի ներկայացնես: Ապա հետեւէ՛ հարցարանին, ամբողջացնելով զայն իրաքանջիւր հերոսի պարագային. միացո՛ւր նաև հերոսին նկարը:

1. Հարցարան

Հերոսի անուն -----

Մականուն -----

Ծածկանուն -----

Հօր անուն -----

Մօր անուն -----

Ո՞ր ծնած է ----- ե՞րբ -----

Դպրոց յաճախա՞ծ է -----

Եթէ այո, ո՞ր -----

Քանի տարեկանին սկսած է իր գործունէութեան ---

Կամառ՞ր կերպով, թէ պատահմամբ մաս կազմած է յեղափոխական շարժումին -----

Քաղաքական կուսակցութեան մը անդամակցա՞ծ է ---

Եթէ այո, ե՞րբ ----- եւ ո՞ր -----

Գործունէութիւնը ընդհանրապէս մե՞կ շրջանի մէջ եղած է, թէ զանազան տեղեր -----

Դպրոց յաճախած է
Եթէ այո, ո՞ր
Քանի տարեկանին սկսած է իր գործունեութեան ---
Կամառ՞ր կերպով, թէ պատահմամբ մաս կազմած է յե-
ղափոխական շարժումին
Քաղաքական կուսակցութեան մը անդամակցած է ---
Եթէ այո, ե՞րբ եւ ո՞ր
Գործունեութիւնը ընդհանրապէս մէ՞կ շրջանի մէջ եղած
է, թէ զանազան տեղեր
Եթէ մէկ շրջան է, ո՞ր
Մօտաւորապէս քանի՞ տարի նուիրուած է ազատագրա-
կան պայքարին
Ի՞նչպէս եւ ե՞րբ նահատակուած է

Թուէ՛ անոր մասնակցած եւ կամ ղեկավարած գլխաւոր
կոնիներն ու գործողութիւնները, ապա քանի մը տողով
ներկայացո՛ւր անոր ամէնէն նշանաւոր կոնիը.

3. Հարցարան

Հերոսի անուն

Մականուն

Ծածկանուն

Հօր անուն

Մօր անուն

Ո՞ր ծնած է ե՞րբ

Դպրոց յաճախա՞ծ է

Եթէ այո, ո՞ր

Քանի տարեկանին սկսած է իր գործունեության ...

Կամառ՞ր կերպով, թէ պատահմամբ մաս կազմած է յե-
ղափոխական շարժումին

Քաղաքական կուսակցության մը անդամակցա՞ծ է ...

Եթէ այո, ե՞րբ եւ ո՞ր

Գործունեութիւնը ընդհանրապէս մէ՞կ շրջանի մէջ եղած
է, թէ զանազան տեղեր

Եթէ մէկ շրջան է, ո՞ր

Մօտաւորապէս քանի՞ տարի նուիրուած է ազատագրա-
կան պայքարին

Ի՞նչպէս եւ ե՞րբ նահատակուած է

Թուէ՛ անոր մասնակցած եւ կամ ղեկավարած գլխաւոր
կոնիներն ու գործողութիւնները, ապա քանի մը տողով
ներկայացո՛ւր անոր ամէնէն նշանաւոր կոնիը.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Հարցարան

Հերոսի անուն -----
Մականուն -----
Ծածկանուն -----
Հօր անուն -----
Մօր անուն -----
Ո՞ր ծնած է ----- ե՞րբ -----
Դպրոց յաճախա՞ծ է -----
Եթէ այո, ո՞ր -----
Քանի տարեկանին սկսած է իր գործունեության ---
Կամառ՞ր կերպով, թէ պատահմամբ մաս կազմած է յե-
ղափոխական շարժումին -----
Քաղաքական կուսակցության մը անդամակցա՞ծ է ---
Եթէ այո, ե՞րբ ----- եւ ո՞ր -----
Գործունեութիւնը ընդհանրապէս մէ՞կ շրջանի մէջ եղած
է, թէ զանազան տեղեր -----
Եթէ մէկ շրջան է, ո՞ր -----

Մօտաւորապէս քանի՞ տարի նուիրուած է ազատագրական պայքարին -----

Ի՞նչպէս եւ ե՞րբ նախատակուած է -----

Թուէ՛ անոր մասնակցած եւ կամ ղեկավարած գլխաւոր կոիւնքն ու գործողութիւնները, ապա քանի մը տողով ներկայացո՛ւր անոր ամէնէն նշանաւոր կոիւր.

5. Հարցարան

Հերոսի անուն -----

Մականուն -----

Ծածկանուն -----

Հօր անուն -----

Մօր անուն -----

Ո՞ր ծնած է ----- ե՞րբ -----

Դպրոց յաճախա՞ծ է -----

Եթէ այո, ո՞ր -----

Քանի տարեկանին սկսած է իր գործունեութեան ---
Կամառո՞ր կերպով, թէ պատահմամբ մաս կազմած է յե-
ղափոխական շարժումին -----
Քաղաքական կուսակցութեան մը անդամակցած է ---
Եթէ այո, ե՞րբ ----- եւ ո՞ր -----
Գործունեութիւնը ընդհանրապէս մէ՞կ շրջանի մէջ եղած
է, թէ զանազան տեղեր -----
Եթէ մէկ շրջան է, ո՞ր -----
Մօտաւորապէս քանի՞ տարի նուիրուած է ազատագրա-
կան պայքարին -----
Ի՞նչպէս եւ ե՞րբ նահատակուած է -----

Թուէ՛ անոր մասնակցած եւ կամ ղեկավարած գլխաւոր
կոնիներն ու գործողութիւնները, ապա քանի մը տողով
ներկայացո՛ւր անոր ամէնէն նշանաւոր կոնիը.

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՒԻՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱԹՈՌՆԵՐԸ

Հայոց կաթողիկոսական Աթոռը պատմութեան ընթացքին տեղ մը կապուած չմնաց, այլ՝ քաղաքական դեկալարութեան հետ փոխադրուեցաւ քաղաքէ քաղաք:

Հայրապետական աթոռը հաստատուեցաւ

հոն, ուր կը գտնուէր ազգին քաղաքական իշխանութեան կեդրոնը, կամ ժամանակին տիրող կառավարութեան գլխաւոր քաղաքը: Այսպէս, երբ արքունիքը կը գտնուէր Վաղարշապատ, Դուին, Անի կամ Սիս, կաթողիկոսարանն ալ կը փոխադրուէր հոն:

Այն օրերուն, երբ Էջմիածինը դարձաւ քրիստոնէութեան առաջին ոստանը, Հայաստանի մէջ, չորրորդ դարու սկիզբն էր (301) եւ թագաւորութեան մայրաքաղաքն ալ Վաղարշապատն էր: Ապա, երբ արաբական տիրապետութեան օրերուն Դուինի մէջ իշխանութիւն մը կը հաստատուի, կաթողիկոսութեան աթոռն ալ կը փոխադրուի Դուին: Բագրատունեաց թագաւորութեան շրջանին, Անի հաստատուելէ առաջ, Յովհաննէս Ե. կա-

թողիկոսը շատ մը փորձեր կատարեց վերանորոգելու համար Դուինի աթոռը, սակայն չյաջողեցաւ: Ի վերջոյ, երկար թափառումներէ ետք, եւ կարճատեմ մը Աղթամար հաստատուելէ ետք, կաթողիկոսարանը փոխադրուեցաւ Անի եւ մնաց հոն, մինչեւ Բագրատունեաց թագա-

ւորութեան անկումը՝ 1045:

Անիի անկումով, կաթողիկոսական աթոռն ալ բռնեց գաղթի ճամբան եւ ուղղուեցաւ Կիլիկիա, ուր գանազան շրջաններու մէջ թափառելէ ետք, հաստատուեցաւ Սիս, ու հոն մնաց մինչեւ 1915: Սիսի մէջ, Կիլիկիոյ վերջին կաթողիկոսը եղաւ Սահակ Բ. Խապայեան, որ իր ժողովորդին հետ թափառական շրջեցաւ Սուրիոյ մէջ բազմաթիւ տարիներ եւ վերջապէս յաջողեցաւ Լիբանանի մէջ (Անթիլիաս) հաստատել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանը եւ 1930ին հիմը դրաւ Ս. Աթոռին:

Մինչեւ Կիլիկիոյ թագաւորութեան անկումը (1375), Հայաստանի մէջ կաթողիկոսական աթոռ չկար: 1441ին, առաջարկուեցաւ Կիլիկիոյ աթոռը փոխադրել Հայաստան. Էջմիածնի մէջ գումարուեցաւ ժողով մը, որուն ներկաները կաթողիկոս ընտրեցին Կիրակոս վարդապետ Վիրապեցին, որովհետեւ Սիսի կաթողիկոսը չէր ուզեր վերադառնալ Էջմիածին: Ահա այս թուականէն (1441)

սկսեալ է, որ Հայաստանեայց Եկեղեցին կաթողիկոսական երկու աթոռ ունեցա՛ւ Էջմիածինի եւ Կիլիկիոյ մէջ: Գրեթէ այս նոյն ժամանակաշրջանին (1461) Պոլսոյ մէջ կը հաստատուի Կոստանդուպոլսոյ Պատրիարքութիւնը, որ մաս կը կազմէ Հայաստանեայց եկեղեցոյ նոիրապետական աթոռներուն, իր հետ ունենալով նաեւ Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը:

Որո՞նք են ներկայիս Էջմիածինի Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսները: Գտի՛ր անոնց նկարները եւ նշէ՛, թէ ո՞ր թուականէն ի վեր ընտրուած են.

Ամենայն Հայոց
Կաթողիկոս

Ընտրուած է

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկոս

Ընտրուած է

ԻՆՉՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ Ս. ԾՆՈՒՆԴԸ ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԹՆ ԿԸ ՏՕՆԷ

Հայաստանայց Առաքելական Եկեղեցին Ս. Ծնունդը Յունուար 6ին կը տօնէ, մինչդեռ քրիստոնէական մնացեալ բոլոր եկեղեցիները, թէ՛ Արեւելքի եւ թէ Արեւմուտքի մէջ, Ս. Ծնունդը Դեկտեմբեր 25ին կը տօնեն: Ծատ բնական պարագայ մըն է, որ այս երկու թուականները մարդոց մտքերուն մէջ հարցականներ յառաջացընեն:

Այդ հարցականները կարելի է լուսաբանել, ներկայացնելով Ս. Ծննդեան տօնին հաստատումը, պատմական եւ եկեղեցական տուեալներու համաձայն:

Յիսուս Քրիստոսի երկրաւոր կեանքին մասին ամէնէն վաւերական աղբիւրները Աւետարաններն են: Բայց այս Աւետարանները Յիսուսի ծննդեան թուականին մասին ոչինչ կը յիշատակեն, յստակ եւ ստոյգ թուական մը չեն տար մեզի:

Եկեղեցւոյ աւանդութեան համաձայն, առաջին դարուն, քրիստոնէականները յիշատակելի գլխաւոր միակ տօն մը ունէին, այդ ալ Յիսուսի Յարութեան դէպքն էր: Աւե-

լի ետք, երկրորդ դարուն, երբ Աւետարանները գրուած են, Քրիստոսի կեանքէն քաղուած այլ յիշատակներ ալ սկսած են կարեւոր նկատուիլ քրիստոնէականերու կեանքին եւ դաստիարակութեան համար. այս բոլոր յիշատակները միասնաբար սկսած են տօնել նոյն օրը, Աստուածայայտնութեան անունին ներքեւ:

Եկեղեցւոյ հայրապետները որոշեցին այս նոր տօնը հաստատել Յունուար 6ին: Պարզ ենթադրութիւն մը չէ Յունուար 6 թուականը, այլ՝ պատմական իրողութիւն մը, զոր կը հաստատեն եկեղեցւոյ հայրերու գործերէն քաղուած վկայութիւնները:

Եկեղեցական հայրերու այս վկայութիւններէն անկախ, կայ ուրիշ ձեւ մը, որ Աւետարանական տեղեկութիւններէն մեկնելով, տոմարական հաշուով Յիսուսի ծնունդը Նոր Տոմարով կը զուգադիպի Յունուար 6ին:

Պատմական տուեալներով եւ համաքրիստոնէական եկեղեցական հայրերու վկայութեամբ յստակ է, որեւմն, թէ առաջին շրջանի եկեղեցին Յիսուսի ծնունդն ու մկրտութիւնը հաստատեց Յունուար 6ին: Եթէ այդպէս է, ուրկէ՞ եկաւ Դեկտեմբեր 25ը իբրեւ տօն՝ Յիսուսի ծննդեան:

Ս. Ծնունդը Դեկտեմբեր 25ին սկսաւ տօնուիլ հետեւեալ գլխաւոր պատճառով:

Հեթանոս ժողովուրդներու մօտ, մանաւանդ՝ արեւելեան կրօններու մէջ, արեւու աստուածը՝ Միթրան մեծ ժողովրդականութիւն եւ յարգանք կը վայելէր Հռոմէական Կայսրութեան մէջ. Դեկտեմբեր 25ին, ժողովրդային մեծ տօնախմբութիւն տեղի կ'ունենար «Անյաղթելի արեւ աստուծոյ տարեդարձ»ին առիթով:

Եկեղեցւոյ հայրերը ճիգ թափեցին Դեկտեմբեր 25ի այս տօնախմբութիւնները մոռցնել տալու քրիստոնէականերուն, բայց չյաջողեցան: Քրիստոնէաները շարունա-

կեցին մասնակցիլ այս խանդավառ տօնախմբութեան: Որպէսզի յաջողին այս տօնը խափանել, արեւմտեան եկեղեցիներ, 336ին, Դեկտեմբեր 25ի արեւ աստուծոյ տօնախմբութիւնը յայտարարեցին «Արդարութեան արեւու տարեդարձ»ի օր, Քրիստոսը ներկայացնելով իբրեւ ճշմարիտ եւ յաւիտենական լոյսը մարդկութեան:

Այս գլխաւոր պատճառէն անկախ, կայ այլ պատճառ մը, որ անլի նպաստեց այս նոր թուականին տարածման, Արեւելքի մէջ: Պաղեստինի մէջ, քրիստոնէակաները Ս. Ծնունդն ու Մկրտութիւնը նոյն օրը, Յունուար 6ին կը տօնէին: Ծննդեան յիշատակը Բեթղեհեմի մէջ կը տօնէին, ապա Յորդանան գետ երթալով Մկրտութեան յիշատակը կը տօնէին: Յոգնեցուցիչ էր այս երկու տօները իրարմէ հեռու երկու տարբեր վայրերու մէջ տօնել նոյն օրուան մէջ: Երբ Հռոմի եկեղեցին Յիսուսի ծնունդը Դեկտեմբեր 25ին փոխադրեց, Պաղեստինի քրիստոնէականերուն համար անլի նպաստաւոր եղաւ, որովհետեւ դիրութեամբ սկսան Ս. Ծնունդը Բեթղեհեմի մէջ տօնել Դեկտեմբեր 25ին եւ տասներեք օր ետք, Յունուար 6ին, Յորդանան գետ երթալով Մկրտութիւնը տօնել:

Այսպէս, 4րդ դարուն հաստատուած Դեկտեմբեր 25ի Ս. Ծննդեան տօնակատարութիւնը կամաց-կամաց սկսաւ տարածուիլ եւ գործադրուիլ բոլոր եկեղեցիներու կողմէ, մինչդեռ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին մինչեւ այսօր Ս. Ծնունդն ու Մկրտութիւնը կը տօնէ նոյն օրը, Յունուար 6ին, համաձայն եկեղեցւոյ Առաքելական օրէնքներուն հետեւեալ պատճառներով.-

Առաջին, Հայաստանի մէջ, Հայոց Եկեղեցին չունէր այն դժուարութիւնները եւ պատճառները, որոնք մղեցին Հռոմի Լատին Եկեղեցին Արեւմուտքի մէջ եւ Պաղեստինի Եկեղեցին Արեւելքի մէջ յառաջացնելու թուականի փոփոխութիւնը:

Երկրորդ, Հայոց Եկեղեցւոյ վրայ բանեցուած եկեղեցական-դաւանաբանական արտաքին ճնշումներուն դիմաց, Հայ Եկեղեցւոյ հայրերը հաստատ մնացին Ս. Ծնունդը Յունուար 6ին տօնելու Առաքելաւանդ Կանոնին, որպէսզի ծիսական անկախութեամբ եւ տարբերութեամբ այլ եկեղեցիներէ, պահեն նաեւ Հայ Եկեղեցւոյ ինքնուրոյնութիւնը:

Ահաւասիկ, պատմական տուեալները Ս. Ծննդեան տօնի թուականին մասին: Մեզի համար յստակ է այլեւ Յունուար 6ն ու Դեկտեմբեր 25ը: Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ զաւակները, այսօր եւս, նոյն նախանձախնդրութեամբ պէտք է պահեն Յունուար 6ի ծննդեան տօնակատարութիւնը, փոխանակ զայն նկատելու հնամենի կանոն մը, որմէ հրաժարած է ամբողջ քրիստոնէայ աշխարհը, եւ այս այն հաստատ համոզումով, որ ազգեր եւ ժողովուրդներ իրենց ազգային-եկեղեցական ինքնուրոյնութիւնը կը պահեն իրենց իրայատուկ տօներով:

Պատմական յետադարձ ակնարկով մը, անվարանօրէն, լուսամիտ կ'անուանենք մեր եկեղեցական հայրերը, որոնք հայ ժողովուրդին աւանդեցին ազգային-եկեղեցական ինքնուրոյն դիմագիծ:

ԱՂՕԹՔԻՆ ԻՄԱՍՏՆ ՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

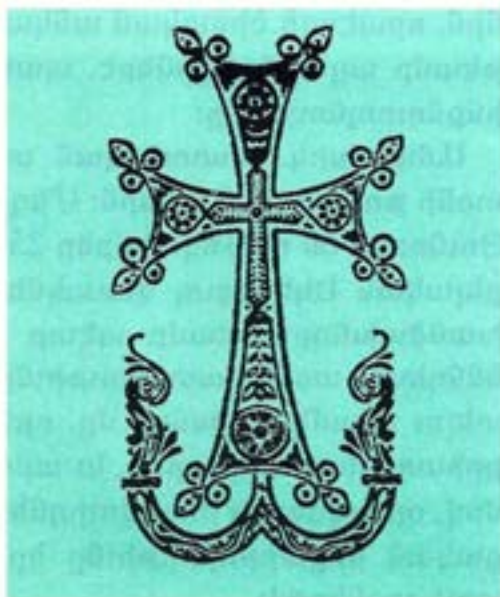
Ի՞նչ կը նշանակէ
աղօթք եւ աղօթել:

Աղօթք կը նշանակէ
աղաչանք Աստուծոյ,
հետեւաբար աղօթել՝
աղաչանքով Աստուծմէ
բան մը խնդրել:

Մենք, որեւէ պարագայի անձերու շէնք
աղօթեք, կ'աղօթենք
միայն Աստուծոյ:
Աղօթքը ուրեմն խօսակցութիւն մըն է, յարաբերութիւն մըն է Աստուծոյ եւ մարդու միջեւ:

Կեանքի ամէնէն իմաստալից պահերէն է աղօթքի պահը, երբ կ'առանձնանաս եւ կը սկսիս մտածել, թէ ո՞վ ես, ի՞նչ լաւ գործ կատարած ես եւ ի՞նչ՝ վատ: Այդ առանձնութեանդ մէջ պիտի զգաս ներկայութիւնը Աստուծոյ, որ քեզի մտիկ կ'ընէ:

Մեր պապերը դարերով աղօթեցին: Աղօթեցին իրենց նեղութեան եւ տառապանքին մէջ, աղօթեցին ուրախութեան եւ ցնծութեան մէջ, աղօթեցին մահուան եւ պարտութեան եւ յատկապէս՝ յաջողութեան եւ յաղթանակներու ատեն, գոհունակութիւն եւ շնորհակալութիւն յայտնելու Աստուծոյ: Դուն ալ անոնց թողներէն ըլլալով, անոնց պէս մի՛շտ աղօթէ...

ՍԿԱՌՈՒՑՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ ԵՒ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՍԿԱՌՈՒՑՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

- Ա. Սկաուտութեան գաղափարին ծագումը
- Բ. Պէյտրն Փաուրլի տեսութիւններուն գլխաւոր յատկանիշները
- Գ. Սկաուտական խումբեր
- Դ. Սկաուտութեան համաշխարհային տարողութիւնը
- Ե. Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտութեան նպատակը

Ա. ՍԿԱՌՈՒՑՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

Սկաուտութեան գաղափարը յղացաւ անգլիացի զօրավար՝ Սըր Ռոպերթ Սթիվենսըն Սմիթ Պէյտրն Փաուրլ Օֆ Եիլուել 1900ական թուականներուն, անգլիական բանակին մէջ, Աֆղանիստանի, Հնդկաստանի եւ մասնաւորաբար Ափրիկէի մէջ երկար արկածախնդրութիւններէ եւ փորձառութիւններէ ետք:

Սկզբնական շրջանին իր տեսութիւնները, որոնք անձնական փորձառութեան արդիւնք էին, մասնաւորաբար կեդրոնացած էին զինուորական հարցերու վրայ, զինուորներու առօրեայ պահանջին, ինչպէս՝ կոիւններու եւ զօրանոցներէ ներս մարզումներու շուրջ:

Այս ուղղութեամբ զինուորներու համար գրած էր քանի մը գիրքեր՝ գործնական եւ օգտակար գիտելիքներու մասին, որոնց գլխատրներէն էր ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹԵԱՆ գիրքը, ուր կը խօսէր հետախուզական հետքեր մեկնաբանելու, առանց թշնամիէն նշմարուելու կարենալ տեղափոխելու, զայն լրտեսելու եւ տեղեկութիւններ քաղելու մասին:

1885ին, ՈՒՂԵՑՈՅՑ ԶԻԱԽՈՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ գիրքով Պէյտըն Փաուըլ կը կեդրոնանար յատկապէս խումբի մը կազմակերպչական կառոյցին վրայ, աւելի յատկացնելով բանակելու, հետախուզելու, նշմարելու, պատկերներ գծելու եւ տեղեկագիր պատրաստելու ձեւերը:

1899ին, Պէյտըն Փաուըլի գաղափարները սկսան տարածուիլ, երբ գրեց ՅԱՌԱՋԱՊԱՀՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ գիրքը, որ ատենին մեծ աղմուկ հանեց թէ՛ զինուորական եւ թէ կրթական մարզերէ ներս:

Այս գիրքով Պէյտըն Փաուըլ ոչ միայն կը խօսէր հետախույզ զինուորի մը յատկանիշներուն մասին, այլ նաեւ՝ կը բացատրէր այն միջոցները, որոնցմով կարելի էր զարգացնել այդ յատկանիշները: Ան գլխատրաբար կը կեդրոնանար քաջութեան, ինքնահաստատման, ինքնավստահութեան, զգուշութեան եւ ապահովութեան յատկանիշներու զարգացման գործնական միջոցներուն վրայ:

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ գիրքին մէջ ան կ'ըսէր. «Կան մարդիկ, որոնց չի պակսիր քաջութիւնը, նոյնիսկ մահուան գնով արգելքներ եւ դժուարութիւններ դիմակալելու, սակայն մեզի պէտք են հետախույզներ, որոնք ոչ միայն քաջաբար դիմակալեն իրենց պարտականութիւնը, երթալով ուր որ պէտք է, այլ՝ գիտնան ինչպէս ողջ առողջ վերադառնալ, կարենալ փոխանցելու համար քաղուած տեղեկութիւնները»:

Այս գիրքին արժեքը կը կայանար ոչ միայն տրուած գործնական գիտելիքներուն մէջ, ինչպէս՝ ճամբայ գտնել, հետքերու հետեւիլ եւ զանոնք մեկնաբանել, գծել, պահուրտիլ, տեղեկագրել եւ լրտեսել, այլ՝ բոլոր կարողութիւնները զինուորին մօտ զարգացնելու համար ընդլայնուած բացատրութեան մէջ: Այս գործունէութիւնը պայմանաւորուած էր կազմութեամբը 5-6 անձերէ բաղկացած խմբակներու, որոնք իրարու միջեւ կը մրցին յիշեալ մարզերու մէջ, ինչպէս՝ գծագրութեամբ, ուշադիր դիտելու, նշմարելու, հետախուզութեամբ եւ խաղերով: Այսպէսով Պէյտըն Փաուըլ կը կիրարկէր ԽԱՂԸ զինուորի դաստիարակութեան համար:

Այս վերջին գաղափարներն էին, որոնք տարածուեցան բանակէն դուրս եւ յատկապէս լայն տեղ գտան կրթական եւ դաստիարակչական մարզերու մէջ:

1900ին, Պոէրներու քաղաքացիական պատերազմի նախօրեակին, Պէյտըն Փաուըլ առիթը ունեցաւ իր տեսութիւնները իրագործելու եւ անոնց արժեքը փաստելու: Արդարեւ, երկու ամսուան կարճ ժամանակամիջոցին, ան կարողացաւ պատրաստել հետեւեակագօրքի երկու զօրագունդեր, բոլորն ալ բաղկացած կամատրներէ, որոնք պատերազմին մեծ դեր խաղացին Մաֆքինկի մէջ, անգլիական բանակի երկար դիմադրութեան եւ վերջնական յաղթանակը տանելու մէջ:

Ապա, 1901ին, ան կազմակերպեց ԱՓՐԻԿԷԻ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐՈՒ 9000 զինուորներու խումբերը, որոնց պարտականութիւնը պիտի ըլլար պառակտուած երկրին մէջ կիրքերը հանդարտեցնել, դիմադրութեան վերջին բոյները չէզոքացնել եւ խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը վերահաստատել: Այս ոստիկանները *թեքնիք* մարզումի կողքին դաստիարակուած էին նաեւ ընկերային գետնի վրայ, ծառայութիւն մատուցանելու ժողովուրդին:

Այլևս փաստուած էր Պէյտըն Փաուըլի դաստիարակ-
չական եւ մարզումի տեսութիւններուն արժէքն ու կարե-
ւորութիւնը:

1907ի կիսուն նոր պարտականութեան մը կոչուեցաւ
ան՝ հսկելու Բրիտանիոյ ազգային պաշտպանութեան
բանակի մարզումի աշխատանքներուն: Այդ օրերուն
տուաւ իր ամէնէն յատկանշական գաղափարները,
որոնք աւելի բիրեղացած էին նորանոր փորձառութիւն-
ներով: Հրատարակեց նոր գիրք մը՝ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ-
ՆԵՐ՝ անուան տակ, որ տարածուեցաւ նոյնիսկ բանակէն
դուրս, եւ կիրարկուեցաւ երիտասարդական շարժումնե-
րու կողմէ:

Այդ օրերուն, տակաւին զինուորական ծառայութեան
մէջ, Պէյտըն Փաուըլ չէր մտածեր իսկ սկաուտութեան
մասին, իբրեւ պատանեկան շարժում: Սակայն իր գաղա-
փարները, որոնք մարզումի մեթոտներ էին, սկսած էին
կիրարկուիլ երիտասարդական շարժումներու կողմէ,
նոյնիսկ թաղերու մէջ տղաք իրարու մօտ գալով կը կազ-
մէին խմբակներ, որոնք կը մրցէին այլ թաղերու տղոց
հետ՝ յիշեալ մարզերուն մէջ:

Բ. ՊԷՅՏԸՆ ՓԱՌԻԸԼԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԳԼԽԱԻՈՐ ՅԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ

1. Բոլոր տեսութիւնները հիմնուած էին գործնական
փորձառութեան վրայ, առիթը ունենալով ուսումնասիրե-
լու տարբեր երկիրներու եւ վայրերու մէջ իր հանդիպած
մարդոց հետ ստեղծուած կացութիւնները եւ ընդհանրա-
պէս զինուորներու հակազդեցութիւնը նմանօրինակ պա-
րագաներու:

2. Փոխադարձ վստահութիւնը գլխաւոր առանցքն էր
իւր յարաբերութիւններուն, նոյնիսկ դատուած եւ պատժը-

ւած զհնուորները իր մօտ գտած էին վստահութեան զգացումը: Հիմնուելով անոնց լաւ յատկութիւններուն վրայ, իրենց կը յանձնէր այնպիսի պարտականութիւններ, որոնց գործադրութեամբ կրկին առիթը կ'ունենային ինքնավստահ եւ ճակատաբաց ներկայանալու ընկերներուն:

3. Տեսական երկար բացատրութիւնները շատ տեղ չունէին իր մօտ, այլ՝ գլխաւորաբար կեդրոնացած էր գործնական կիրարկումներու վրայ, որովհետեւ մարդ միայն գործնական կիրարկումով կրնար իրացնել այդ գիտելիքները:

4. Զիւնուորը իրեն համար ամէն բանէ աւելի անհատ մըն էր, իր թերութիւններով եւ առաւելութիւններով. բացարձակ հնազանդութիւնը, հրահանգներու մեքենականացած գործադրութիւնը, զայն կը վերածէր անհատականութենէ եւ հնարամտութենէ զուրկ անձի մը, որ պիտի անճրկէր դժուարութիւններու առջեւ: Ան ստեղծած էր յարաբերութիւններու այնպիսի դրութիւն մը, որ առիթը կու տար զիւնուորին պատասխանատուութիւն վերցնելու եւ յարմար տեսած միջոցներովը իրագործելու իրեն վստահուած պարտականութիւնը: Այսպէսով անոր մօտ կը զարգանար ինքնավստահութիւն եւ հասունութիւն:

5. Խմբակները կը բաղկանային 5-6 անձերէ, որոնք կ'ունենային ղեկավար մը. այս ձեւով յառաջ կու գար յարմար միջավայր մը, անհատական զարգացման, հաւաքաբար զանազան աշխատանքներ կիրարկելու, պարտականութիւնները իրարու մէջ բաժնուելու, զիրար օգնելու, մէկգմէկու փորձառութենէն օգտուելու եւ մանաւանդ մրցելու ուրիշ խմբակներու հետ, ինչ որ կը խթանէր զիւնուորները՝ լաւապէս սորվելու եւ իրացնելու տրուած գիտելիքները:

Գ. ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐ

Զինուորական ծառայութենէն ձերբազատած, ամբողջովին երիտասարդական շարժումներու նուիրուելով, Պէյտըն Փաուըլ իր տեսութիւնները յարմարցուց տղոց դատիարակութեան:

Եթէ բանակէն ներս հետախոյզին պարտականութիւնը կենսական եւ նպատակադրուած էր, եւ մարզումի այս միջոցով կը պատրաստէր լաւագոյն հետախոյզը, սակայն սկաուտութեան մէջ, նոյն միջոցներու գործադրութիւնը տարբեր նպատակ կը հետապնդէր:

Սկաուտութեան մէջ անդամները պատանհիներ եւն եւ տարուած աշխատանքը կը հետապնդէ անոնց դատիարակութիւնը. դատիարակութիւն մը, որուն հետանըկարն է պատրաստել *տիպար քաղաքացիներ*:

Այս նպատակով ան պատրաստեց ՅԱՌԱՋԱՊԱՀՆԵՐ գիրքին մէկ տարբերակը, հետագային զայն կոչելու համար ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹԻՒՆ ՏՂՈՅ ՀԱՄԱՐ: Այս գիրքով արտայայտուած գաղափարներն ու տեսութիւններն են, որոնք մինչեւ օրս հիմք կը ծառայեն սկաուտական շարժումներուն:

Տղոց ներաշխարհէն առաջնորդուած մտահոգութիւններուն եւ հարցերուն կարեւորութիւն ընծայելով եւ քայլ պահելով անոնց անող նորանոր իղձերուն եւ փափաքներուն հետ, ան լաւապէս հասկցած էր պատանհիներու մտայնութիւնը, ապագայ մարդը պատրաստելու մտահոգութեամբ՝ զխաւորաբար օգտագործելով անոնց լաւ կարողութիւնները:

Այսպէսով, հետախոյզի զինուորական տիպարը կը վերածուէր քաղաքացիի տիպարին, որ իր առաքելութիւնը պիտի կատարէր: Ընկերային շրջանակէն ներս: Այս հեռանկարով ՀԵՏԱԽՈՒՅՁը կամ սկաուտը կը յատ-

կանշուէր զոհողութեան ոգիով, պարտականութեան գիտակցութեամբ, յաղթահարելու կարողութեամբ, շրջահայեաց մտածելակերպով եւ անսակարկ պատրաստակամութեամբ, միշտ օգտակար դառնալով իր ապրած միջավայրին:

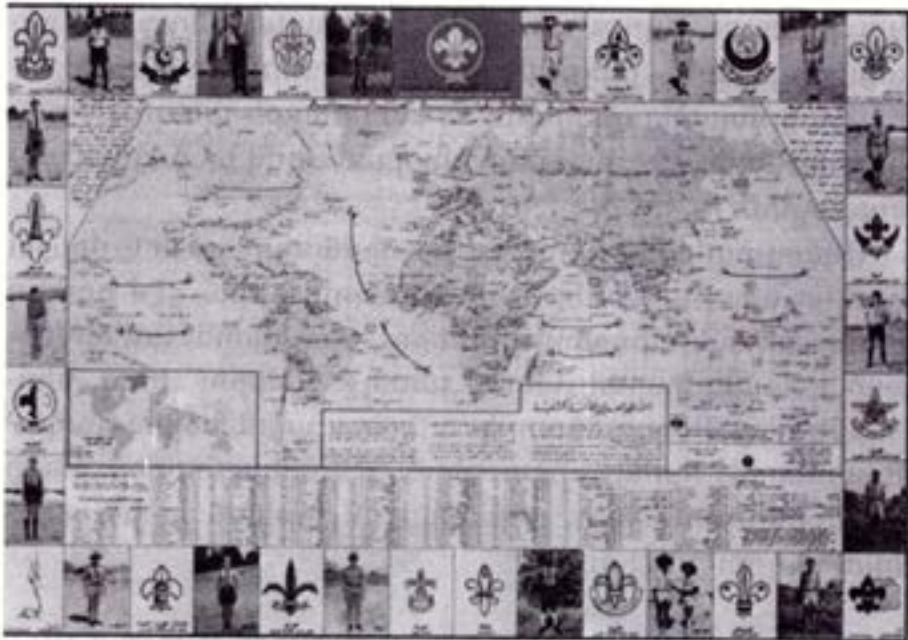
Սկաուտական շարժումը իր հիմնադրութենէն մինչեւ օրս կը մնայ պատնէշ՝ երիտասարդութեան դէմ ցցող բոլոր տեսակի փորձութիւններու, որովհետեւ ան հիմնըւած է դաստիարակչական առողջ հիմերու վրայ, պատանիները հետաքրքրող եւ անոնց սրտին խօսող գաղափարներով, որոնք միշտ զիրենք կ'առաջնորդեն բարի առաքինութիւններու, ազատատենչութեան եւ բարոյական սկզբունքներու:

Գ. ՍԿԱՈՒՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԵԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Պէլյտըն Փաուըլի ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹԻՒՆ ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ գիրքին հրատարակութենէն ետք, սկաուտական շարժումը մեծ ընդունելութիւն գտաւ տղոց մօտ եւ տարածուեցաւ աշխարհի չորս կողմը:

Հարկ էր այսքան տարածուած եւ իր սկզբունքներով բոլոր մարդկութեան բարոյական ճամբան գծող այս շարժումը կազմակերպել համաշխարհային արժեչափով: Յառաջացուեցաւ Սկաուտական Ծարժումի Համաշխարհային Կազմակերպութիւն, որ իր մէջ կ'ընդգրկէ Համաշխարհային Սկաուտական Խորհրդաժողովը, Համաշխարհային Սկաուտական Յանձնաժողովը, Համաշխարհային Սկաուտական Գրասենեակը եւ միջազգային սկաուտական բաղադրիչ այլ մարմիններ:

1924ին, Համաշխարհային Սկաուտական Խորհրդաժողովը հետեւեալ ձեռով բանաձեւած է սկաուտութիւնը.-

ՍԿԱՌՈՒՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՈՒՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԲՆՈՅԹ, ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՊԱՏԱԿ ՈՒՆԵՆԱԼՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԵՐԿՐԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳՆԵՐԸ, ՈՐՈՆՔ ՅԱՏԿԱՆՇՈՒԻՆ ԱՌՈՂՋ ՄԱՐՄՆՈՎ, ԱՄՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳՐՈՎ ԵՒ ԱԶՆԻԻ ԿԵՆՑԱՂՈՎ:

Սկաուտութիւնը ազգային բնոյթ ունի, որովհետեւ կը նպատակադրէ իրաքանչիւր ազգի համար առանձին եւ ամբողջ մարդկութեան համար լաւ յատկանիշներով երիտասարդներ պատրաստել:

Սկաուտութիւնը միջազգային բնոյթ ունի, որովհետեւ իր հասկացողութեամբ արգելքներ չ'ընդունիր տարբեր երկիրներու սկաուտներու միջեւ:

Սկաուտութիւնը համաշխարհային բնոյթ ունի, որով-

հետև իրաքանչիւր սկաուտի կը թելադրէ, հակառակ տարբեր ազգութեան եւ կրօնքի պատկանելիութեան, եղբայրական մօտեցում ունենալ իրարու հանդէպ:

Ներկայիս համաշխարհային տարողութեամբ եւ շրջագիծով սկաուտութիւնը հետեւեալ ձեւով կը բանաձեւուի.-

ա. Սկաուտութիւնը դաստիարակչական շարժում մըն է մատղաշ սերունդին համար:

բ. Սկաուտութեան նպատակն է մասնակցիլ մատղաշ սերունդին անձնական եւ ընկերային կեանքին զարգացման:

գ. Սկաուտութիւնը ինքնակամ՝ ոչ քաղաքական շարժում մըն է, հիմնուած բոլորին ազատ անդամակցութեան վրայ, հետեւեալ սկզբունքներով.-

1. Յարգանք մտային սկզբունքներու եւ հաւատարմութիւն այն կրօնքին, որուն կը հաւատան անոնք եւ ըստ այնմ կը կիրարկեն իրենց պարտաւորութիւնները:

2. Հաւատարմութիւն հայրենիքին հանդէպ, որ կը ներդաշնակուի խաղաղութեան ամրապնդման անհրաժեշտ հասկացողութեամբ եւ գործակցութեամբ:

3. Մասնակցութիւն անձին անմիջական շրջանակին զարգացման, ինչ որ կը բխի անհատի արժանապատւութեան ճանաչումէն եւ յարգանքէն:

4. Ինքնազարգացման պատասխանատուութիւն եւ պատրաստակամութիւն:

5. Մշտանորոգ ինքնադաստիարակչական ուղեգիծ մը, որ կ'ընդգրկէ ծրագիրներ՝ որդեգրուած տարիքային այլազան խմբավորումներու համար եւ հիմնուած՝ խոստումի եւ դաւանանքի վրայ:

6. Անհատական զարգացման մեթօտ մը, որ կ'իրագործուի բնութեան հետ շփման մէջ մտնելով, սորվելու եւ վարժութիւն ձեռք ձգելու հիմամբ եւ փոքր խմբակներու մաս կազմելու անհրաժեշտութեամբ:

Հակառակ հիմնադրութենէն մինչեւ այսօր սկաուտութեան սահմանումի եւ նպատակի մեկնաբանութեան եւ յարաբերական փոփոխութեան, միջոցները տակաւին ի զօրու են, ինչպէս Պէլյորն Փաուրլ ըսած էր. «Այս բոլորին իրագործման համար միջոցները գործնական են, անոնք կը կ'իրարկուին խաղերու, պատմութիւններու, պտոյտներու, արշաւներու, փորձերու եւ մրցումներու միջոցով. ասոնց յարմար վայր ընտրելով բնութիւնը, լեռներն ու անտառներ»:

Ե. Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՍԿԱՈՒՏՈՒԹԵԱՆ Ն ՊԱՏԱԿԸ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտութիւնը եւս սկաուտական շարժում մը ըլլալով, բնականաբար, իր գործունէութեամբ կը հետապնդէ նոյն նպատակը, այսինքն՝ իբրեւ դաստիարակչական միջոց, կ'առաջադրէ իրագործել նպատակ մը, որ հետեւեալ ձեւով սահմանուած է Ծրագիր-Կանոնագրի յօդուածով.-

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտութեան նպատակն է.-

ա. Պատրաստել ամուր նկարագրի եւ բարոյական բարձր արժանիքներու տէր, հաւատարմ եւ անձնուէր հայեր՝ ծառայելու ազգին եւ հայրենիքին ու նուիրուելու հայ ժողովուրդի ձգտումներու իրագործումին.

բ. Պատրաստել առողջ, չարքաշ ու արի անհատներ.

գ. Զօրացնել իրենց մտային կարողութիւնները.

դ. Զարգացնել իրենց մէջ պարտականութեան, պատասխանատուութեան եւ պատուի զգացումները, ինչպէս նաեւ՝ վեհանձնութեան եւ զոհողութեան ոգին.

ե. Արթնցնել համագործակցութեան, ծառայասիրութեան, ընկերասիրութեան ոգին, պատրաստելով տիպար քաղաքացիներ:

Գրիգոր Յակոբեան

Ինչպէս կը տեսնենք, Հ.Մ.-
Ը.Մ.ի սկաուտութեան նպատա-
կը իր ընդհանուր իմաստին մէջ
միեւնոյնն է՝ ինչ որ Պէյտըն
Փաուըլ իր գաղափարներով
կ'առաջնորդէր, այսինքն՝ այ-
սօրուան փոքրէն կամ պա-
տանիէն պատրաստել վաղ-
ւան տիպար երիտասարդը՝
քաղաքացին, որ պիտի յատ-
կանշուի բարոյական եւ իմացա-
կան յատկութիւններու բարձ-
րութեամբ, զոհողութեան ոգի-

ով, պարտականութեան գիտակցութեամբ, ազգասիրու-
թեամբ եւ հայրենասիրութեամբ:

Հետեւաբար, Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտութիւնը իր գործունէ-
ութեան զանազան արտայայտութիւններով ընդհանրա-
պէս եւ իրաքանչիւր աշխատանքով մասնատրապէս, կը
յատկանշուի իր անդամներուն մտային, ֆիզիքական,
զգացական, հոգեկան եւ ընկե-
րային դաստիարակութեամբ:
Օնորհիւ այս դաստիարակու-
թեան, կարելի է իրագործել վե-
րեւ յիշուած նպատակը եւ յա-
ռաջ բերել ցանկացած արժա-
նիքները:

Մտային մարզ. - այս մարզով
տարուած աշխատանքը կը ծա-
ռայէ զարգացնել մտային
ատողջ դատողութիւն, ստեղծա-
գործ միտք եւ ղեկավարելու ըն-
դունակութիւն, ինչպէս նաեւ՝

Գարաթ Քրիսեան

Յովհաննէս Հինդլեան

կարգապահութեան գիտակցութիւն:

Ֆիզիքական մարզ.- այս մարզով կարելի է հսկել պատանիին ֆիզիքական կարողութիւններուն եւ մարմնական աճին, ապագայի առողջ, չարքաշ եւ զօրաւոր երիտասարդը ունենալու համար:

Զգացական կամ հոգեկան մարզ.- զարգացնել տղոց մէջ բարոյական արժանիքները՝ հասցնելու հոգեկան հասունութեան եւ զգացական հաւասարակշռութեան, ինքնավրտահոյութեան, համբերութեան եւ լայնախոհութեան:

Ընկերային մարզ.- Ենթահող պատրաստել տղոց մօտ. պատրաստել եւ մղել զանոնք ընկերութենէն ներս գործօն տարրեր դառնալու, ջանալով զիրենք մասնակից դարձնել իրենց շրջանակի հարցերուն եւ հեռանկարներուն:

Եզրակացութիւն

Եզրակացնելու համար պէտք է ըսել, որ յիշեալ մարզերը ընդգրկող դաստիարակութիւնը, անկասկած, կը վերաբերի սկաուտական շարքերու մէջ գտնուող բոլոր քոյրերուն ու եղբայրներուն, այսինքն՝ 6 տարեկան գայլիկէն ու արծուիկէն մինչեւ 21 տարեկան երէցն ու պարմանուհին:

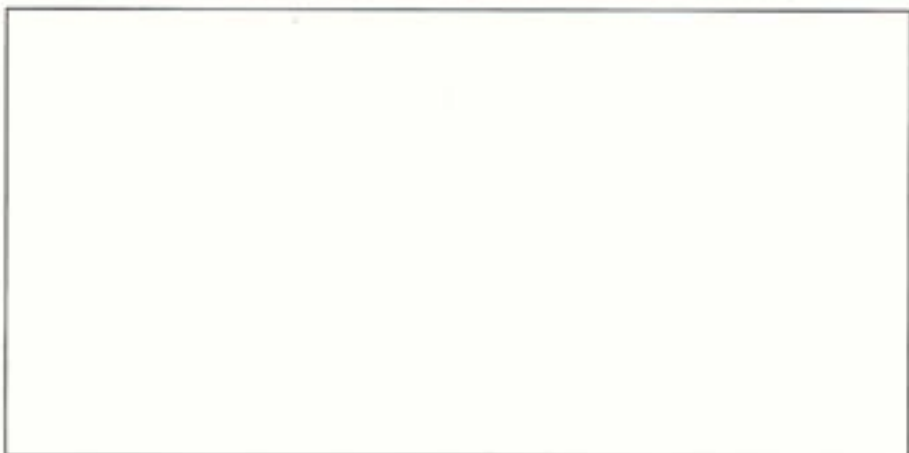
Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտութեան նպատակին իրագործման ընթացքին անհրաժեշտ է նկատի ունենալ այս խմբաւորումները եւ ըստ այնմ դասաւորել կատարուելիք աշխատանքները:

ԽՈՒՄԲԻ, ՄԻԱՒՈՐԻ ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԴՐՕՇԱԿՆԵՐԸ

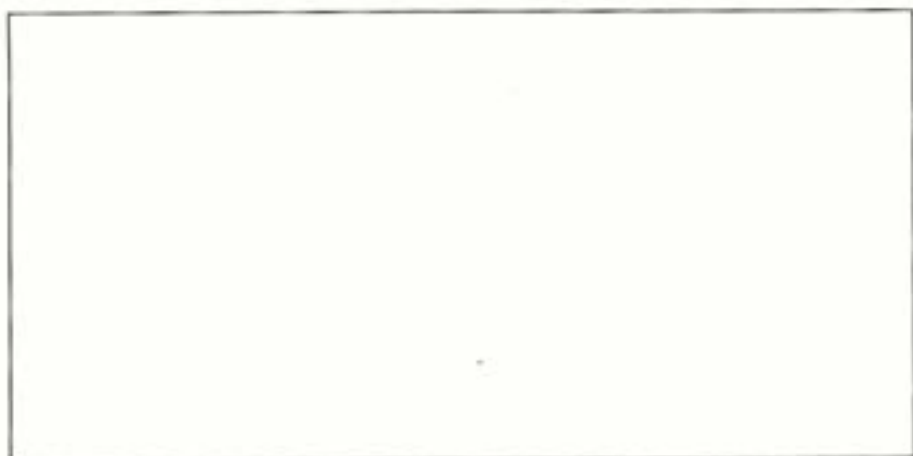
Գծե՛ք ապա ներկե՛ք խումբիդ դրօշակը եւ տո՛ւր
կանոնագրութեամբ ճշդուած անոր չափերը.

Գծե՛ք ապա ներկե՛ք միատրիդ դրօշակը եւ տո՛ւր
կանոնագրութեամբ ճշդուած անոր չափերը.

Գծե՛ ապա ներկե՛ մասնաճիղի դրոշակը եւ տո՛ւր
կանոնագրութեամբ ճշդուած անոր չափերը.

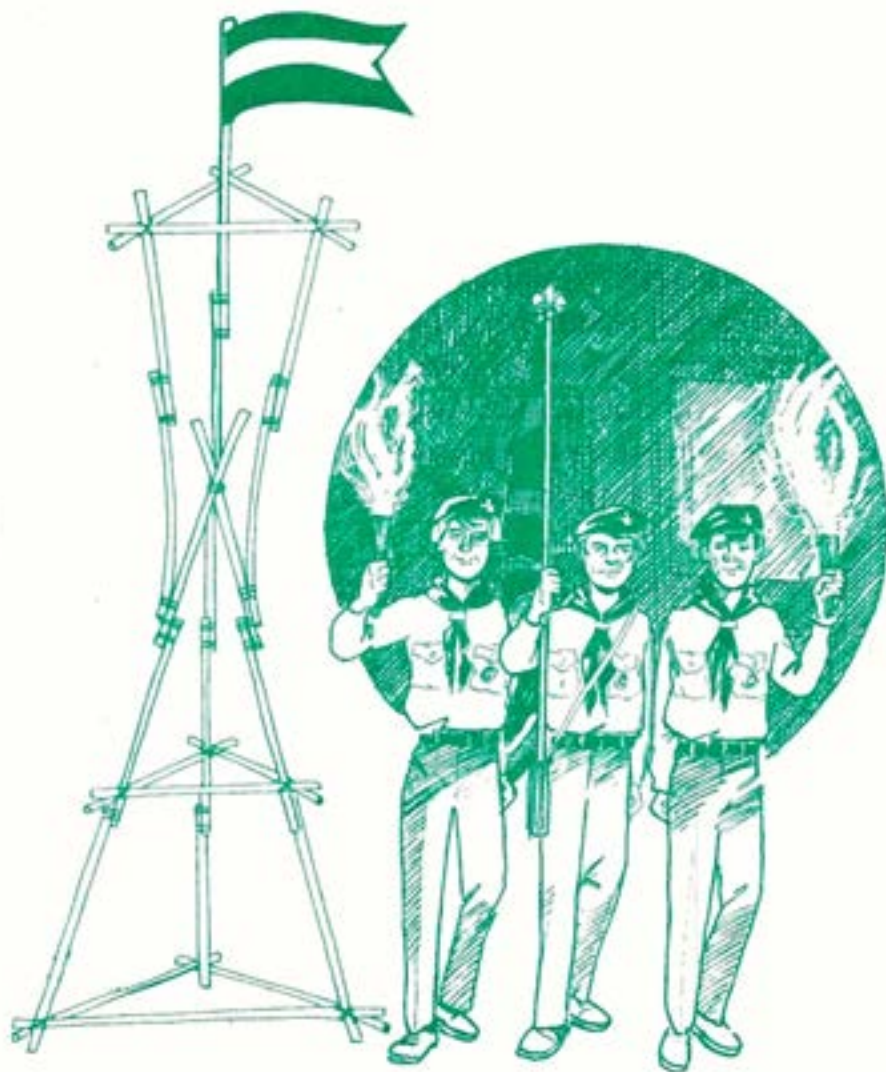
Եթէ շրջանէդ (քնակած երկրէդ) ներս Հ.Մ.Ը.Մ.ի այլ
մասնաճիղեր եւս կան, թուէ՛ նաեւ զանոնք եւ գրէ՛
անոնց դրոշակներուն գոյները.

Անուն

դրոշակի գոյն

-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----

- Դրօշակը ճիշդ է որ շինուած է կտորէ, բայց անոր իմաստը եւ խորհուրդը այդ կտորէն շատ անելին են: Ան մեր պատիւն է, յաջողութեան, յառաջդիմութեան եւ պայծառութեան խորհրդանիշն է, յատուկ ուշադրութեամբ, յարգանքով եւ կարգապահութեամբ պէտք է գործածենք զայն:

ՏԻՊԱՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ

Քաղաքացիությունը երախտագիտական յարաբերություն մըն է անհատի մը եւ անոր ապրած երկրին միջեւ:

Քաղաքացին այն անհատն է, որ կ'ապրի երկրի մը մէջ (ոչ անպայմանօրէն իրը), ունի անոր հպատակությունը եւ ենթակայ է այդ երկրին օրէնսդրութեան:

Քաղաքացին իր հանգամանքով, իբրեւ այդպիսին, կը վայելէ պետութեան պաշտօնական ճանաչումը: Ան ունի իրաւունքներ, առաւելութիւններ, պարտականութիւններ եւ պարտաւորութիւններ, որոնցմէ ընդհանրապէս զուրկ է ոչ-քաղաքացին: Փոխադարձաբար, պետությունը ունի պարտաւորութիւններ՝ քաղաքացիին նկատմամբ:

Երկիր մը կը վայելէ իր քաղաքացիներուն հաւատարմությունը, երբ անհատին կու տայ հնարաւորությունը՝ առաւելագոյն չափով իրագործելու իր անհատական ծրագիրները եւ հետապնդելու իր անձնական նպատակները:

Փոխադարձաբար, տիպար քաղաքացին պարտաւոր է մասնակցելու.-

- Երկրի քաղաքական կեանքին: Իր առաջարկներով եւ գործունէութեամբ ան կը ճոխացնէ երկրին քաղաքական կեանքը:

- Ունի ազատությունը պետությունը պատասխանատու դարձնելու իր անձին, պետական պաշտօնեաներուն որդեգրած քաղաքականութեան եւ գործունէութեան նկատմամբ:

- Պարտաւոր է հնազանդիլ երկրի օրէնսդրութեան:
- Պարտաւոր է վճարել տուրքերը:
- Պէտք է գործունէայ ըլլայ:

- Իր մասնակցությունը կը բերե երկրի բարօրութեան, կը պաշտպանէ, կը խնամէ եւ կը ծառայէ անոր:

Անպայմանօրէն, մարդիկ իրենց ազգային պատկանելիութեան քաղաքացիական պատկանելիությունը չեն ունենար:

Ծանօթանալէ ետք տիպար քաղաքացիին, խորհրդածէ հետեւեալ հարցումներուն մասին եւ գրէ՝ կարծիքներդ:

♦ Մարդ մը տիպար է, քաղաքացի ըլլայ կամ ոչ: Ո՞վ է տիպար մարդը:

♦ Տիպար քաղաքացին կը խուսափի՞ իր ազգային պարտականություններէն, ի՞նչ պէտք է ընէ:

- Տիպար քաղաքացին անհրաժեշտ է որ ուրանայ իր ազգային պատկանելիությունը, տիպար քաղաքացի ըլլալու համար:

♦ Տիպար ազգայինը քաղաքացիական ի՞նչ լանձնառություններ ունի:

ԲԾԱԽՆԴԻՐ ԸԼԼԱԼ ԲՆԱԿԱԾ ՇՐՋԱՆԻ ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ

Այնպես
ինչպես որ
բժախնդի
ենք մեր
տան մաք-
րութեան,
նոյնը կ'են-
թադրէ որ
մաքուր պա-
հենք նաև

մեր ապրած միջավայրը, որովհետև մաքրութիւնը մեր պարտականութիւնն է:

Խմբակով կատարե՛ մաքրարշաւ մը եւ հոս արձանագրե՛ տպատրութիւններդ ձեռնարկին մասին:

ԳԵՂԵՑԿԱՑՆԵԼ ԲՆԱԿԱԾ ՇՐՋԱՆԻ ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Չի բաւեր միայն տան պատշգամբ կամ անոր անմիջական շուրջը գեղեցիկ տեսնելու փամար ցանել զանազան տեսակի բոյսեր եւ գունաւոր ծաղիկներ, արհիւն եւ արեւնոյշին պարտականութիւնն է նաեւ գեղեցկացնել բնակած շրջանին մէջ գտնուող տարածութիւնները՝ մշակելով ծառեր, բոյսեր, գեղեցիկ ու գոյնզգոյն ծաղիկներ, եւայլն:

Խմբակով ձեռնարկէ՝ ձեր բնական շրջանէն ներս տարածութիւն մը գեղեցկացնելու աշխատանքին, ապա հոս արձանագրէ՝ տպաւորութիւններդ աշխատանքին մասին:

ՊԱՀԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պահակ ըլլալ կը նշանակէ որոշ վայր մը պահպանել՝ ըստանձնել պատասխանատուութիւնը այդ վայրը պաշտպանելու որեւէ վտանգի դէմ:

Սկաուտութեան մէջ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի պահակին ու պահակութեան, որովհետեւ պահակութիւնը կը

զարգացնէ նկարագրի կարգ մը կէտեր եւ կ'ամրապնդէ զանոնք, ինչպէս՝ քաջասրտութիւն, վեհանձնութիւն, անձնագոհութիւն, եւ այլն:

Սկաուտական որեւէ հաւաքատեղի՝ ակումբ, խաղավայր, բանակավայր պէտք է ունենայ իր պահակը, որ երբեմն թերեւս պիտի զրկուի խաղէ մը եւ կամ հաճելի այլ աշխատանքէ մը՝ պահակ կենալու համար: Այս երեւոյթը բնականաբար ամէն սկաուտի մօտ պիտի զարգացնէ անձնագոհութեան գաղափարը: Պահակը պիտի անդրադառնայ, որ խաղէն շատ աւելի մեծ եւ կարեւոր գործ մը վստահուած է իրեն եւ անոր համար ուրախ պէտք է զգայ եւ չնեղուի, որ ինք այս խաղին կամ այդ պտոյտին չի մասնակցիր:

Վստահաբար, սկաուտական կեանքի մէջ, բանակավայրի մը գիշերային պահակութիւնը ամէնէն հետաքրքրականն է: Ամէնէն վախկոտ սկաուտն անգամ, գիշերուան պահակութիւն կատարելէ ետք, ինքզինք կը զգայ աւելի քաջ:

Գիշերը, բանակավայրին մէջ, պահակներու քանի մը կեդրոններ կը հաստատուին: Հերթապահը կը ճշդէ պահակները եւ զանոնք կը կանգնեցնէ ճշդուած վայրերուն մէջ: Պահակը իրաւունք չունի խօսելու, երգելու, կրակ վառելու եւ իրեն ճշդուած վայրէն հեռանալու: Անոր պաշտպանութեան զէնքը սկառուտական ձեռնափայտն է: Ան պիտի ըլլայ հսկող, արթուն աչքը՝ քնացած բանակավայրին: Իսկ, երբ պահակութեան իր ժամանակը աւարտէ, կը սպասէ յաջորդ պահակին, որպէսզի անոր յանձնէ իր պարտականութիւնը: Յաջորդ պահակը կու գայ գիշերուան հերթապահին ընկերակցութեամբ, կը բարեւէ նախորդ պահակին, որ ձեռնափայտը յանձնելով կ'ըսէ. «Կը յանձնեմ պահակութեան պարտականութիւնս»: Երկրորդ պահակը կ'առնէ ձեռնափայտը ըսելով. «Կը ստանձնեմ պահակութեան պարտականութիւնս»: Երկու պահակները զիրար կը բարեւեն:

Պահակութեան մէջ կարելոր է նաեւ կարգախօսը (*փարոլա*): Կարգախօսը կը ճշդէ հերթապահը եւ զայն կը փոխանցէ պահակին: Կարգախօսը գաղտնի բառ մըն է, որ կը մնայ պահակին եւ հերթապահին միջեւ եւ միայն հերթապահը կրնայ զայն փոխանցել երրորդ անձի մը՝ պէտք եղած ժամանակ: Կարգախօսը կարելոր է, որովհետեւ անոր շնորհիւ օտար մարդիկ չեն կրնար բանակավայր մուտք գործել եւ կամ սկառուտները առանց հերթապահին գիտակցութեան չեն կրնար դուրս ելլել, որովհետեւ պահակը իրաքանչիւր մօտեցողի պիտի հարցնէ կարգախօսը, եթէ գիտնայ, կրնայ մտնել կամ ելլել, իսկ եթէ չգիտնայ՝ չի կրնար: Այն ատեն պահակը իր սուլիչով պէտք է կանչէ հերթապահը: Հերթապահը, սակայն պէտք է յանախակի կերպով փոխէ կարգախօսը, որպէսզի անիկա բոլորին սեփականութիւնը չդառնայ եւ գաղտնի մնայ :

Հերթապահին պարտականությունները

● Խմբապետը կը նշանակէ օրուան հերթապահները, իրաքանչիւրին տալով 12 ժամուան պարտականութիւն:

● Հերթապահ կրնան ըլլալ Առաջնորդ եւ անլի բարձր աստիճանատրներ:

● Հերթապահը 12 ժամ արթուն կը մնայ եւ մօտէն հսկողութիւն կը կատարէ, ապահովելու համար բանակավայրին անդորրութիւնն ու անվտանգութիւնը:

● Կը ճշդէ գիշերային կամ ցերեկային պահակութեան ձեւը, ինչպէս նաեւ՝ վայրերն ու դիրքերը:

● Քննական այցելութիւն կու տայ պահակին, տեղեկութիւններ կը հաւաքէ եւ առիթ չի տար, որ ան ձանձրոյթ զգայ պահակութեան:

● Կը լսէ պահակին գանգատները եւ տրամաբանական թելադրանքներ կը կատարէ:

● Պահակութեան իրաքանչիւր շրջանին կու տայ տարբեր կարգախօսներ, որոնք նախապէս ճշդուած կ'ըլլան խմբապետին գիտակցութեամբ:

● Կը զգուշացնէ սկաուտները, որ առանց պահակի արտօնութեան, չփորձեն իրենց վրաններէն դուրս գալ:

Գիշերային խաղը

Գիշերային խաղը շատ օգտակար է սկաուտին համար: Ան կը ներշնչէ խիզախութիւն, անվախութիւն եւ ինքնավստահութիւն:

Խաղը գործադրելու համար, նախապէս խմբապետը կը համաձայնի միւս խմբապետներուն հետ, միասնաբար կ'որոշեն խաղին ծրագիրը եւ կը ճշդեն օրն ու ժամը:

Խաղին մասնակցող սկաուտները գաղտագողի բանակավայրի սահմաններէն ներս կը մտնեն, կը վերցնեն կարգ մը գուլքեր եւ դուրս կ'ելլեն:

Եթե նշմարուին պահակէն, առանց դիմադրութեան կամ փախուստի փորձի, կը յանձնուին անոր: Պահակը անվարան հերթապահին կը յայտնէ: Հերթապահը յանձն կ'առնէ բռնուողները:

Խաղը յաջողութեամբ իրագործողները, յաջորդ առաւօտ, դրօշակի արարողութենէն առաջ, իրենց վերցուցած գոյքերը կը յանձնեն խմբապետին:

Վստահաբար, բանակումի մասնակցած ես եւ պահակութիւն կատարած ես: Քանի մը տողով նկարագրէ պահակութեան փորձառութենէդ հետաքրքրական դէպք մը:

ԱՐՇԱՒ-ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Արշավ-բանակումին բառացի նշանակությունն է արշավել եւ բանակիլ: Արշավ բանակումը կրնայ ըլլալ միօրեայ, երկօրեայ եւ անելի: Ան տեղի կ'ունենայ խմբակային դրութեամբ, մինչեւ իսկ եթէ լրիւ խումբ մը կը մասնակցի, անոր խմբակները իրարմէ որոշ հեռաւորութեան մը վրայ պէտք է ըլլան:

Որեւէ բանակումի նման, արշավ-բանակումն ալ պատրաստութեան կը կարօտի կազմակերպողներուն, ինչպէս նաեւ մասնակցողներուն կողմէ: Կազմակերպողները պէտք է լաւապէս սերտած ըլլան արշավի ճամբան, բանակելու վայրերը, եւայլն: Իսկ մասնակցողը ինք եւս պէտք է պատրաստուի:

Արշավ-բանակումին մասնակցող սկաւտը իր հետ կ'ունենայ անհատական գոյքեր, ինչպէս նաեւ՝ խմբակին պէտք եղած գոյքերը, որոնք կը բաժնուին խմբակի անդամներուն: Պէտք է ուշադիր ըլլաս, որ միայն կարելոր գոյքերը վերցնես, որովհետեւ երկար ճամբայ պիտի քալես եւ կարելի չէ ամէն ինչ շալկել:

արդէն քեզի կը տրուի յատուկ ցանկ մը հետոյ տանելիք գոյքերուն:

Արշաւ-բանակումը ունի քալելու եւ հանգչելու յատուկ օրէնքներ: Պէտք է քալել ճամբուն հակառակ ուղղութեանէն, որպէսզի դիմացէն եկող ինքնաշարժները ձեզ տեսնեն: Քալելու ընթացքը պէտք է ըլլայ ո՛չ շատ արագ եւ ոչ ալ՝ դանդաղ, միջին հաշուով ժամական 4 քմ. քալելով եւ 15 վայրկեան հանգչելով:

Իսկ գիշերը, արշաւ-բանակումին մասնակցողները

պէտք է փայլուն նշան մը ունենան իրենց մարմինին վրայ, որպէսզի մութին մէջ անոնք տեսնուին. ինքնաշարժներէ, արկածներէ հեռու մնալու համար:

Իբրեւ Բ. կարգի սկաւտ, պէտք է մասնակցիս արշաւ-բանակումի: Մասնակցելէ ետք արշաւ-բանակումին, քեզմէ կը պահանջուի նաեւ հետեւեալ կէտերը նկատի առնելով, պատրաստել ամփոփ տեղեկագիր մը:

- Արշաւ բանակումի թուականը
- Տեսողութիւնը
- Քանի՞ խմբակի մասնակցութիւն
- Անհատական ի՞նչ գոյքեր ունէիր հետոյ

- Խմբակային գոյքեր տարի՞ք. ի՞նչ օրինակ

- Արշալի ընթացքին քալելու եւ հանգչելու օրէնքները
յարգուեցա՞ն

- Մօտաւորապէս քանի՞ քլմ. (մղոն) ճամբայ կտրեցիք

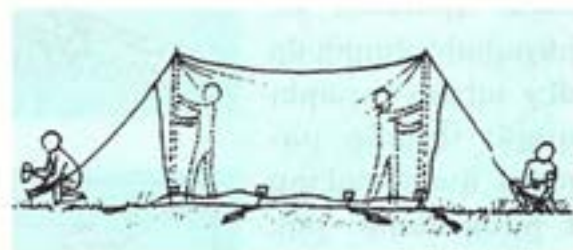
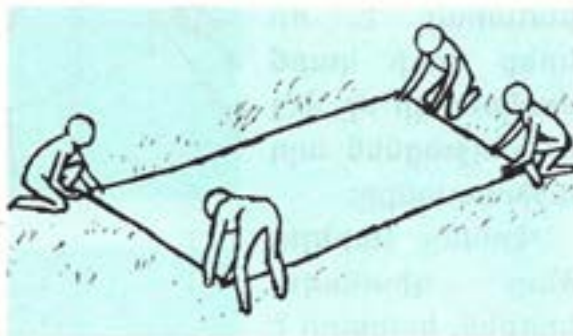
- Բանակելու վայրերը յարմա՞ր էին

- Արկածախնդրական որեւէ դէպք պատահեցա՞ւ

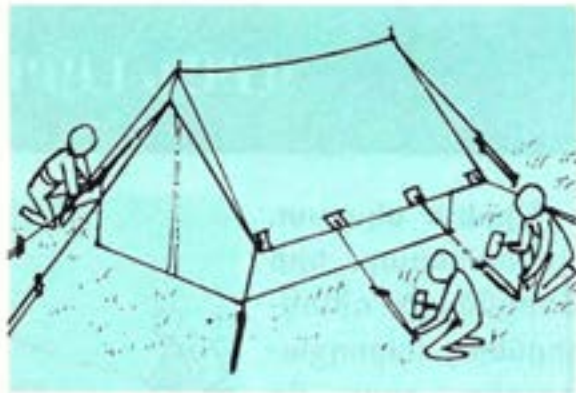
- Վերջապէս, զրէ՛ անձնական տպաւորութիւններդ.
կարծիքովդ, արշաւ-բանակումի մը օգտակարութիւննե-
րը սկաւտական կեանքին մէջ ի՞նչ են:

ՎՐԱՆ ԼԱՐԵԼ

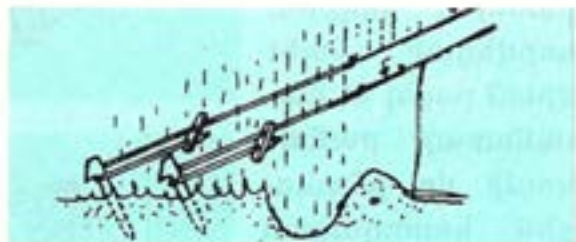
Սիրելի սկաուտ, վատահաբար, երբ նորընծայի գիտելիքներդ ամբողջացուցիր, շատ մը բաներու կողքին, սորվեցար նաև վրան լարել եւ հաւանաբար բանակումի մը ընթացքին, կարողացար ուրիշ երկու սկաուտներու օժանդակութեամբ, լարել

խմբակիդ վրանը: Հաւանաբար գիտես նաեւ, որ վրան մը լարելու համար քաւարար է, որ երեք հոգի կարճ ժամանակի մը մէջ ամբողջացնեն այդ աշխատանքը:

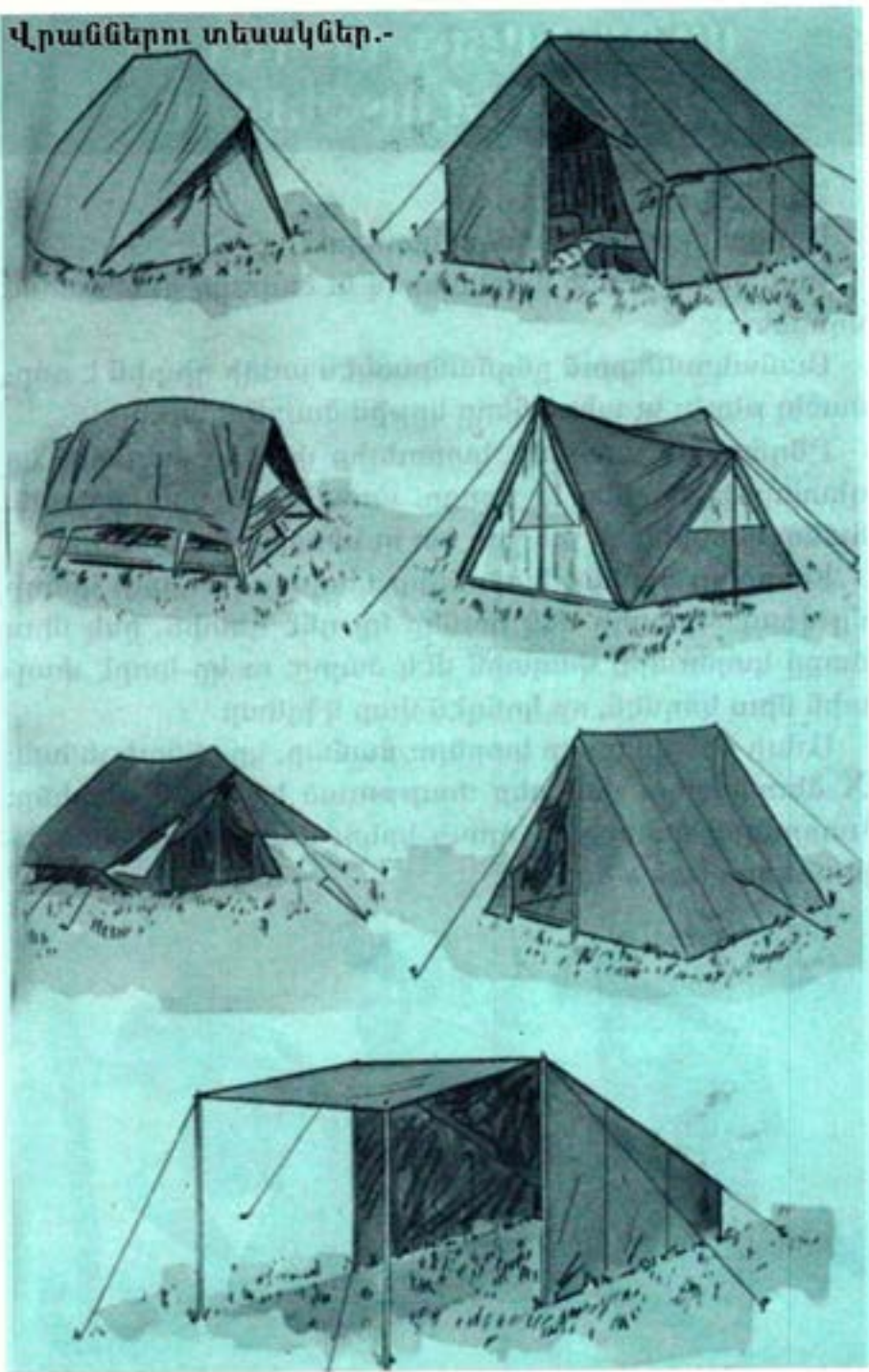

Վրանը լարելու ձեւը գիտնալու կողքին, կարեւոր է նաեւ գիտնալ, թէ ինչպիսի՞ վայրի մը մէջ պէտք է լարել գայն: Վրանը լարելու վայրը պէտք է ըլլայ հարթ, չոր, խոնաւութենէ եւ յատկապէս ճահիճներէ հեռու:

Վրանը լարելէ առաջ մաքրել վայրը քարերէ, փուշերէ եւ վրանը լարելէ առաջ ստուգել, որ միջատներու եւ կամ սողուններու բոյններ գոյութիւն ունի՞ն. եթէ այո, փոխել վրանին վայրը եւ կամ ձեռով մը փակել այդ բոյները, անշուշտ միշտ յիշելով որ սկաւաւոր կը սիրէ ու կը պաշտպանէ բոյսերն ու անասունները:

Վրահներու տեսակներ.-

ՄՂՈՅ, ԿԱՅԻՆ ԵՒ ԴԱՆԱԿ ԳՈՐԾԱԾԵԼՈՒ ՁԵՒԵՐԸ

Ա.- ՄՂՈՅ

Սղոցը կը ծառայէ փայտ կտրելու:

Կան փոքր ու մեծ ակոսներով եւ ծալուող ու ապահով սղոցներ:

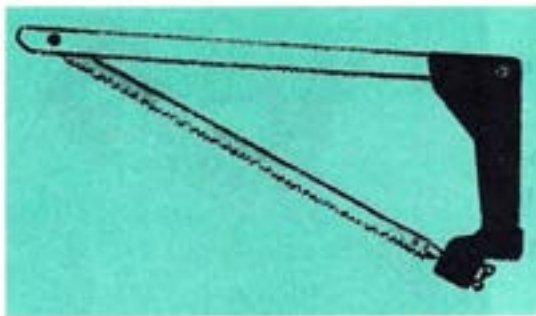
Բանակումներուն ընդհանրապէս անլի դիրքին է գործածել թեթեւ եւ ակոսները կոթին ծալուող սղոցը:

Ընդհանուր առմամբ, կտրուելիք փայտը ամբօրէն կը գետեղուի գետինը եւ սղոցը, առանց ուժ տալու վրան, հանդարտօրէն կը քաշուի ետ ու առաջ:

Խարոյկի համար կտրուելիք փայտը կը դրուի կոճղի մը վրայ: Կտրողը մէկ ծունկը կը դնէ գետին, իսկ միւս ոտքը կտրուելիք փայտին մէկ ծայրը, ու կը կտրէ փայտին միւս կողմէն, որ կոճղէն վար կ'իյնայ:

Անլի մեծ փայտեր կտրելու համար, կը շինուի յենակ: X ձևով երկու փայտեր փաթթուած կը խրին գետինը: Կտրուելիք փայտը կը դրուի երկու փաթթուած փայտերուն վրայ (*տե՛ս նկարը*):

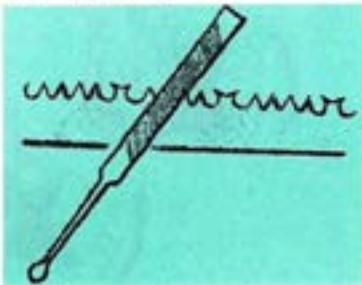
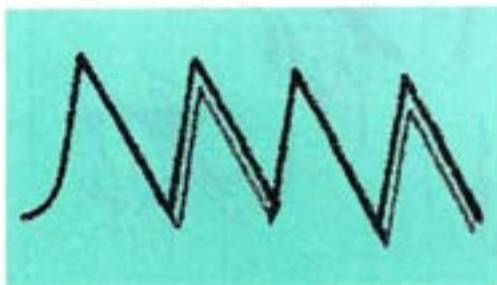

Բանակավայրը թերատ ծառերէ մաքրելու համար, գետնին հաւասար պէտք է կտրել, որպէսզի որեւէ վտանգ չստեղծուի:

Ծալուող եւ ապահով սղոցները ունին արագ կտրող ակոսներ: Իւրաքանչիւր ակոս ունի հակառակ ուղղութիւն, դէպի դուրս, յաջորդ ակոսի հետ համեմատած ու, այսպէս, կտրուածքին լայնքը կրկնապատիկ կը դառնայ, հետեւաբար սղոցը դիրութեամբ ետ ու առաջ կ'երթայ:

Երբ սղոցին ակոսները բթանան, կարելի է զանոնք սրել խարտոցով: Նախ մէկ կողմը նայող ակոսները խարտոցելով, յետոյ միւս կողմը նայող ակոսները, որպէսզի սղոցը իր ունեցած յատկութիւնը չկորսնցնէ:

Բ. ԿԱՑԻՆ

Երկու տեսակ կացին կայ. փոքր ու մեծ:

Փոքր կացինը կը գործածուի մէկ ձեռքով, իսկ մեծ կացինը՝ երկու ձեռքով:

Փոքր կացինը կ'օգտագործուի բանակումի ընթացքին, օրուան սովորական գործերու, մանաւանդ՝ խարոյկի փայտ պատրաստելու համար, իսկ մեծ կացինը՝ ընդհանրապէս մեծ ծառեր կամ կոճղեր կտրելու համար:

Փոքր կացինը իր պատեանով կարելի է կրել տոպրակի մը մէջ, իսկ մեծ կացինը կրելու համար կարելի է կապել մէջքի տոպրակին, սակայն, կացինին գլուխը, այսինքն երկաթէ մասը պէտք է դէպի վեր ըլլայ եւ սուր մասը կրողին գլուխին կողմը չըլլայ. ի հարկ է, մեծ կացինը ես պէտք է իր պատեանին մէջ ըլլայ:

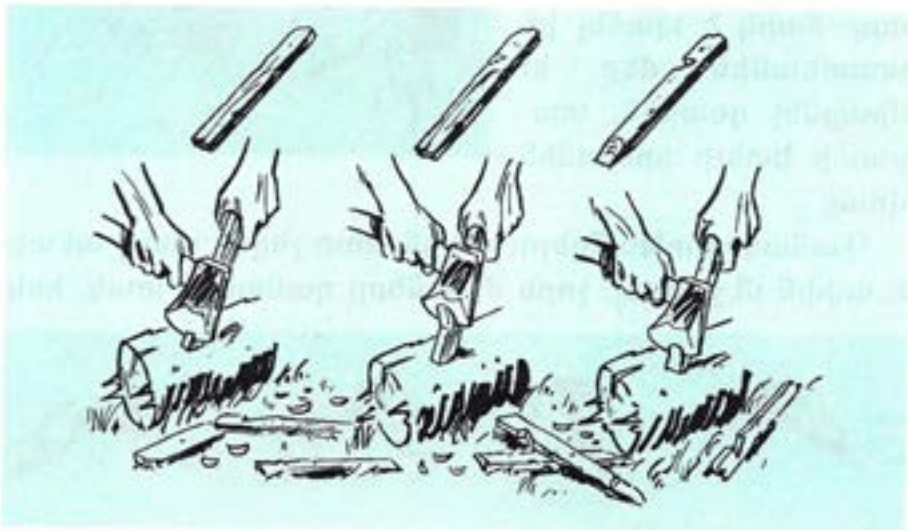

Կացինը սրելու համար պէտք է դրոյի անշարժ տեղ մը, իսկ սրիչը՝ կացինին վրայ, միշտ 90 աստիճան բացած դրութեան մէջ: Սրելու ատեն, սրիչը կացինին միայն ներսի մասէն դէպի եզրը պիտի քաշուի:

Կացին գործածողին համար կարեւոր են հետեւեալ զգուշացումները.-

1. Պէտք է զգուշանալ, չվնասելու համար շրջապատի առարկաները կամ անցորդները:

2. Երբեք պէտք չէ նետել դէպի ծառ կամ որեւէ տեղ:

3. Հեռու պահել խոնարութենէ եւ կրակէ:
4. Փայտ կտրելու կամ ճեղքելու ատեն պէտք չէ բաժնր-
ւի իր կորէն:
5. Գործածելէ ետք մաքրել եւ պատեանին մէջ դնել:

Գ. ԴԱՆՆԱԿ

Դանակը իբրեւ նախնական եւ օգտակար գործիք, ամէնէն ատի կը գործածուի, յատկապէս դաշտային աշխատանքներու եւ բանակումներու ընթացքին:

Դանակը կը գործածուի կերակուր պատրաստելու, պարաններ կտրելու, տաշելու, կեղուելու եւ ձեռքով իրեր պատրաստելու համար:

Դանակը կրելու համար հարկ է պահել իր պատեանին մէջ եւ միացնել գօտիին, տարատի ետեւի գրպանին վրայ:

Դանակը փոխանցելու ատեն, սուր չեղող մասը պէտք է ափին մէջ ըլլայ, չորս մատները դանակին տակ, իսկ

բթամատը՝ վրան: Այսպէս, սուր մասը որեւէ շփում չ'ունենար ձեռքին հետ:

Դանակը սրելու համար պէտք է մէկ ձեռքով բռնել դանակը եւ միւս ձեռքով՝ սրելու քարը: Յետոյ, դանակի սուր մասին մէկ կողմը դնել սրելու քարին վրայ եւ դանակը հրել դէպի առաջ, սուր չեղող մասը քիչ մը բարձր պահելով, այնպէս որ, միայն դանակին սուր մասը շփում ունենայ սրելու քարին հետ: Նոյն գործողութիւնը կը կատարուի դանակի սուր մասին միւս կողմը սրելու համար:

Դանակը գործածողին համար կարեւոր են հետեւեալ զգուշացումները.-

1. Գործածելու ատեն սուր մասը մարմնին ուղղութեամբ պէտք չէ ըլլայ, այլ՝ միշտ դէպի դուրս:
2. Տաշուող փայտը պէտք չէ գամ ունենայ:
3. Խոնաութենէ եւ կրակէ պէտք է հեռու պահել:
4. Գործածելէ ետք մաքրել, երբեք բաց չձգել, այլ՝ անմիջապէս գոցել:

ԿՐԱԿ ՎԱՌԵԼ ԵՒ ՕՃԱԽ ՇԻՆԵԼ

Ս. Կրակ վառել

Սկսուածները պէտք է գիտնան կրակ պատրաստել ու վառել, նաեւ պէտք է գիտնան կրակը պահել բաց օդին, հակառակ հոսքին ու անձրեւին:

Այրելուելիք նիւթեր.- Բաց օդին մէջ այրելու յարմար են չոր փայտերը, սակայն չոր փայտերուն մէջէն հարկ է ընտրութիւն կատարել:

Կան կարծր, սեղմ ջիղերով, յարմար եւ դիրին վառող տեսակներ, ինչպէս՝ կաղնին, կնձնին եւ ընկուզենին:

Միջակ տեսակէն են ծինկարին եւ փեկոնը:

Մայրին, եղեւինը եւ ուրին փափուկ եւ դիրավառ են, բայց շուտ կը սպառին:

Կան նաեւ փայտեր, որոնք դանդաղօրէն կը սպառին, ուրիշներ ահագին բոց կ'արձակեն եւ շուտով կը սպառին ու կը մարին:

Կրակ վառել.- Կրակ վառելու համար նախ հարկ է ունենալ կրակ ստեղծելու միջոց: Ամէնէն գործածականը լուցկին է, որ պէտք է պահել թիթեղէ յատուկ տուփի մը մէջ:

Կարելի է գործածել նաեւ հրահան, կայծքարով բռնկող պատրոյգի աման կամ նոյնիսկ զօրաւոր ոսպընեակ: Կարելի է օգտագործել նաեւ ակնոցի ապակին, որուն միջոցով դիրավառ նիւթի մը վրայ կը կեդրոնացւի արեւուն ճառագայթները, կրակ ունենալու համար:

Բ.- Օճախ շինել

Քարով.- Կանոնաւոր քանի մը քարեր, որոնց գոնէ մէկ կողմը պէտք է հարթ ըլլայ եւ նոյն մեծութիւնը ունենան: Քով-քովի կը դրուին քարերը, որոնց հարթ կողմին վրայ կը դրուի կաթսան եւ կերակուրի ամանը:

Փայտով.- Երկու խոշոր փայտեր (կոճղ), ամանի լայնքի մը շափ բացուածքով իրարմէ հեռու: Երկու փայտերուն ալ այն մասերը, որոնց վրայ պիտի դրուի ամանը, պէտք է տաշել ու հարթել: Երբեմն բացուածքը կը նեղցուի, եթէ կրակը շատ վառած ըլլայ:

Հողի մէջ փորուած օճախներ

ա.- Մէկ մէթը երկարութեամբ եւ (մէկ կողմը) 70 սանթիմէթը խորութեամբ ակօս մը պէտք է փորել: Խորութեան

երկարութիւնը 50 սանթիմէթը պէտք է ըլլայ, իսկ մնացեալ խորութիւնը երթալով պէտք է բարձրանայ եւ հաւասարի հողի մակերեսին: Այսինքն, բերնէն դէպի ներս պէտք է գառիվար մը կազմէ: Բացւածքը պէտք է նայի հովուն ուղղութեան:

բ.- Կերակուրի ամանին կլորութեան շափէն 10 սանթիմէթը լայն եւ 80 սանթիմէթը չափով խորունկ

կլոր փոս մը բանալ, մէջը լեցնել կրակ, որ մինչեւ 10 սանթիմէթը բարձրանայ: Փոսին եզերքէն դէպի վար երկարող փայտերը կարելի է քով-քովի շարել եւ ամբողջ շրջանակը գրաւել: Ամանը, որ թեթեւ կերպով պէտք է դրուած ըլլայ վար երկարած ճիւղերուն վրայ, կրնայ կախուած ըլլալ եռոտանիէ մը:

գ.- Երեք փայտով կազմել եռոտանի մը, որմէ կը կախի ամանը, հողէն կէս մէթը բարձր, որուն տակ ուղղակի կը վառին փայտերը: Ասիկա կարելի է ընել հով չեղած

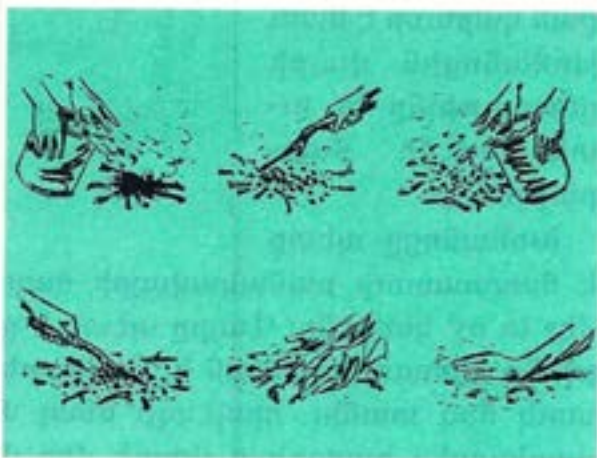
տեղերը: Հով ըլլալու պարագային, փշող կողմը պետք է դնել հովարգել մը:

Եռոտանիին ոտքերուն առջեւ պետք է դնել խոշոր քար մը, կամ բաւականաչափ թաց հող, որպէսզի եռոտանիին փայտերը չսահին եւ չայրին:

Ուշադրութիւն պէտք է ընել, որ պարզ կանեփով կամ շուտ այրելի գիւթէ մը չկախուի կաթսան:

Կարելոր թելադրանք

Եթէ խոհանոցը ձորի մը մէջ է, օճախին բերանը պէտք է բանալ ձորին այն կողմը, ուրկէ հովի շատ աւելի հոսանք կու գայ: Օտտ հով ըլլալու պարագային, բացուածքէն քիչ մը հեռու կարելի է հողմարգել մը հաստատել:

Որովհետեւ սկաուտը մաքրասէր է, օճախին վրայ կաթսան դնելէ առաջ, հողով կը ծեփէ կաթսային տակն ու կողերը, այսինքն դուրսի կողմը, որպէսզի չսեւնայ:

Մաքրասէր սկաուտը կամ խոհարարը աղտոտ կաթսայով եւ ամաններով ճամբայ չ'ելլեր:

Ապահով կրակի համար, գետինը այրուող գիւթերէ պէտք է մաքրուի 3 մեթր տրամագիծով:

ԽՈՒՆՈՑԻ ՄԷՋ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆ ՊԱՀԵԼՈՒ ՉԵՒ ԵՒ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

Սկանդինավյան բանակավայրի մը մէջ որքան որ կարելի է յարմար վայրեր ընտրել վրաններուն համար, նոյնքան կարելի է նաև խոհանոցին վայրի ընտրութիւնը եւ ուտեստեղէնի մաքրութիւնը:

Խոհանոցը պէտք

է հաստատուի բանակավայրի ծայրամասերէն մէկուն մէջ եւ ոչ՝ կեդրոնը: Վայրը պէտք է ըլլայ շուք: Մաքրութիւնը գլխաւոր պայման է: Ուտեստեղէնին պէտք է յատուկ հոգ տանիլ, որպէսզի մնայ մաքուր, որովհետև յատկապէս բացօդեայ վայրի մէջ միջատներ կամ այլ վնասակար երեւոյթները միշտ ներկայ են: Հետեւաբար, ճաշերը պէտք է միշտ ծածկուած պահել, որպէսզի մանրէներ չնստին անոնց վրայ: Խոհանոցին մէջ աղբ պէտք չէ պահել. աւելի լաւ է աղբերը միշտ բանակավայրէն բաւական հեռու տեղ մը թափել, որպէսզի չվտանգեն մաքրութեան եւ հիւանդութիւններու պատճառ չդառնան, որովհետև շատ լաւ գիտենք, որ շատ մը հիւանդութիւններ յառաջ կու գան աղտոտութենէն:

Անշուշտ, խոհանոցը բանակավայրին միակ մասը չէ: Ինչպէս որ մաքուր պէտք է պահել խոհանոցը, նոյնքան ալ մաքուր պէտք է պահել ամբողջ բանակավայրը:

Հարցումը հիմա կ'ուղղեմ քեզի, ի՞նչ միջոցներու պէտք է դիմել, որպէսզի սկստտական քանակակայր մը միշտ մաքուր եւ կոկիկ ըլլայ.

3 ՏԵՍԱԿ ՃԱՇ

Միրելի սկաուտ, մինչև Բիմա վատախ եմ որ անդրադարձար, թէ սկաուտական գիտելիքները օգտակար են քեզի, ո՛չ միայն սկաուտական կեանքէդ ներս, այլե՛ անձնական կեանքիդ մէջ ալ: Այս իմաստով, իբրև Բ. կարգի սկաուտ քեզմէ կը պահանջուի գիտնալ պատրաստել երեք տեսակ ճաշ: Այս մէկը անշուշտ, որ քեզի օգտակար պիտի ըլլայ յատկապէս բանակումներու ընթացքին, բայց եւ այնպէս, կրնայ օգտակար ըլլալ քեզի, երբ առանձին ես, օրինակ, եթէ ծնողքդ կարեւոր պատճառով մը տունէն բացակայ է կամ կը պատահի, որ դարձեալ կամքէ անկախ պատճառներով (հիւանդութիւն, ճամբորդութիւն) տունը ճաշ պատրաստող չունիս, վատախարար անօթի պիտի չմնաս: Եթէ չգիտնաս նուազագոյնը մէկ կամ երկու տեսակ ուտելիք պատրաստել, անպայման պիտի վազես ճաշարան մը՝ պատրաստ ճաշ մը գնելու: Սակայն, որքան անելի լաւ պիտի ըլլայ գիտնալ անձամբ ճաշ պատրաստել, այդ ձեւով խնայած պիտի ըլլաս կոկիկ գումար մը եւ միւս կողմէ՛ գոհունակութիւն պիտի զգաս, որ կրցած ես առանձին ճաշ պատրաստել:

Գիտնալէ ետք այս բոլորը, քեզմէ կը պահանջուի Բ. կարգի դասընթացքի տեսողութեան պատրաստել 3 տեսակ ճաշ եւ կերակրել խմբակդ: Խմբակիդ անդամները եւ անշուշտ խմբապետդ կրնան որոշել, որ դուն խոհարար մը կրնա՞ս ըլլալ կամ ոչ:

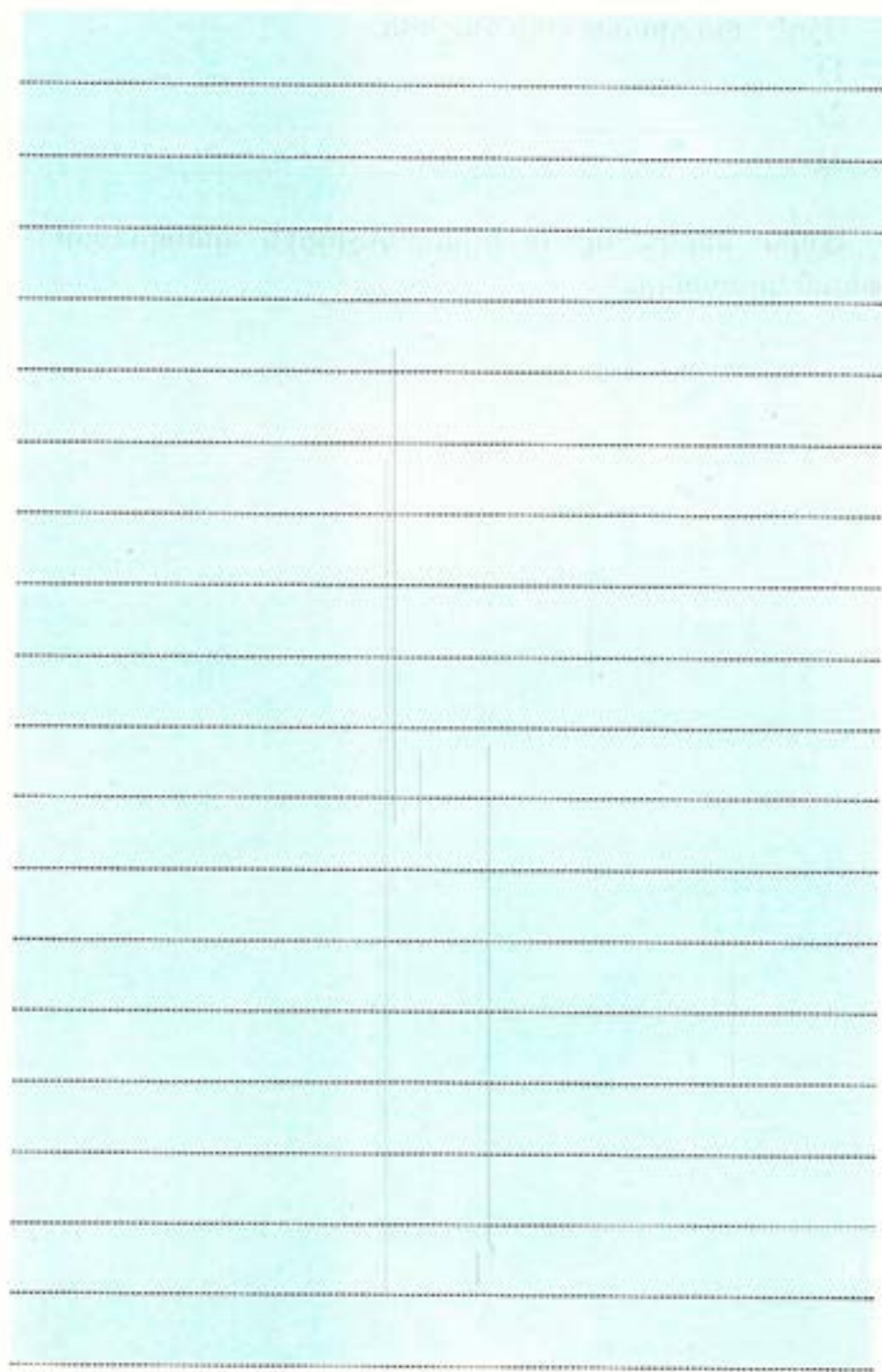
Ծճի՛ւ պատրաստելիք ճաշերդ.-

1) _____

2) _____

3) _____

Ապա՛ ներկայացո՛ւր իրաքանչիւրին պատրաստութեան եղանակը.

ՀԵՌԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱՐՉՐՈՒԹԻՒՆ ՉԱՓԵԼ

Բ. կարգի սկաուտ մը առանց որեւէ գործիքի պէտք է կարենայ գնահատել բարձրութիւնը եւ հեռաւորութիւնը:

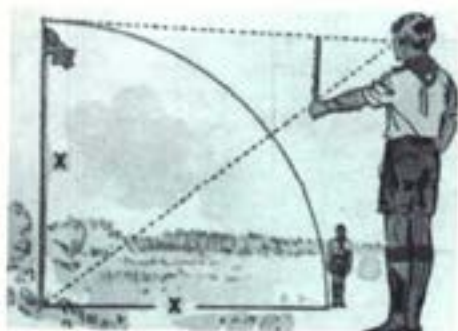
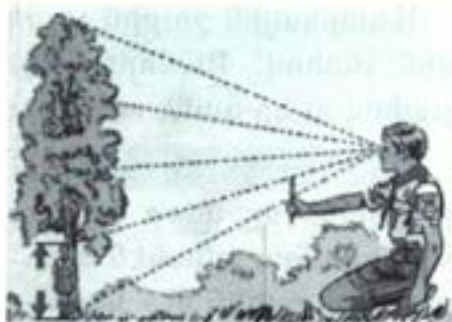
Ա. Տեւ. Չափուելիք առարկայէն կը հեռանայ այնքան, որ հանգիստ կերպով կարենայ տեսնել անոր բարձրութիւնը:

Կ'երկարէ թելը եւ կը բռնէ մատիտ մը (*նկարին ձեւով*): Կը գոցէ մէկ աչքը եւ բթամատով մատիտին վրայ կը նշանակէ առարկային բարձրութիւնը: Մատիտը, որ մինչ այդ ուղղաձիգ դիրք ունէր, կը դարձնէ եւ գետնին զուգահեռ դիրք կու տայ, ու այս բոլորը առանց շարժելու բթամատը:

Իր հեռաւորութիւնը չափելով առարկայէն եւ համեմատելով զայն աչքէն մատիտի հեռաւորութեան հետ, գտած կ'ըլլայ առարկային բարձրութիւնը:

Բ. Տեւ. Չափուելիք բարձրութեան վրայ կ'առնէ գիտցուած չափ մը. օրինակի համար մէկ մետր: Մատիտին վրայ կը նշանակէ հեռուէն որոշած չափին գրուած միջոցը եւ կը նայի, թէ բարձրութիւնը ասոր քանի՞ անգամն է:

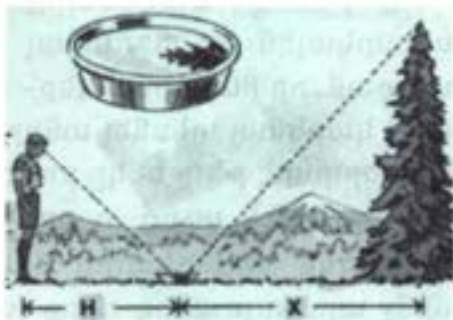
Այս երկու ձեւերուն մէջ պայման է որ չփոխէ դիրքը, մինչեւ որ չվերջացնէ բաղդատութիւնը:

Գ. Յուրջի ձեռ. Կ'առնել գառազան մը, որուն երկարութիւնը գիտէ: Կը դնէ զայն գետնին ուղղահայեաց: Կը չափէ գառազանին շուրջը: Կը չափէ նաեւ առարկային շուրջը:

Առարկային շուրջին չափը կը բաժնէ գառազանի շուրջին չափով: Քանորդը կը բազմապատկէ գառազանի չափով ու կը գտնէ առարկային բարձրութիւնը:

Դ. Յոլացումի ձեռ. Պնակ մը ջուր կը դնէ առարկայէն քանի մը մէթր հեռու: Կը հեռանայ պնակէն այնքան, որ ջուրին մէջ կարենայ տեսնել առարկային գագաթը: Կը չափէ իր աչքին գետնէն ունեցած բարձրութիւնը: Կը չափէ իր ոտքին եւ պնակին կեդրոնին միջեւ գտնուող հեռաւորութիւնը:

Այս գործողութիւնը կրնայ ներկայացնել հետեւեալ ձեւով.

Առարկայի բարձրութիւնը հաւասար է՝ պնակէն առարկայի հեռաւորութիւնը, բազմապատկած աչքի բարձրութեան, բաժնած ոտքէն պնակի հեռաւորութիւնը:

ՉԱՓԵԼ ԳԵՏԵՐՈՒ ԼԱՅՆՔԸ

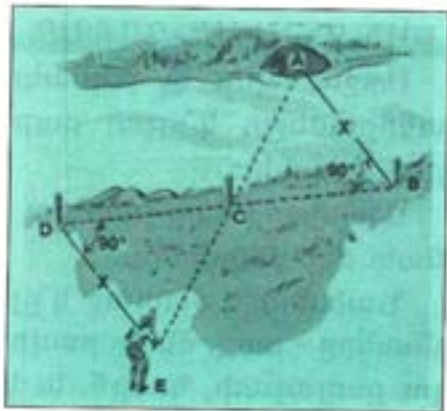
Ե. Զեռ. Գետի մը լայնքը չափելու համար կը հագնի սկաուտական կամ առջեւի մաս ունեցող գլխարկ մը ու կը կանգնի գետին ճիշդ եզերքը:

Կը ծոէ կամ կը բարձ-

րացնէ գլուխը այնպէս, որ կարենայ նոյն ուղղութեան վրայ տեսնել գլխարկին առջեւի մասն ու գետին դիմացի եզերքը: Ապա կը դառնայ, առանց փոխելու իր ոտքին կամ գլուխին դիրքը: Կը նշանակէ գետին իր կողմի եզերքին վրայ աչքին ու գլխարկին եզերքին հետ նոյնացող կէտը: Կը չափէ ոտքէն մինչեւ այդ կէտը ու կը գտնէ գետին լայնքը:

Զ. ՉԵԻ. Եռանկիւններով.-

1.- Ծառ մը կամ մնայուն որեւէ առարկայ մը կ'ընտրէ գետին միւս եզերքը - Ա.: Կը կանգնի այդ առարկային դիմացը - Բ.:

2.- Կը քալէ գետեզերքէն հեռաւորութիւն մը, որ իր նախկին դիրքին հետ - Ա. եւ Բ. - ուղղանկիւն մը կը կազմէ եւ կը տնկէ սիւն մը կամ կը գետեղէ նշան մը - Գ.:

3.- Կը շարունակէ քալել նոյն ուղղութեամբ (Բ. եւ Գ.) հեռաւորութիւն եւ իր հասած կէտին վրայ կը գետեղէ նշան մը եւս (Դ.):

4.- Կը քալէ Բ.Գ.Դ. կէտերէն ներս այնպէս, որ ուղղանկիւն մը կարենայ կազմել Բ.Գ.Դ. ուղիղին հետ եւ կը հասնի այնպիսի կէտ մը (Ե.), որ Ե. ը, Գ.ը եւ գետին միւս կողմը գտնուող առարկան (Ա.) նոյն ուղղութեան վրայ գտնուին:

5.- Կը չափէ Դ.էն Ե. եւ կը գտնէ գետին լայնքը:

Արդիւնքը ճիշդ կ'ըլլայ, եթէ հաւասար եղած են իր կազմած եռանկիւնները:

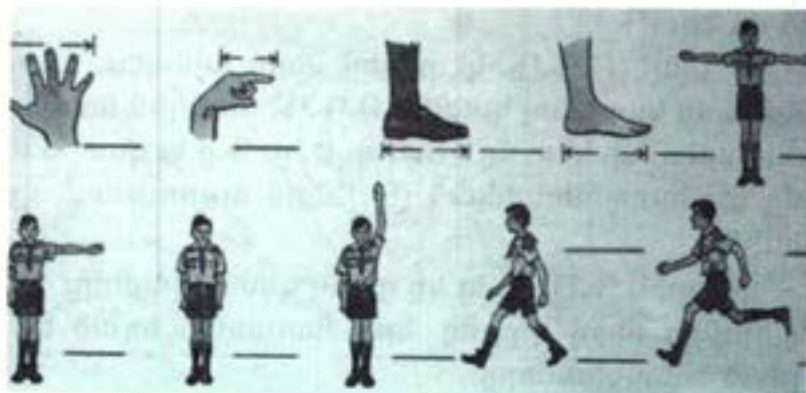
ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՉԱՓԵՐ

Արշաներու եւ բանակումներու ընթացքին, յաճախ անհրաժեշտ կ'ըլլայ բարձրութիւն, տարածութիւն եւ լայնք չափել:

Այս միջոցները չափելու համար կրնանք օգտագործել նաեւ մեր մարմինը:

Նախապէս չափած կ'ըլլանք մեր մարմնին տարբեր մասերը - ոտք, ձեռք, բազուկ, հասակ, քալուածք, վազելու քայլաչափ, եւայլն, եւ կը նշանակենք պատրաստուած աղիւսակի մը մէջ:

Այս տուեալներով կրնանք չափել եւ գիտնալ բարձրութիւն, տարածութիւն եւ լայնք: Օրինակ՝ քանի՞ քառ. մէթր է տարածութիւնը, եւայլն:

ԿՈՂՄՆԱՃԱՆԱԶՈՒԹԻՒՆ

ԲԵԻԵՌԱՅԻՆ ԿԱՄ ԼԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՍՏՂԸ

Ակառուը պարտաոր է ճանչնալ Բեւեռային կամ Հիւսիսային աստղը, որ դարերէ ի վեր երկնակամարին վրայ ճամբայ ցոյց կու տայ, առաջնորդելով ծովու կամ ցամաքի վրայ շրջողները:

Հիւսիսային աստղը իր տեղը կը մնայ անշարժ եւ անփոփոխ: Մինչդեռ, իր շուրջի աստղերը գիշերուան տարբեր ժամերուն տարբեր տեղեր կը տեսնենք, բայց իրարու հետ իրենց ունեցած դիրքերը կը մնան նոյնը:

Հիւսիսային աստղը կը գտնուի երկնակամարին նուազագոյն փայլը ունեցող աստղերու շրջանակին մէջ, այդ պատճառով շատ աւելի ճիշդ ձեւով հիւսիսը ցոյց կու տայ, քան՝ կողմնացոյցը:

Հիւսիսային աստղը շատ դիրին կարելի է գտնել:

Աստղագարդ գիշեր մը, երբ կողմնացոյցի օգնութեամբ դէպի հիւսիս դառնալով երկնակամարը դիտենք, հոն կը տեսնենք երկու յայտնի եւ կարեւոր համաստեղու-

թիւններ՝ Մեծ Արշ եւ Փոքր Արշ, որոնցմէ իւրաքանչիւրը տապակի նման կը բաղկանայ եօթը աստղերէ եւ որոնց կոթերը իրարու հակառակ դիրք ունին:

Փոքր Արջի կոթին ծայրի աստղն է Բելեոային կամ Հիւսիսային աստղը, որ մեծ տապակին լայնքին ուղղութեամբ շուրջ 5 անգամ հեռաւորութիւն ունի:

ՉՈՐԱ ԿՈՂՄԵՐԸ

Չորս կողմերը՝ հիւսիսը, հարաւը, արեւելքը եւ արեւմուտքը գտնելու համար, կարելի է գործածել հետեւեալ մեթոտը.-

Ուղիղ փայտի կտոր մը գետինը դնել այնպէս, որ շուրջ շունենայ, այսինքն՝ ուղղուած

ըլլայ դէպի արեւ: Ժամանակ մը ետք, երբ փայտի շուրջին երկարութիւնը 15-20 սանթիմետր ըլլայ, շուրջին ուղղութիւնը արեւելք-արեւմուտք ուղղութեան վրայ կ'ըլլայ, այսինքն՝ փայտին կտորը կը գտնուի արեւմուտք, իսկ շուրջին ծայրը՝ արեւելք:

Շուրջին կեդրոնէն ուղղահայեաց գիծով կը ճշդուին հիւսիս եւ հարաւ կողմերը: Իսկ ամէնաճշդրիտ ձեւը՝ կէսօրուայ ժամը 12:00ին ուղղահայեաց փայտին շուրջին ծայրը կ'ըլլայ հիւսիս՝ իսկ փայտը հարաւ:

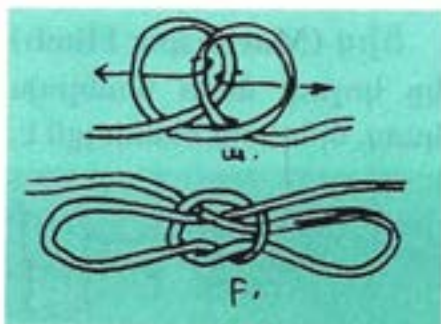
Գտի՛ր ժամացոյցի սլաքներով եւ արեւով ուղղութիւն գտնելու ձեւը:

ԳԻՏՆԱԼ ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԳՈՅՑՆԵՐԸ, ԿԱՊԵՐԸ, ՀԻՍՔԵՐԸ ԵՒ ՓԱԹԹՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Սկաուտությանն նպատակներէն է նաեւ անհատին ձեռային հմտության վարժեցնելը: Վստահաբար կարիքը ունեցած եւ երկու պարաններ իրարու միացնելու, առարկայ մը կապելու կամ գեղեցիկ հիւսքով մը զարդարելու: Այս հանգրուանին պէտք է գիտնաս 5 հանգոյց՝ ձերբակալման, անուորդ, ամփոփ, ջուլհակ, սահուն. 4 կապ՝ ցից, կոճղ, հանգոյց, խարիսխ. 2 հիւսք՝ միացման, գլուխ. 2 փաթթուածք՝ գաւազան, խաչ: Այս բոլոր կապերը սկաուտական կապեր են: Անոնք կը տարբերին ուրիշ կապերէ, որովհետեւ անոնք կը կապուին ու կը քակուին յատուկ օրէնքով:

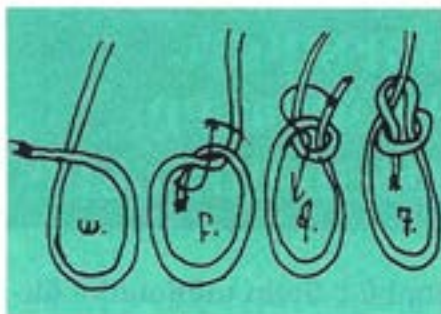
Ստորեւ ներկայացուած է իւրաքանչիւրին նկարը եւ կարելորութիւնը գործադրութեան համար. դիմէ՛ փորձառու սկաուտի մը:

Ձ երբ ա կ ա լ մ ա ն
(Handcuff) - 2 սահուն
օղակներ ունենալու հա-

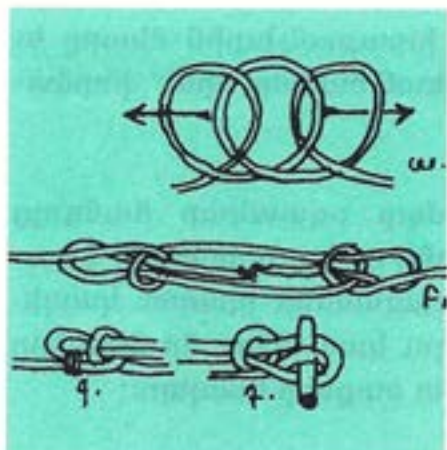
մար օգտակար հանգոյց մը, որ կը գործածուի 2 գաւազաններ իրարու կապելու կամ մէկու մը ձեռքերը եւ ոտքերը կապելու:

Անուորդ (The Bowline)
հանգոյց մը, որ կը ծառայէ պարանի մը ծայրը հաստատուն օղակ մը ունենալու համար: Կը գործածուի

ընդհանրապէս անհատ մը զառիվեր կամ բարձր տեղ մը հանելու եւ կամ կենդանիի մը վիզէն անցընելու: Ունի կարգ մը ձեւեր:

Ամփոփ (Sheepshank)
երկար պարան մը ամփո-

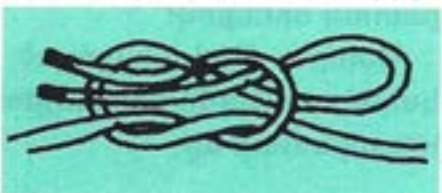

փելու կամ պարանի մը վնասուած մասը պաշտպանելու կը ծառայէ: Ունի կարգ մը ձեւեր:

Ջուլհակ (Sheet bend)
երկու անհաւասար հաստութեամբ պարաններ իրարու կապելու կը ծառայէ, նաեւ շատ բարակ թելեր (ձ կ ն ո ր ս ո լ թ ե ա ն) միացնելու:

Սահուն (Slipped Reed)
հաւասար հաստութեամբ պարաններ իրարու կապելու կը ծառայէ. առաւելու-

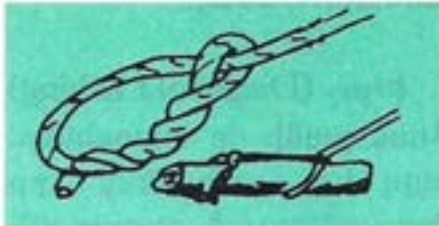

թիւնն է պարանը քաշուած վիճակի մէջ զայն քակել:

Ցից (Marlinspik Hitch)
կը կոչուի նաեւ սանդուխ կապ, միեւնոյն հանգոյցն է,

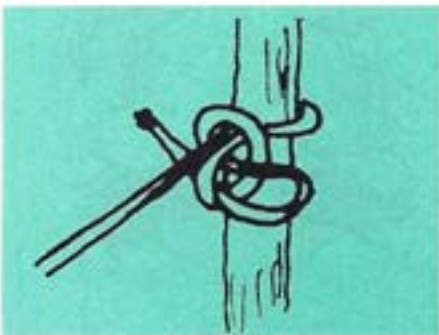

որ նայած պայմաններու եւ գործածութեան կը ստանայ իր կոչումը: Նկատի պէտք է առնել որ հանգոյցին դարձուածքը ըլլայ քաշուած ուժին հակառակ ուղղութեամբ:

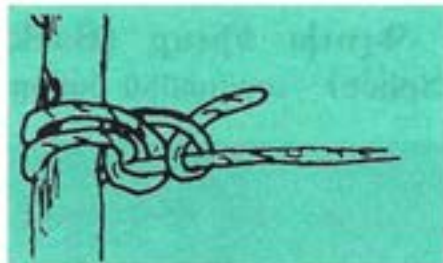
Կոճղ (Timber Hitch) - ամենէն դիրքին սահուն օղակը, զոր կրնանք ունենալ, պէտք է ուշադիր ըլլալ, որ պարանը ինքն իր վրայ փաթթուած պարանի հիւսքին ուղղութեամբ ըլլայ:

Հանգոյց (Hitching Tie) պարանը ձողին կապելու միջոց մը, որ պարանին

աւելորդ մասը երբ քաշենք՝ կապը կը քակուի:

Խարիսխ (Fisherman's bend) - պարան մը արագ ձեռով ձողի մը կամ ծառի մը ամրացնելու դիրքին մի-

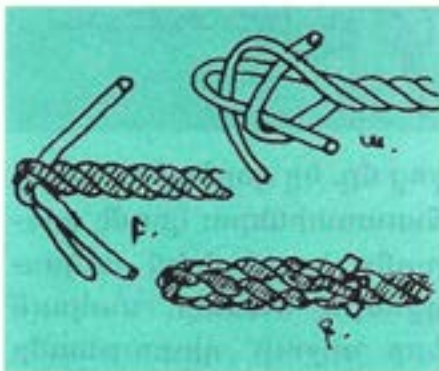
ջոց մը. կը գործածուի նաեւ նաւաստիներու կողմէ պարանը խարիսխին ամրացընելու համար, սակայն երբ թրջուի՝ դիրութեամբ կը քակուի:

Միացման հիւսք (Short

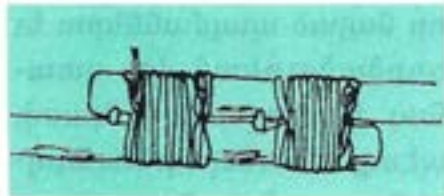
Splice) - միեւնոյն հաստութեամբ եւ հիւսքերով կազմուած պարան մը իրարու միացնելու զօրաւորագոյն ձեւն է: Պարանը իր հաստութեան 10 անգամ հասակով հիւսել:

Գլուխ հիւսք (Back Splice) - պարանին ծայրը

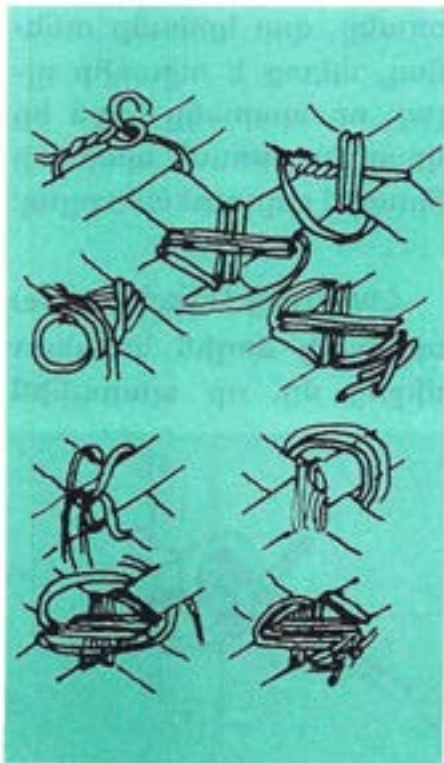
ինքնիրմով դէպի ետ հիւսել զայն պաշտպանելու համար: Հիմնական 3 կամ 4 հիւսքերը քակել 5էն 8 սմ. հասակով, իրաքանջիւրը իրարու խաչաձեւել եւ դէպի ետ հիւսել՝ իրեն համապատասխան հիւսքին հետ:

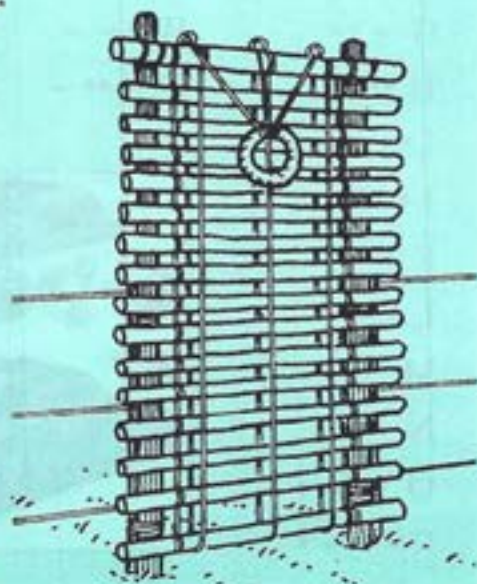
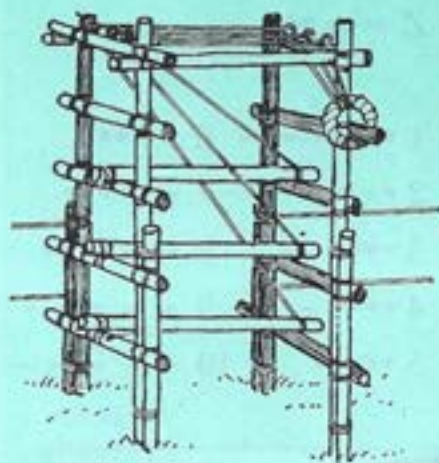
Գաւազան (End to End Lashing) - Կը գործածուի 2 ձողեր իրարու

ամրացնելու համար, կարճ ձողերով երկար ձող մը ունենալու համար:

Խաչ (Diagonal Lashing) Կան քանի մը տեսակներ. այս կը գործածենք երբ խաչաձեւուած գաւազանները իրարու չեն դպած:

ՀԱՂՈՐԴԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Նորընծայի գիտելիքներով մեջ, ծանօթացար մորսին եւ հաղորդակցութեան մէջ անոր կարելորութեան: Բ. կարգի մէջ, քեզմէ կը պահանջուի գիտնալ մորսի միջազգային այբուբենը եւ զայն օգտագործել սկստուական աշխատանքներու մէջ:

Մորսի միջազգային այբուբենը եւ թուանշանները.-

A • -	Q - - • -	Y - • - -
B - • • •	R • - •	Z - - • •
C - • - •	S • • •	
D - • •	T -	1 • - - - - 6 - • • • •
E •	U • • -	2 • • - - - 7 - - • • •
F • • - •	V • • • -	3 • • • - - 8 - - - • •
G - • •	W • - -	4 • • • • - 9 - - - - •
H • • • •	X - • • -	5 • • • • • 10 - - - - -
I • •		
J • - -		
K - • -		
L • • • •		
M - -		
N - •		
O - - -		
P • - - •		

Գոց սորվել է ետք միջազգային այբուբենը, քեզմէ կը պահանջուի նաեւ մորսով խաղ մը պատրաստել խմբակիդ համար: Խաղը կատարել է ետք, ներկայացուր արժեւորումդ, ըսելով թէ խաղը յաջո՞ղ էր թէ՛ ձախող:

ՀԵՏԱԽՈՒՉԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Հետախուզական նշանները շատ կարևոր են, մասնատրաբար արշաւներու ժամանակ: Այս նշանները կը ծառայեն ճամբաները որոշելու եւ զանազան լուրեր տալու՝ ճամբէն անցնող սկաւտներուն:

Հետախուզական նշանները կը զարգացնեն սկաւտին տեսողութեան, ուշադիր զննելու եւ կեդրոնացման կարողութիւնը:

Հին ժամանակ մարդիկ կողմնացոյց չունենալով, ստեղծած են ինքնուրոյն նշաններ, իրենց ճամբան չկորսնցնելու համար: Ներկայիս այդ նշանները կը գործածուին հաճոյքի եւ խաղի համար:

Հետախուզութեան ատեն պէտք է նկատի առնել հետեւեալ պայմանները.

ա.- Հետք ձգողին համար

- 1.- Հետքը ձգել տեսանելի, բայց ոչ այնքան, որ անցորդներու կողմէ ալ նշմարուի:
- 2.- Հետքը ձգել ճամբուն աջ կողմը:
- 3.- Հետքը ձգել խնամքով, առաւելագոյնը իրարմէ 50 քայլ հեռաւորութեամբ:
- 4.- Հետք չի ձգել շարժական տեղերու վրայ:

5.- Նամակները թուագրել եւ ստորագրել:

6.- Հետախուզական նշանները կարելի է դնել կախ-
նով, խոտերով, քարերով, տերեւներով, ծառի ճիւղերով,
փայտի կտորներով, եւայլն:

բ.- Հետետողին համար

1.- Հետետողը պետք է քալէ ճամբուն աջ կողմէն:

2.- Հետետողը նշաններուն ճիշդ իմաստը պետք է գիտ-
նայ եւ ըստ այնմ անոնց ուղղութիւնը նկատի առնէ:

3.- Վերջին հետետողները պետք է ջնջեն հետքերը եւ
տեղերը անհետացնեն:

գ.- Նշանները

1.- Այս ուղղութեամբ գա-
ցէք

2.- Ապահով ճամբայ

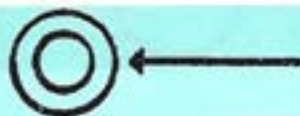
3.- Անել ճամբայ

4.- Վտանգատր ճամբայ

5.- Վերադարձէք ձեր տե-
ղը

6.- Վերադարձած եմ նախ-
կին տեղս

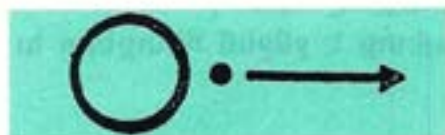
7.- Վտանգ

8.- Բանակավայրին մէջ
հիւանդ կայ

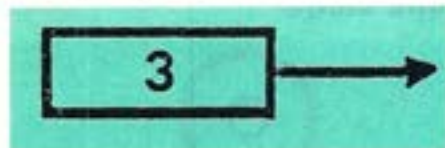
9.- Այստեղէն այս ուղղու-
թեամբ գացի

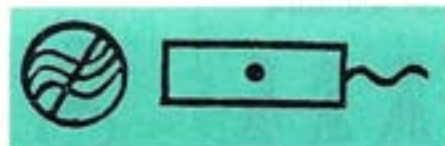
10.- Այստեղէն գացի

11.- Երեք քայլ յետոյ նա-
մակ կայ

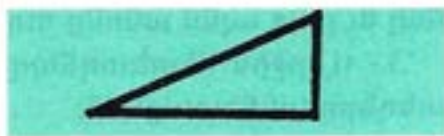
12.- Վտանգատր ջոր

13.- Մաքուր ջոր

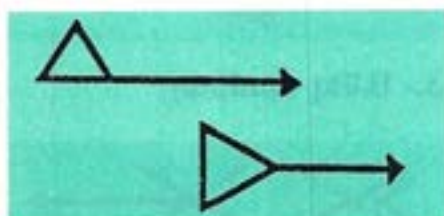
14.- Մինչեւ որոշուած տե-
ղը շատ նամբայ կայ: Այս
ուղղութեամբ, բաւական
հեռու

15.- Մինչեւ որոշուած տե-
ղը քիչ նամբայ կայ: Այս
ուղղութեամբ, ոչ շատ հե-
ռու

16.- Գէւպի բանակավայր

17.- Հոս ինձի սպասեցէք

ԿԱՐԳԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

Ընդհանուր Հասկացողություն Սկաուտական Կարգապահական Հրահանգներու Ցուրջ

Հաւաքական գործունէութեան նախապայմանը ընդհանուրին կողմէ ընդունուած օրէնքներն են, որոնց գործադրութեան գրաւականը կարգապահութիւնն է:

Սկաուտութիւնն ալ ըլլալով հաւաքական գործունէութիւն մը, իր գոյութեան եւ յառաջդիմութեան նախապայմանը կը նկատէ կարգապահութիւնը: Կարգապահ ըլլալ կը նշանակէ կարգը պահող՝ հնազանդող ըլլալ:

Սակայն նկատի առնելով սկաուտութեան իւրայատուկ դաստիարակչական բնոյթը, սկաուտական ոգին եւ յարաբերութեան մթնոլորտը՝ կարգապահութիւնն ու կարգապահական հրահանգներու հասկացողութիւնը կը տարբերի զինուորական խիստ եւ անառարկելի մթնոլորտէն: Այս չի նշանակեր, թէ սկաուտական հրահանգները առարկելի են. սկաուտութեան մէջ կարգապահական հրահանգներու հիմքը կը ծառայէ հրահանգի ենթարկուելու պատրաստականութիւնը՝ սրտանց, վեհանձն, պարտականութեան գիտակից, ճիշդ ու անթերի գործ մը տանելու սկաուտի գոհունակութեամբ:

Հետեւաբար, սկաուտական կարգապահական հրահանգները պէտք չէ անհիմաստ սովորութեան վերածել:

*Կարգապահական Հրահանգներ Տալու
Իրաւասութիւններ եւ Գործադրութեան Պայժաններ*

1. Սկսուտական կարգապահական հրահանգները կը տրուին սկսուտ աստիճանաւորներու կողմէ, սկսուտական հաւաքոյթներու ընթացքին միայն:

2. Ստորադաս աստիճանաւոր մը չի կրնար բեկանել գերադաս աստիճանաւորի մը հրահանգը, առանց այս վերջինին գիտակցութեան:

3. Առանց համապատասխան իրաւասութիւն ունենալու ընդհանուր բնոյթ կրող հրահանգներ կարելի չէ տալ, երբ մէկէ աւելի խմբաւորումներ մէկտեղուած են:

4. Տարագաւոր սկսուտներու միայն տարագաւոր պատասխանատուներ կրնան կարգապահական հրահանգներ տալ, ապա թէ ոչ հրահանգը կը փոխանցուի տարագաւոր ամէնէն բարձր աստիճանաւորին միջոցով:

5. Կարգապահական հրահանգները կը տրուին բարձր եւ յստակ ձայնով, նախ շեշտելով հրահանգի բնոյթը եւ ապա գործադրութիւնը:

6. Ծարժուձեւերով հրահանգները տալու համար անհրաժեշտ է բոլոր սկսուտներէն տեսանելի ըլլալ եւ անոնց ուշադրութիւնը գրաւել:

7. Կարգապահական հրահանգները սկսուտներու կողմէ կը գործադրուին շատ արագ, առանց իրարանցումի, յաճախ վազելով, միշտ գիտակցութեամբ, վեհանձնութեամբ եւ բարձր տրամադրութեամբ:

Ա. ԲԵՐԱՆԱՑԻ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

1. Հրահանգ. ա.- Ընդհանուր խո'ւմբ, Հանգի'ստ
բ.- խո'ւմբ, Հանգի'ստ

Գործադրութիւն.-

Աջ եւ ձախ ձեռքերը մարմնին ետեւը տանիլ, հոն աջ ձեռքով ձախ ձեռքին դաստակը բռնել (ձախ ափով բռունցք կազմել), ապա կոնքին վրայ զետեղել, իսկ ձախ ոտքը 20 սմ. կողմնակի տանիլ:

2. Հրահանգ. ա.- Պատրա'ստ
բ.- խո'ւմբ, Պատրա'ստ
գ.- Ընդհանուր խո'ւմբ, Պատրա'ստ

Գործադրութիւն.-

Այս հրահանգին վրայ սկսուող կը կանգնի պատրաստ վիճակի մէջ, ոտքի կրունկները իրարու դպած, յառաջամասը 30 աստիճան բացուած, ողնայարը ուղիղ, դէմքը առջեւ, ափերը բաց, սակայն մատները իրարու փակած եւ միջնեմատը ճիշդ տաքատին կարի գիծին վրայ:

- 3.- Հրահանգ. ա.- Պատո'ւի ա'ն
բ.- խո'ւմբ, Պատո'ւի ա'ն
գ.- Ընդհանուր խո'ւմբ, Պատո'ւի ա'ն

Գործադրութիւն.-

Այս հրահանգը կը տրուի երբ սկսուող պատրաստ վիճակի մէջ է, հակառակ պարագային նախ կը կանգնի

պատրաստ եւ անմիջապէս աջ ձեռքով կու տայ բարեւր, մատներուն ծայրը կը մօտեցնէ ճակատին աջ անկիւնը կամ գլխարկին ծայրը, աջ ձեռքի ափը պէտք է ուղղել դիմաց, բազուկը 30 աստիճան կազմելով՝ նախաբազուկի բաղդատմամբ:

Մանօթ՝

• Արիներու խումբը փոխանցուած գայլիկը կու տայ իր գայլիկական բարեւր:

• Նորագիր սկաուտը կը կանգնի պատրաստ վիճակի մէջ:

• Ընդհանուր խո՛ւմբ հրահանգը կը տրուի, երբ մէկէ աւելի խմբաւորումներ ըլլան:

4. Հրահանգ. ա.- Մէկէն վերջ թիւ տուր օ՛ն
 բ.- Մէկէն երկու թիւ տուր օ՛ն
 գ.- Մէկէն երեք թիւ տուր օ՛ն
 դ.- Մէկէն չորս թիւ տուր օ՛ն

Գործադրութիւն.-

Օ՛ն հրահանգին վրայ, շարքին աջ կողմը կանգնող եւ կամ հրահանգողին ձախ կողմը կանգնող առաջին սկաուտը կու տայ մէկ թիւը, գլուխը ձախ դարձնելով եւ կտրուկ շեշտով, ապա դէմքը կը շտկէ. շտկելէն ետք յաջորդը կու տայ իր թիւը նոյն ձեւով, եւ յաջորդաբար միւսները, միայն վերջին սկաուտը դէմքը կը դարձնէ դէպի աջ՝ քովի սկաուտին կողմը:

5. Հրահանգ. ա.- Խո՛ւմբ, հեռաւորութիւն առ, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

ա.- 1/ Եթէ սկաուտները իրարու ետեւ շարուած են, թիւ մէկը կը կանգնի պատրաստ, մնացեալները իրենց աջ

ձեռքի մատները կը դայցնեն առջեի սկաուտի աջ ուսին եւ կը հեռանան իրենց ձեռքի երկայնքով, եւ դիմացինի ծոծրակին նայելով կը շտկեն շարքին ուղղութիւնը:

2/ Եթէ սկաուտները իրարու քով շարուած են, աջ ձեռքի մատները կը դայցնեն քովինին ձախ ուսին եւ կ'առնեն հեռաւորութիւնը, միեւնոյն ժամանակ դէմքը աջ դարձնելով կը շտկեն շարքին ուղղութիւնը:

3/ Եթէ խումբը շարուած է եռեակ կամ քառեակ ձեւով, առաջին շարքի սկաուտները կը կանգնին պատրաստ, Ա. շարքի սկաուտները աջ ձեռքով կ'առնեն իրենց հեռաւորութիւնները, հորիզոնական ձեւով հիմնուելով թիւ մէկի դիրքին վրայ, իսկ յաջորդ շարքերը իրենց հեռաւորութիւնը կ'առնեն աջ ձեռքով, հիմնուելով իրենց առջեի սկաուտներուն վրայ:

6. Հրահանգ. ա.- Աջ արմուկով հեռաւորութիւն առ, օ'ն
բ.- Ձախ արմուկով հեռաւորութիւն
առ, օ'ն

Գործադրութիւն.-

ա. Աջ արմուկով հեռաւորութիւն առ, օ'ն

Օ'ն հրահանգին վրայ, շարքի աջ ծայրի սկաուտը կը կանգնի պատրաստ, իսկ միւսները աջ ձեռքերը կը դնեն իրենց մէջքին եւ արմուկով կ'առնեն հեռաւորութիւն, միեւնոյն ժամանակ դէմքերը աջ դարձնելով կը ճշդեն շարքին ուղղութիւնը:

բ. Ձախ արմուկով հեռաւորութիւն առ, օ'ն

Օ'ն հրահանգին վրայ, շարքի ձախ ծայրի սկաուտը կը կանգնի պատրաստ, իսկ միւսները ձախ ձեռքերը կը դնեն իրենց մէջքին եւ արմուկով կ'առնեն հեռաւորութիւն, միեւնոյն ժամանակ դէմքերը ձախ դարձնելով կը ճշդեն շարքին ուղղութիւնը:

7. Հրահանգ. ա.- Ձախ դարձ, օ՛ն
բ.- Աջ դարձ, օ՛ն
գ.- Ետ դարձ, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

ա. Ձախ դարձ, օ՛ն

Օ՛ն հրահանգին վրայ, սկսուտը կը յենի ձախ ոտքի կրունկին եւ աջ ոտքի մատներուն վրայ եւ կը դառնայ դէպի ձախ, աջ ոտքը կը մօտեցնէ ձախին, ապա կը կանգնի պատրաստ:

բ. Աջ դարձ, օ՛ն

Օ՛ն հրահանգին վրայ, սկսուտը կը յենի աջ ոտքի կրունկին եւ ձախ ոտքի մատներուն վրայ եւ կը դառնայ դէպի աջ, ձախ ոտքը կը մօտեցնէ աջին, ապա կը կանգնի պատրաստ:

գ. Ետ դարձ, օ՛ն

Օ՛ն հրահանգին վրայ, սկսուտը ձախ ոտքը աջին ետեւը կը տանի եւ 90 աստիճան կազմելով, ապա ձախին կրունկին եւ աջին մատներուն վրայ դէպի ձախ կը դառնայ, աջ ոտքը ձախին կը մօտեցնէ եւ կը կանգնի պատրաստ:

8. Հրահանգ. ա.- Հասակի կարգով մի շարք, օ՛ն
բ.- Երկշարք, օ՛ն
գ.- Եռեակ, օ՛ն
դ.- Քառեակ, օ՛ն
ե.- Մի շարք օ՛ն

Գործադրութիւն.-

ա. Հասակի կարգով մի շարք, օ՛ն

Օ՛ն հրահանգին վրայ սկսուտները կը շարուին իրա-

րու ետև, ամենէն երկար սկառուոր կը կանգնի հրահանգ տուողէն երեք քայլ հետու, դէմքը հրահանգողին:

բ. Երկշարք կը կազմուի երկու ձեռով.

1.- Դէպի առջեւ երկշարք, օ՛ն

2.- Դէպի ետև երկշարք, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

1. Դէպի առջեւ երկշարք, օ՛ն

Օ՛ն հրահանգին վրայ, թիւ մէկը կը մնայ իր տեղը, իսկ թիւ երկուքը ձախ ոտքը մէկ քայլ առջեւ կը տանի, յետոյ աջ ոտքը թիւ մէկին առջեւ կը բերէ, ձախ ոտքը աջին քով կը մօտեցնէ ու կը կանգնի պատրաստ:

2. Դէպի ետև երկշարք, օ՛ն

Օ՛ն հրահանգին վրայ, թիւ մէկը կը մնայ իր տեղը, իսկ թիւ երկուքը ձախ ոտքը մէկ քայլ ետև կը տանի, յետոյ աջ ոտքը թիւ մէկին ետև կը բերէ, ձախ ոտքը աջին քով կը մօտեցնէ ու կը կանգնի պատրաստ:

գ. Եռեակ, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

Օ՛ն հրահանգին վրայ, թիւ մէկը տեղքայլ ընելով, թիւ երկուքը միջակ քայլերով, իսկ թիւ երեքը մեծ քայլերով, ձախ ոտքով սկսելով դէպի աջ կը դառնան՝ հաշուելով չորս քայլեր:

դ. Քառեակ, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

Օ՛ն հրահանգին վրայ, եռեակ կազմելու ձեւերը գործադրել, այս պարագային թիւ չորսը ատլի մեծ քայլեր կ'առնէ եւ կը փորձէ միւսներուն հետ մէկ գիծի վրայ մնալ:

ե. Մի շարք, օ՛ն

Գործադրություն.-

Օ՛ն հրահանգին վրայ, նախապես տրուած հրահանգի շարժումները կրկնել հակառակ ուղղութեամբ:

9. Հրահանգ. Խումբ տեղքայլ, օ՛ն

Գործադրություն.-

ա.- Օ՛ն հրահանգին վրայ, ձախ ոտքը առջեւ տանիլ ետ բերել, ապա աջ ոտքի ծունկը ծալել թեթւօրէն եւ կրունկը բարձրացնել մինչեւ մատներուն ծայրերը, նոյնպէս ձեռքերը թեթւօրէն շարժել, ափերը բռունցք:

10. Հրահանգ. Խումբ քայլատաջ, օ՛ն

Գործադրություն.-

ա.- Օ՛ն հրահանգը տալ երբ աջ ոտքի կրունկը բարձրացած է եւ կ'իջնէ գետին, ուրեմն սկսուտը ձախ ոտքով կը սկսի քալել, երկու ծունկերը մեղմօրէն նոյն չափով ծալելով, սրունքը 45 աստիճան կազմելով, նոյնպէս թեւերը չարկուած ձեռով բարձրացնել մինչեւ 45 աստիճան, երկու ոտքերը համաչափ քալել կրունկին վրայ:

11. Հրահանգ. Խո՛ւմբ, կա՛ց

Գործադրություն.-

Կա՛ց հրահանգը կը տրուի երբ աջ ոտքը առջեւ ըլլայ, սկսուտը միտքէն կը համբէ մէկ-երկու, այսինքն՝ կ'առնէ քայլ մը եւս եւ կը կանգնի ձախ ոտքին վրայ, աջը ձախին քով գետին զարնելով:

12. Հրահանգ. Խո՛ւմք տեղ վազք, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

Օ՛ն հրահանգին վրայ, սկսուող ձախով կը սկսի տեղ-տյն վրայ թեթևօրէն ցատկել, արմուկը կէս ծալած առանց պրկումի:

13. Հրահանգ. Վազք առաջ, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

Օ՛ն հրահանգին վրայ, սկսուող ձախ ոտքով կը սկսի վազել ձեռքերը առջեւ ու ետեւ շարժելով, շնչառութիւնը դիրացնելու համար (արմուկները կէս ծալած):

14. Հրահանգ. ա.- Ձախ շրջան, օ՛ն

բ.- Աջ շրջան, օ՛ն

Գործադրութիւն.-

ա.- եւ բ.- Օ՛ն հրահանգին վրայ առաջին սկսուող կը դառնայ այն ուղղութեամբ, որ կը հրահանգուի եւ կը յառաջանայ, իսկ յաջորդ սկսուող կը շարունակէ ուղիղ մինչեւ առաջինին տեղը, ուրկէ դարձած էր այդ կետին վրայ, ինք ալ նոյնպէս կը դառնայ, եւ այսպէս յաջորդաբար մինչեւ վերջին սկսուողը:

Ծանօթ.- Այս հրահանգը կը տրուի նաեւ տարբեր ձեւով, երբ խումբը կանգնած է.- (ձախ շրջան քայլ առաջ, օ՛ն. կամ՝ հակառակը):

Բ. ՁԵՌՔԻ ԾԱՐԺՈՒՁԵՒԵՐՈՎ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

1.- Հանգիստ

Աջ ձեռքը վար, ափը գոց, շարժել կամ տանիլ մինչև ձախ ձեռքին մօտ եւ ետ քերել կտրուկ ձեռով. ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

2.- Պատրաստ

Աջ ափը գոցել եւ ձեռքը բարձրացնել մինչև ձախ կուրծքը շատ կտրուկ ձեռով:

3.- Միջտ Պատրաստ

Աջ ձեռքը ափը բաց, ձախ կողմէն ամբողջ երկայնքով գլուխէն վեր բարձրացնել, յետոյ աջ կողմէ իջեցնել եւ զարնել սրունքին:

4.- Հասակի կարգով մի շարք

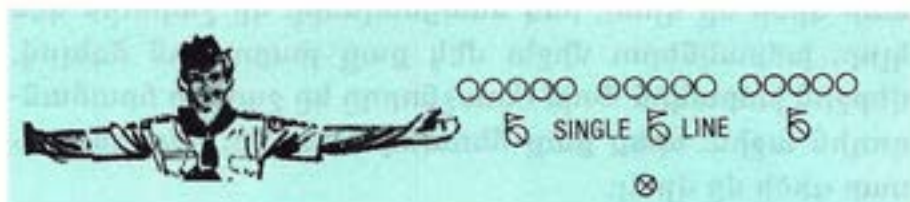
Աջ ձեռքը բարձրացնել 135 աստիճան՝ ափը բաց, ոտքերը պատրաստ վիճակի մէջ:

Ծանօթ.- Այս հրահանգը կը գործադրուի երկու ձեռով.-
ա.- Եթէ բարձրացած ձեռքին մատները ուղղուած են գետին, կը նշանակէ որ շարքը պէտք է ըլլայ կարճէն երկար:

բ.- Իսկ եթէ մատները ուղղուած են դէպի երկինք՝ շարքը պէտք է ըլլայ երկարէն կարճ:

5.- Հորիզոնական շարք

Հրահանգ

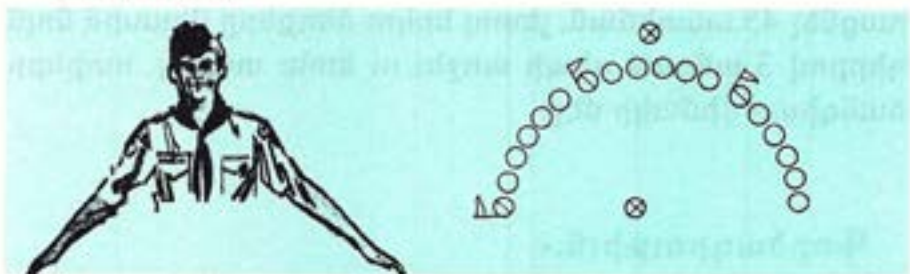
Երկու ձեռքերը հորիզոնական կողմնակի բացած 180 աստիճան՝ ուսերուն համեմատ, ափերը բաց դեմ դիմաց ուղղուած, ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

Գործադրութիւն.-

Խմբակները հրահանգողին դիմաց, 3 քայլ հեռու, ձախէն աջ՝ դէմքերը հրահանգողին, հորիզոնական կը շարւին. իւրաքանչիւր խմբակի միջև մէկ քայլ բացութիւն ձգելով:

6.- Կէս Կլոր Ծարք

Հրահանգ

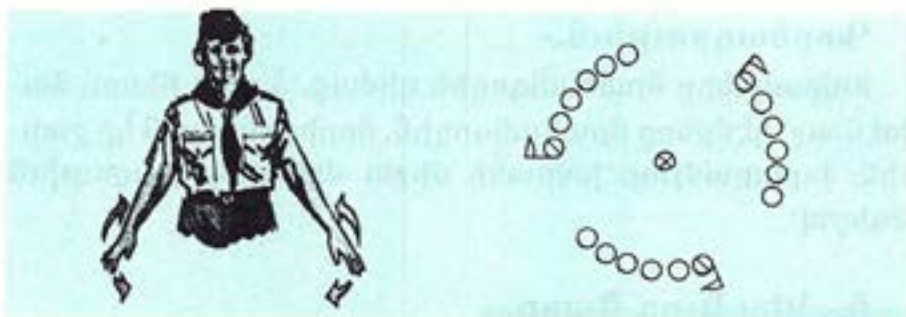
Երկու ձեռքերը ափերը բաց եւ գետին ուղղուած բարձրացնել 45 աստիճան, ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

Գործադրություն.-

Առաջին խմբակին առաջնորդը կը շարուի հրահանգողին ձախին, երեք քայլ հեռաւորութեամբ համահաւասար գիծի մը վրայ, իսկ մնացեալները կը շարուին կէտ կլոր, խմբակներու միջեւ մէկ քայլ բացութիւն ձգելով. վերջին խմբակին Փոխ Առաջնորդը կը շարուի հրահանգողին աջին, երեք քայլ հեռաւորութեամբ, համահաւասար գիծի մը վրայ:

7.- Կլոր Շարք

Հրահանգ

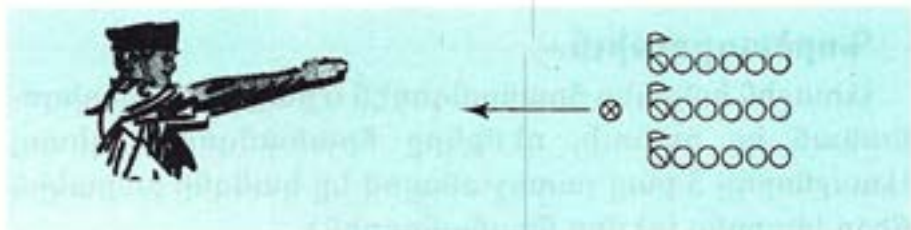
Երկու ձեռքերը ափերը բաց եւ գետին ուղղուած բարձրացնել 45 աստիճան, լետոյ երկու ձեռքերը միասին նոյն դիրքով 3 անգամ դէպի առջեւ ու ետեւ տանիլ, ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

Գործադրություն.-

Խմբակները կը վազեն եւ հրահանգողէն 3 քայլ հեռաւորութեան վրայ կը կազմեն շրջանակ մը, խմբակներու միջեւ 1 քայլ բացութիւն ձգելով:

8.- Ուղղահայեաց շարք

Հրահանգ

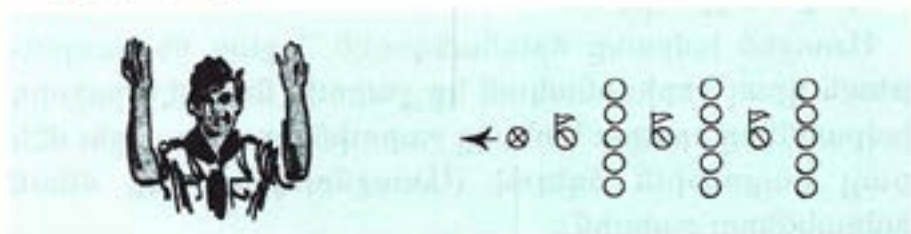
Երկու ափերը բաց, ձեռքերը բարձրացնել առջև՝ 90 աստիճան, երկու ձեռքերով զուգահեռ մը կազմելով, ափերը իրարու ուղղուած, ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

Գործադրութիւն.-

Առաջին խմբակը հրահանգողին աջ ձեռքին ուղղութեամբ եւ 3 քայլ հեռաւորութեան վրայ ուղիղ կը շարուի. երկրորդ խմբակը հրահանգողին ձախ ձեռքին ուղղութեամբ եւ 3 քայլ հեռաւորութեան վրայ ուղիղ կը շարուի, իսկ երրորդ խմբակը առաջին խմբակին ձախին կը շարուի, իսկ չորրորդը՝ երկրորդ խմբակի աջին:

9.- Խմբակային ցանցառ շարք (տողանցքի համար)

Հրահանգ

Բազուկները բարձրացնել առջև, նախաբազուկները 90 աստիճան կազմել եւ ուղղահայեաց պահել, ափերը բաց ետեւ ուղղուած, ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

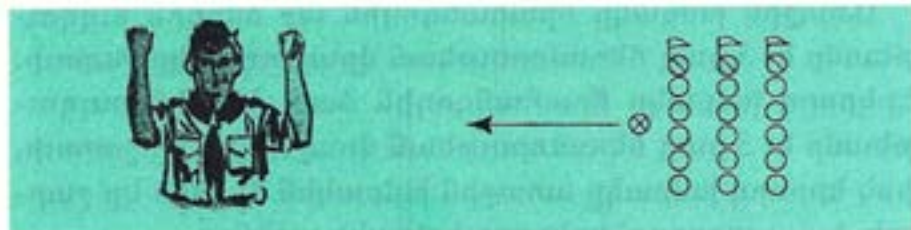
Գործադրութիւն.-

Առաջին խմբակը հրահանգողէն 6 քայլ հեռու հորիզոնական կը շարուի, դէմքերը հրահանգողին, յետոյ Առաջնորդը 3 քայլ յառաջանալով կը կանգնի խմբակին ճիշդ կեդրոնը (դէմքը հրահանգողին):

Մնացեալ խմբակներն ալ կը շարուին նոյն ձեւով, միշտ Առաջնորդին եւ խմբակին միջեւ 3 քայլ հեռաւորութիւն պահելով:

10.- Խմբակային խիտ շարք (տողանցքի համար)

Հրահանգ

Բազուկները բարձրացնել առջև, նախաբազուկները 90 աստիճան կազմել եւ ուղղահայեաց պահել, ափերը բռունցք՝ ետեւ ուղղուած, ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

Գործադրութիւն.-

Առաջին խմբակը հրահանգողէն 3 քայլ հեռաւորութեան վրայ հորիզոնական կը շարուի, նոյնպէս յաջորդ խմբակները իրարու ետեւ կը շարուին, իրարու միջեւ մէկ քայլ բացութիւն ձգելով (Առաջնորդները կը մնան խմբակներու շարքին):

11.- Քառակուսի Շարք

Հրահանգ

Բազուկները կողմնակի բարձրացնել 90 աստիճան կազմելով, նախաբազուկները ուղղահայեաց պահել և ասիերը բաց՝ իրարու ուղղուած, ոտքերը հանգիստ վիճակի մէջ:

Գործադրութիւն.-

Առաջին խմբակը հրահանգողէն 6 քայլ հեռաորութեան վրայ հորիզոնական և դէմքերը իրեն կը շարուի, նոյն խմբակին Փոխ Առաջնորդը պէտք է ըլլայ հրահանգողին ձախ ձեռքի ուղղութեան վրայ:

Երկրորդը՝ առաջին խմբակի շարքին կը շարուի, մէկ քայլ բացութիւն ձգելով:

Երրորդը՝ հրահանգողի աջին ուղղահայեաց 90 աստիճան կը շարուի (այս խմբակին Առաջնորդը պէտք է երկրորդ խմբակի Փոխ Առաջնորդին կողմը ըլլայ):

Չորրորդը՝ հրահանգողի ձախէն ուղղահայեաց 90 աստիճան կը շարուի, այնպէս մը որ Առաջնորդը կ'ըլլայ հրահանգողէն 3 քայլ հեռու և նոյն գիծի վրայ:

Գ. ՍՈՒԼԻԶՈՎ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

Հանգիստ • -	Միատրի խմբապետ _ - / - • -
Պատրաստ •	Խոհարարապետ _ • - -
Հաւաքում.....	Մատակարարապետ _ - / - • - •
Ցրում _ - - - - - - -	Գոյքապահ _ • - • / • - •
Հերթապահ ••••	Կամուր _ - • / • - •
Կարմիր Խաչ _ - ••	Վտանգ • - - - - - -
Փողահար •• - -	Զարթնում _ •••
Պահակ • - - •	Քննութիւն _ • - •
Փոխ Առաջնորդ _ ••• / ••• -	Խո՛ւմք քալ առաջ օ՛ն • - •
Առաջնորդ ••• -	Խումք կա՛ց _ •
Վարիչ Առաջնորդ ••• - / • -	Քնանալ _ ••• - •••
Փոխ Խմբապետ _ ••• / - • -	Կրակմար _ - • / - -
Խմբապետ _ • - -	

ԽԱԿ

ԽՄԲԱԿԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

Խումբի անդամներուն մօտէն հետեւելու եւ իրաքանչիւրին յառաջդիմութիւնը հետապնդելու եւ յատկապէս իրաքանչիւր սկաուտ խումբին աշխատանքներուն մասնակից դարձնելու համար, ստեղծուած է խմբակային դրութիւնը: Խմբակային դրութիւնը լաւագոյն միջոցն է սկաուտը սկաուտին միջոցով դաստիարակելու:

Խմբակը բաղկացած է 7-9 սկաուտներէ, որոնցմէ մէկը Առաջնորդն է: Նման այն իրողութեան, երբ թաղամասի մը տղաքը կամ դպրոցական ընկերները կ'ունենան մէկը, որ սովորաբար իրենց առաջնորդը կ'ըլլայ եւ իրենք կը հետեւին անոր, սակայն սկաուտական խմբակը կը տարբերի այս տեսակի խմբաւորումներէն այն առաւելութեամբ, որ այստեղ շեշտուած են կարգապահութիւնը եւ օրէնքները:

Եթէ պիտի խօսինք խմբակային դրութեան առաւելութիւններուն մասին, կրնանք ըսել հետեւեալները.-

1.- Ան կը թոյլատրէ, որ տղաքը իրենք-իրենց կազմակերպուին եւ դերեր ստանձնեն:

2.- Ան լաւագոյն ձեւն է սկաուտութեան նպատակը իրագործելու եւ իրարու օգնելու:

3.- Ան յարմարագոյն ձեւն է խումբ մը վարելու:

4.- Պատասխանատուութեան գիտակցութիւն կը յառաջացնէ տղոց մէջ:

5.- Տղոց կը վարժեցնէ որոշումներ տալ եւ աշխատանք տանիլ:

6.- Կը մղէ տղաքը յարգելու՝ խոստումն ու դաւանանքը:

Այս բոլորը գործադրելով, տղաքը իրենք զիրենք մեկ ընտանիքի մեջ կը զգան, կը վարժուին ուրիշ տղոց հետ աշխատելու: Միասնաբար որոշումներ կու տան: Եւ այս բոլորին գործադրութեամբ յառաջ կու գան խմբակային եւ սկաւտական ոգին: Խմբակը կը դառնայ ամէնէն փոքր միատրը խումբին: Խմբակը ունի իր թոթեմը, որ կենդանիի մը պատկերն է, զոր եռանկիւն դրօշակի մը վրայ անցուցած կ'ըլլան ձեռնափայտէն: Սկաւտները կը գուրգուրան անոր եւ կը յարգեն զայն:

Խմբակը կ'ունենայ իր Առաջնորդը եւ Փոխ Առաջնորդը, որոնք կը ղեկավարեն խմբակը: Անոնց կողքին, խմբակը կ'ունենայ զանազան պաշտօններ: Խմբակի իւրաքանչիւր անդամ պէտք է պաշտօն մը ստանձնէ իր խմբակէն ներս, որպէսզի իւրաքանչիւրը զգայ, որ ինք այդ խմբակին անբողջութենէն մաս մըն է: Այդ պաշտօնները կ'ըլլան քարտուղար, գոյքապահ, գանձապահ, լուսանկարիչ, Կարմիր Խաչի պատասխանատու, խաղերու պատասխանատու, խոհարար, եւայլն:

Խոսքի քանի՞ խմբակ ունի, թու՛՛ք անունները:

Դուն ո՞ր խմբակէն ես:

Խմբակէն ներս պաշտօն ունի՞ս.-

Ի՞նչ է. խօսէ՞ պաշտօնիդ մասին, կը սիրե՞ս, հաճոյքով կը կատարե՞ս աշխատանքներդ:

Ի՞նչ գործեր կը կատարես պաշտօնիդ համար:

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԱԻՌԱԿԱՆ ԿԱՌՈՅՑԸ

Սկաուտական շարքերը կ'ունենան աստիճանաւորական կազմեր, որոնք իրենց կարողութեան եւ փորձառութիւններուն համաձայն բաժնուած կ'ըլլան զանազան ասիճաններու:

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի սկաուտութիւնը ունի հետևեալ աստիճանաւորները.-

ԱՐՄՈՒԻԿ

Երանի Պետ
Երանի Փոխ Պետ
Վարիչ Վեցեակապետոմի
Վեցեակապետոմի
Փոխ Վեցեակապետոմի

ԱՐԵՆՈՅՑ

Խմբապետոմի
Փոխ Խմբապետոմի
Վարիչ Առաջնորդոմի
Առաջնորդոմի
Փոխ Առաջնորդոմի

ՊԱՐՄԱՆՈՒՇԻ

Խմբապետոմի
Փոխ Խմբապետոմի
Տասնապետոմի
Փոխ Տասնապետոմի

ԳԱՅԼԻԿ

Վոճմակի Պետ
Վոճմակի Փոխ Պետ
Վարիչ Վեցեակապետ
Վեցեակապետ
Փոխ Վեցեակապետ

ԱՐԻ

Խմբապետ
Փոխ Խմբապետ
Վարիչ Առաջնորդ
Առաջնորդ
Փոխ Առաջնորդ

ԵՐԷՑ

Խմբապետ
Փոխ Խմբապետ
Տասնապետ
Փոխ Տասնապետ

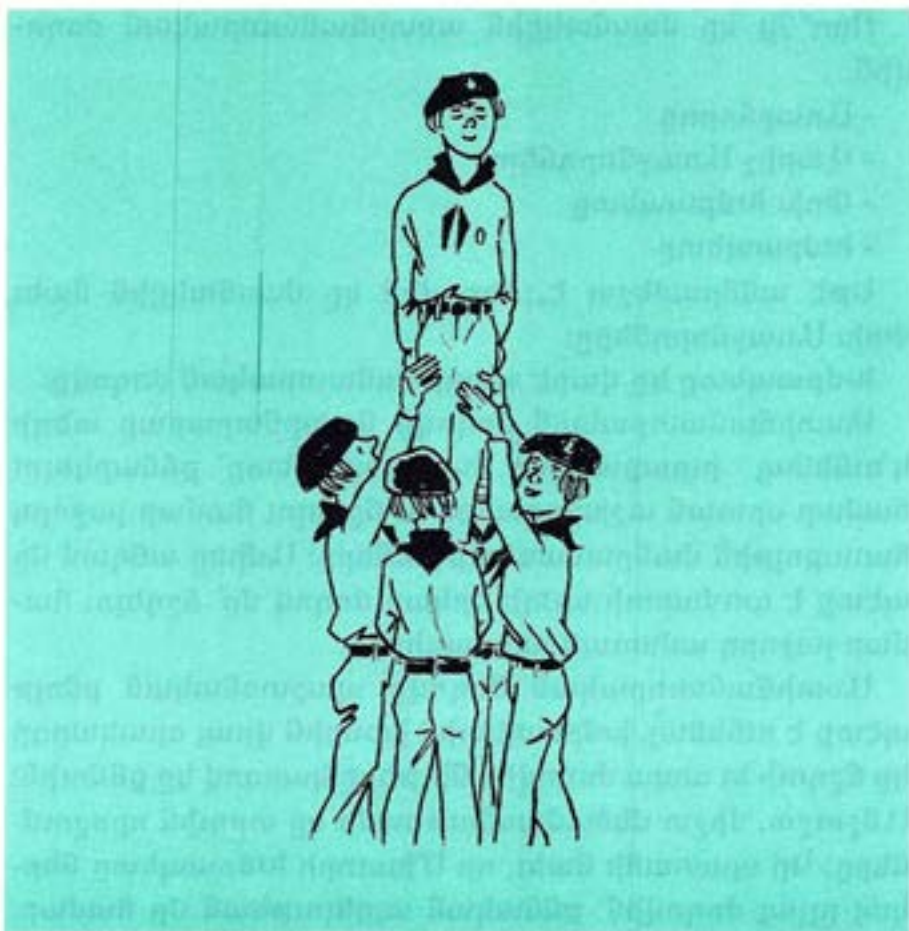
Աստիճանաւորի մը նշանակումի պայմանները, պարտականութիւնները, պարտաւորութիւնները, իրաւասութիւնները եւ մարմիններու հետ յարաբերութիւնը իրաքանչիւր շրջան կը տնօրինէ իր երկրի սկաուտական կանոններուն համաձայն: Այդ բոլորը պէտք է ամփոփուած ըլլան շրջանի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Սկաուտական Ներքին Կանոնագրին մէջ:

Սկաուտական աստիճանները մնայուն հանգամանք ունին:

Աստիճանը տիտղոս մըն է միայն եւ ենթակային իրական պատասխանատւութիւն չի տար:

Աստիճանատր մը իր պատասխանատուութիւնները կը ստանայ այն ատեն միայն, երբ կ'ունենայ նաեւ համապատասխան պաշտօն:

Սկաւտ աստիճանատրը կը գործադրէ իրմէ գերադաս գործօն աստիճանատրին կամ պաշտօնի վրայ եղող սկաւտ պատասխանատուին հրահանգները:

ԱՍՏԻՃԱՆԱԻՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Աստիճանատրական ժողովը խմբակային դրութեան կորիզն է եւ խմբակային աշխատանքներուն մեկնակէտը: Հոս է նաեւ, որ խմբակին պատասխանատուները խմբակ վարել պիտի սորվին ու իրենց աշխատանքներուն յայտագիրը կազմեն:

Որո՞նք կը մասնակցին աստիճանատրական ժողովին:

- Առաջնորդը
- Վարիչ Առաջնորդները
- Փոխ Խմբապետը
- Խմբապետը

Եթէ անհրաժեշտ է, ժողովին կը մասնակցին նաեւ Փոխ Առաջնորդները:

Խմբապետը կը վարէ աստիճանատրական ժողովը:

Աստիճանատրական ժողովը նախընտրաբար տեղի կ'ունենայ իրաքանչիւր հաւաքոյթէ ետք՝ քննարկելու համար օրուան աշխատանքը եւ ճշդելու համար յաջորդ հաւաքոյթին մանրամասնութիւնները: Ամիսը անգամ մը պէտք է գումարուի աւելի երկար ժողով մը՝ ճշդելու համար յաջորդ ամսուան յայտագիրը:

Աստիճանատրական ժողովը պաշտօնական բնոյթ պէտք է ունենայ, խմբապետին խօսքին վրայ օրակարգը կը ճշդուի եւ ապա ժողովին նիւթերը կարգով կը քննուին: Անշուշտ, միշտ մեծամասնութեամբ կը տրուին որոշումները: Կը պատահի նաեւ, որ Միաւորի Խմբապետը ներկայ ըլլայ ժողովին՝ քննական այցելութեան մը համար: Երբ ան ներկայ ըլլայ աստիճանատրական ժողովին, իր անունով օրակարգ կը դրուի միաւորի խմբապետին խօսքը:

Աստիճանաւորական ժողովը կը դասատրէ հաւաքոյթները, արշաւները, բանակումները, եւայլն ու կը հսկէ անոնց գործադրութեան: Այս ժողովն է նաեւ, որ կը ճշդէ հաւաքոյթներուն վայրն ու ժամը:

ԺՈՂՈՎԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Ժողովական կեանքի համակարգը կը պարզէ հետեւեալ պատկերը

1. Խմբակային ժողով
2. Աստիճանաւորական ժողով
3. Խումբի ժողով
4. Պատուոյ ատեան
5. Միաւորի խմբապետական ժողով

1. Խմբակային ժողով

Այս մասին մանրամասն պիտի խօսուի խմբակային դրութեան միջին մէջ (Ա. կարգ):

2. Աստիճանաւորական ժողով

Այս ժողովը ժողովական դրութեան առաջին հանգրիւանն է աստիճանաւոր սկաւտին համար, հոն է որ ան կամաց-կամաց կը թրծուի իբրեւ ապագայ ղեկավար, մասնակցելով աշխատանքներու ծրագրումին, քննարկումին եւ զնահատումին, կը գիտակցի իր սխալներուն եւ կը ստանայ համապատասխան ուղղութիւն, հոն է որ իր անհատականութիւնը պիտի փաստէ իբրեւ ներկայացուցիչը իր խմբակին, այս ժողովը պարզ ժողով մը ըլլալէ աւելի դպրոց մըն է աստիճանաւոր սկաւտին համար:

Այս ժողովին կը մասնակցին Փոխ Առաջնորդ, Առաջնորդ, Վարիչ Առաջնորդ, Փոխ Խմբապետ, Խմբապետ: Ժողովը կը վարէ Խմբապետը:

3. Խումբի ժողով

Այս ժողովը միւս ժողովներուն չի նմանիր, որովհետեւ մասնատոր հերթականութիւն մը չունի, այլ երբ Խմբապետը կարիքը գգայ, խումբը կը հրահրէ ժողովի, քննարկելու համար խումբին աշխատանքները վարքն ու բարքը, կարգապահական օրէնքները, սկաուտական ոգին, եւ կը փոխանցէ իր թելադրանքները եւ ուղղութիւնները, միեւնոյն ժամանակ առիթ տալով տղոց, որ

արտայայտեն իրենց առաջարկները, դժգոհությունները
և ստանան համապատասխան լուծումները:

4. Պատուոյ Ատեան

Ատեանը կը բաղկանայ Առաջնորդներէն, Վարիչէն, Փոխ
Խմբապետէն, Խմբապետէն և Միաորի Խմբապետէն:

Ատեանը ժողով կ'ունենայ յատուկ առիթներով: Ժողո-
վը կը վարէ Խմբապետը և կը հովանաւորէ Միաորի
Խմբապետը:

Ժողովը կը գումարուի քննարկելու և կամ գնահատելու
համար խումբին այն անդամները, որոնք դրական
մասնակցութիւն բերած են խումբին աշխատանքներուն
և կամ՝ հակառակը:

Ժողովը իր որոշումները կու տայ 2/3ի մեծամասնութեամբ:

5. Միաորի Խմբապետական Ժողով

Ի՞նչ է Միաորը:

Միաորը կը բաղկանայ գայլիկներու վոհմակէն, արի-
ներու խումբէն և երէցներու փաղանգէն:

Միաորի պատասխանատուն կը կոչուի Միաորի
Խմբապետ:

Միաորի Խմբապետական ժողովին, Միաորի Խմբա-
պետին կողքին կը մասնակցին վոհմակին, խումբին և
փաղանգին պատասխանատուները:

Այս ժողովին իւրաքանչիւր պատասխանատու զեկու-
ցում կու տայ իր վոհմակի, խումբի և փաղանգի կատա-
րած աշխատանքներուն մասին, կը ներկայացնէ իր ունե-
ցած դժուարութիւնները և պահանջները, որպէսզի հա-
մապատասխան լուծումներ որդեգրուին, նոյն ձեւով
աղջկանց միաորը:

ԳԻՏՆԱԼ ԿԵՆՍԱՆԻՒԹԵՐԸ

ՄՆՈՒՆԳ.

Սնունդը աշխուժութեան խթան մըն է: Առանց սնունդի կարելի չէ ապրիլ: Սննդառութեան նպատակն է մարմնին կողմէ շարունակաբար վատնուած ուժերը վերանորոգել:

Սնունդին կարեւորութիւնը, սակայն, պէտք չէ մոլէ կարծելու, որ շատ ուտելով մարդ շուտ կ'անի կամ անլի գօրատր կ'ըլլայ: Ընդհակառակն, ստամոքսը ծանրաբեռնելով՝ մարմինը կը թուլնայ ու կը գիրնայ, կամքը եւս կը թուլնայ եւ կ'առաջնորդէ հիւանդութիւններու:

Քիչ ուտելն ալ վնասակար հետեւանքներ կ'ունենայ: Քիչ ուտողը կը հիւծի, կը տժգունի, կը տկարանայ եւ ի վերջոյ կը հիւանդանայ:

Ուտելու համար պէտք է հետեւիլ կարգ մը կանոններու.-

- Ուտել որոշ ժամերու.
- Ուտել դանդաղօրէն.
- Լաւ ծամել եւ կերակուրները լորձունքով շաղել: Ակնանքուն վերապահուած աշխատանքը լաւ կատարել, այլապէս ստամոքսը մեծապէս կը յոգնի.
- Եթէ շատ յոգնած էք, պէտք չէ ուտել: Ընդհակառակը, պէտք է պառկիլ ու հանգստանալ.
- Ուտելէ անմիջապէս ետք, պէտք չէ խաղալ կամ մարզանք ընել.
- Զգուշանալ շատ տաք նիւթեր ուտելէ եւ խմելէ.
- Սննդառութեան չափը տարիքի եւ աշխատանքի հետ կապ ունի.

- Սկառուտ մը կամ մարգիկ մը անման տարիքի մէջ ըլլալով, պէտք է լաւ ուտէ.

- Ֆիզիքական լոգնեցուցիչ աշխատանք կատարողը աւելի առատ սնունդի պէտք ունի, քան նստած կամ մտաւորական աշխատանք կատարողը.

- Չմեղը շատ աւելի կարիք կ'ունենանք տաքութեան ջերմութի: Հետեւաբար, պէտք է լաւ սնունդ ստանալ, իսկ ամառը պէտք է թեթեւ ուտել.

ԳՒՂՍԱԻՈՐ ԿԵՆՍԱՆԻԻԹԵՐՆ ԵՆ

ՎԻԹԱՄԻՆ A - Ա. ԿԵՆՍԱՆԻԻԹ

- Չկան իւղ, կաթ, կարագ, պանիր, մածուն, հալկիթ, լեարդ, երիկամ, ուղեղ:

- Ստեպղին, լոլիկ, դդում, վարունգ, կաղամբ, հազար, կանաչ լուբիա, շոմին, դեղձ, ծիրան, կեռաս:

Ա. կենսանիւթը ստացողը կ'ունենայ առողջ, փայլուն եւ ողորկ մորթ, առատ ու զօրաւոր մազեր, գեղեցիկ եղունգներ, սուր տեսողութիւն, մանաւանդ՝ գիշերը եւ մանրէական հիւանդութիւններու դիմադրողական ուժ: Ա. կենսանիւթը կը կանոնաւորէ նաեւ երեխաներուն աճը:

Ա. կենսանիւթին պակասը կ'առաջացնէ աչքի, մորթի եւ մարսողական գործարաններու հիւանդութիւններ: Իսկ շատ մեծ քանակութեամբ Ա. կենսանիւթը վնասակար է: Մանաւանդ դեղահատի կամ ներարկումի ձեւին տակ խտացած Ա. կենսանիւթը, որ կը գործածուի

իբրև դեղ, պետք է առնել բժիշկին յանձնարարութեամբ, անոր որոշած դեղաչափով ու ժամանակով, այլապէս չափազանցեալ գործածութիւնը կը յանգի գլխու ցաւի, փսխունքի, ջղայնութեան եւ թունաւորումի:

ՎԻՔԱՄԻՆ B - ՊԷ. ԿԵՆՍԱՆԻԻԹ

- Հատիկներ, մասնաւորապէս անոնց կեղեւը, ցորենի ծիլ, գարեջորի թթխմոր, սեւ հաց, գետնախնձոր, ստեպ-դին, շոմին, հազար, ոսպ, լոլիկ, նարինջ:

- Կաթ եւ կաթնեղէններ, կովու լեարդ, հալկիթ, ձուկ, թարմ միս, երիկամ:

ՊԷ. կենսանիւթը կը սրէ յիշողութիւնը եւ ըմբռնելու կարողութիւնը, կը փարատէ մտային եւ ֆիզիքական յոգնութիւնը, կը պայքարի ջղայնութեան եւ կանխահաս ծերութեան դէմ, կը կանոնաւորէ մարսողութիւնը եւ կը վանէ պնդութիւնը:

ՊԷ. կենսանիւթը անհրաժեշտ է նաեւ աղմուկին պատճառած ջղային սպառումը չէզոքացնելու համար:

ՊԷ. կենսանիւթին պակասը կ'առաջացնէ ջղային, մկանային եւ մարսողական հիւանդութիւններ:

ՎԻՔԱՄԻՆ C - ՍԷ. ԿԵՆՍԱՆԻԻԹ

- Նարինջ, լեմոն, ելակ, ձմերուկ, խնձոր, տանձ, դեղձ, սեխ, եալյն:

- Լոլիկ, կանաչ եւ կարմիր պղպեղ, կաղամբ, վարունգ, հազար, շոմին, բողկ, ազատքեղ, եալյն:

ՍԷ. կենսանիւթը կը շնորհէ առողջ ակոսներ եւ լին-տներ, ճկուն յօդեր եւ փայլուն մորթ: Հիւանդութիւններու դէմ կ'աւելցնէ մարմնին դիմադրողական ուժը եւ արագօրէն կը սպիացնէ վերքերը:

ՍԷ. կենսաանիթը մասնատրաքար օգտակար է ծերերուն, որոնց մազերակներուն պատեանները կը զօրացնէ եւ առաջը կ'առնէ ուղեղային արիւնահոսութեան եւ կաթուածին:

ՍԷ. կենսաանիթին պակասը կ'առաջացնէ արիւնահոսութիւն եւ ընդհանուր տկարութիւն:

ՎԻԹԱՄԻՆ D - ՏԷ. ԿԵՆՍԱՆԻԻԹ

- Ձկան իւղ, իւղոտ ձուկերու միս, սարտին, լեարդ, հակիթ, կաթ, կարագ:

- Արեւու ճառագայթ:

ՏԷ. կենսաանիթը անհրաժեշտ է առողջ ոսկորներ եւ ակոսներ ունենալու համար:

ՏԷ. կենսաանիթին պէտք ունին մասնատրապէս մանուկները, յի կիները եւ կաթ տուող մայրերը:

ՏԷ. կենսաանիթն ալ, խտացեալ ձեւով, դեղա-

հատի կամ ներարկումի միջոցով, կը գործածուի իբրև դեղ, որուն չափազանցեալ գործածութիւնը կը նիհարցընէ, կը տկարացնէ եւ, ի վերջոյ, կը թունաւորէ մարմինը:

ՏԷ. կենսանիւթին պակասը կ'առաջացնէ ոսկրաթերութիւն եւ մկանային ջղաձգութիւն:

ՎԻԹԱՄԻՆ Ե - Է. ԿԵՆՍԱՆԻԻԹ

- Բուսական իւղեր, ցորենի ծիլ:

- Քիչ քանակութեամբ կը գտնուի նաեւ թարմ միսի, լեարդի, հաւկիթի, բրինձի եւ հազարի մէջ:

Է. կենսանիւթը, որ կը կոչուի նաեւ ամլութեան կենսանիւթ, ՊԷ. կենսանիւթին հետ միասնաբար կը կանոնաւորէ ջղային դրութիւնը:

Է. կենսանիւթին պակասը կիներու մօտ կը պատճառէ լաճախակի վիժումներ, իսկ այրերու մօտ՝ սերմի տկարութիւն:

ՎԻԹԱՄԻՆ Կ - ՔԷ. ԿԵՆՍԱՆԻԻԹ

- Առատ է բուսական սնունդներու, մասնաւորաբար կանաչեղէններու եւ լեարդի մէջ:

ՔԷ. կենսանիւթը կը լերդացնէ արիւնը եւ ՍԷ. կենսանիւթին հետ կը զօրացնէ մազերակները:

ՔԷ. կենսանիւթին պակասը վտանգաւոր արիւնահոսութիւն կը պատճառէ:

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

Արևաահարությունը կը պատահի տաք օրերուն, առանց հովանիի, արեւու տակ անջրդի ճամբաներէ երկարատեւ քալելու միջոցին: Մարմինը չափէն աւելի կը տաքնայ օդէն, քալելէն եւ ջուրի պակասէն:

Պէտք է ջանալ արեւու տակ գլուխը բաց չքալել, մարմնին տալ ջուրի անհրաժեշտ պահանջը եւ շատ չյոգնիլ: Գտնել շուք տեղեր եւ հանգստանալ, յաճախ պաղ ջուրով լուացուիլ:

Արևաահարութեան նշաններն են՝ քալուածքի դժուարությունը, արագ շնչառությունը, բազկերակի թեթեւ, բայց արագ զարկը, մորթի գոյնի փոփոխությունը՝ տժգունիլ, կարմրիլ կամ կապուտնալ, գլխապտոյտը, ցափ զգացումը եւ կամաց-կամաց ոտքերու կթոտումը:

Արևաահարը նաեւ կը կորսնցնէ իր գիտակցությունը եւ գետին կ'իյնայ:

Նախնական օգնություն.- Ենթական պէտք է տանիլ շուք տեղ մը եւ երկնցնել, քակել մարմինը սեղմող կապերը եւ կոճակները, ամբողջ մարմինը թրջելով ու հովաահարելով զովացնել եւ ոտքերը վեր բարձրացնել:

ԹՈՒՆԱԻՈՐՈՒՄ

Թոյն կ'ըսուի այն նիւթերուն, որոնք երբ մարդու մը մարմնին մէջ մտնեն, անոր մահուան պատճառ կ'ըլլան:

Թունաւորուողը սուկալի ցաւեր կ'ունենայ, բերանն ու

կոկորդը կ'այրին, բազկերակը քիչ կը զարնէ եւ ոտքերը կը դողան:

Նախնական օգնութիւն.-Թունաւորումի պարագային, առաջին առիթով պէտք է թոյնը նօսրացնել: Այսինքն՝ թունաւորուողին պէտք է առատ ջուր կամ կաթ խմցնել:

Թունաւորուած մը առաջին հերթին պէտք է հասկնայ, թէ ի՞նչպէս կամ ինչէ՞ թունաւորուած է եւ անվարան պէտք է բժիշկ կանչել, որպէսզի ըստ այնմ հակաթոյն տրուի:

ՎԷՐՔ

Վերքը մորթին վնասուիլն է կամ մորթի հիստուածքներուն ոչնչանալը:

Վերքերու տեսակներն են՝

1.- Սկրթուք.- Յատուկ բուժում չունի եւ միայն ջուրով ու օճառով պէտք է լուալ: Նոյնիսկ վիրակապի կարիք չկայ:

2.- Մակերեսային վերք.- Մորթին վրայ յառաջացած ճեղքուածքն է եւ թեթեւ արհմահոսութիւն կ'ունենայ:

Պետք է լուրջ հակաճեխիչ լուծույթով, ապա հակաճեխում լաթով վերքը ծածկել և փաթթել վիրակապով:

3.- Խոր վերք.- Ծեղքուածքը շատ խոր կ'ըլլայ և կրնայ երակին կամ ջիղերուն վնասել:

Ընդհանրապէս ձեռքով սեղմելով կարելի է դադրեցընել արհւնահոսութիւնը:

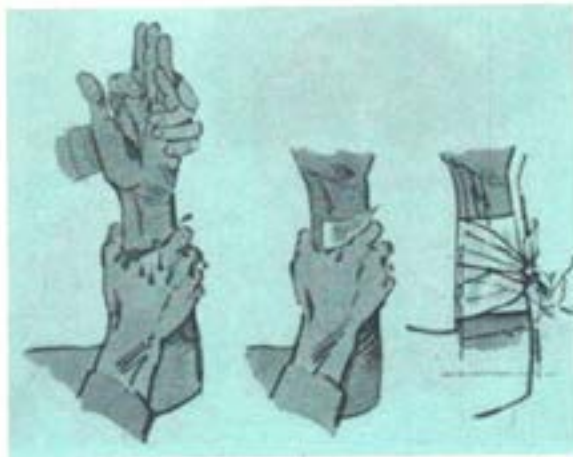
4.- Կէտային վերք.- Օրինակ՝ փամփուշտին տեղը, որ երեսութեամբ փոքր կտրուածքի կը նմանի, բայց շատ խոր կ'ըլլայ և հաւանաբար պատուած կ'ըլլան երակը, ջիղը կամ մկանները:

Մաքուր և հակաճեխում լաթով պետք է ծածկել վերքը, ապա փաթթել վիրակապով և բժիշկին լուր տալ: Այս վերքը յաճախ ուժեղ արհւնահոսութիւն կ'ունենայ:

ՎԷՐՔ ՄԸ ԴԱՐՄԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ Ի՞ՆՉ ՊԷՏՔ ՁԷ ԸՆԵԼ

1.- Չգործածել ծծող տեսակի լաթ կամ բամպակ, որովհետեւ կը փակի վերքին վրայ և դժուար է վերցնել:

2.- Վերքին չդնել կերպընկալէ կամ *նայլընէ* իրեր, որոնք կրնան արգելք ըլլալ մորթի շնչառութեան, ինչ որ վնաս է առողջութեան:

3.- Վերքը դարմանելու համար չգործածել աղտոտ լաթեր, որովհետեւ մանրէներ կրնան անելնալ:

Ի՞նչ ՊԷՏՔ Է ՀՈԳ ՏԱՆԻԼ ՎԷՐՔԵՐՈՒՆ

1.- Մաքուր պահել վերքը, որպեսզի չթունաւորուի վիրատրը:

2.- Իւրաքանչիւր վէրք դարմանել առանձին-առանձին:

3.- Վէրքը նախ գոցել մաքուր լաթով, ապա փաթթել վիրակապով:

Հարկ եղած պարագային, դարձեալ գործածել նոյն վիրակապը:

4.- Վիրակապը փաթթել այնպէս, որ վէրքին վրայ փաթթուած բոլոր մասերը հաւասար ճնշում ունենան:

Ի՞նչ ՊԷՏՔ Է ԸՆՆԵԼ, ԵԹԷ ԱԶՔԻՆ ՄԷՋ ՈՐԵՒԷՆԻ ԵՒԻԹ ՄՏՆԷ

1.- Ամէն բանէ առաջ լուալ ձեռքերը:

2.- Կամաց մը վար քաշել աչքին վարի կոպը եւ մաքրել մաքուր անձեռոցով:

3.- Աչքին վերի կոպը վերցնել եւ մաքրել նոյն ձեռով:

4.- Երկու պարագաներուն ալ եթէ նիւթը դուրս չելաւ, պարզ ջուրով լուալ աչքը:

5.- Եթէ որեւէ նիւթ կարելի չեղաւ հանել, լուր տալ բժիշկին:

Ի՞նչ ՊԷՏՔ Է ԸՆԵԼ, ԵԹԷ ՔԻԹԸ ԱՐԻՒՆԻ

1.- Ենթական
նստեցնել, գլուխը
քիչ մը ետև ծռած:

2.- Բերնով շնչել
տալ:

3.- Պաղ ջուրով
լաթ մը թրջել և
նակտին դնել:

4.- Ձեռքի մատ-
ներով սեղմել քիթը:

5.- Եթե շուտով
չդադրի արհմառնո-

սամը, պետք է բժիշկին դիմել, որովհետև հիանդու-
թեան մը նշանը կրնայ ըլլալ, օրինակ՝ թիֆոյիտ, կամ
գանկի ոսկորներուն կոտորուելուն նշանը կրնայ ըլլալ:

Ի՞նչ ՊԷՏՔ Է ԸՆԵԼ, ԵԹԷ ԱԿԱՆՋԻՆ ՄԷՋ ՆԻՒԹ ՄԸ ՄՏՆԷ

1.- Գոցուած ականջին կողմին վրայ ծռել գլուխը:
Մտած նիւթը պետք է հանել ինքնիրեն, ինքնաքերաբար:

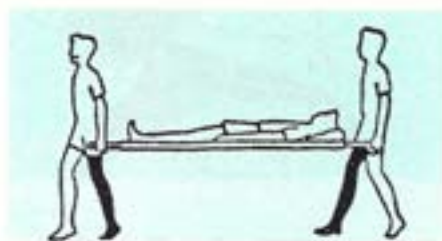
2.- Եթե ինքնաքերաբար չելլէ, երբեք չփորձել հանել,
որովհետև կը վնասուի ականջի ճամբան կամ թմբուկը:
Հետեալաբար, պետք է բժիշկին տանիլ:

3.- Եթե միջատ մը մտած է ականջին մէջ, քիչ մը ձեթ
կաթեցնելով կարելի է սատկեցնել: Ցաւը կը դադրի և
սատկած միջատը կարելի է դուրս հանել:

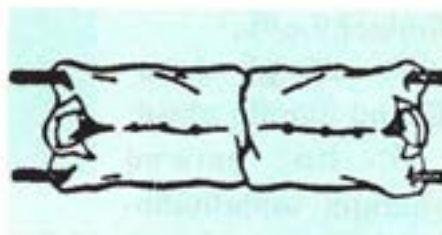
ՀԻՒԱՆԴ ՓՈԽԱԳՐԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ՀԻՒԱՆԴԸ ՓՈԽԱԳՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ԳՈՐԾԱԾՈՒԻ ՊԱՏԳԱՐԱԿ

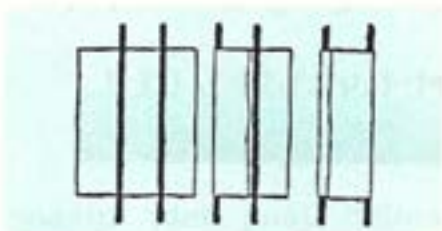
Պատգարակ

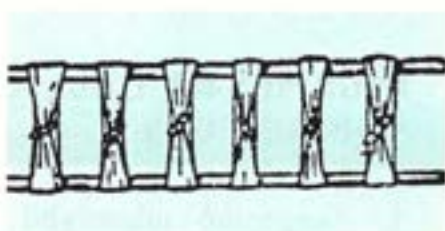
Շապիկով պատգարակ

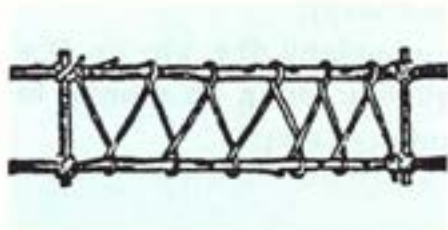
Ծածկոցով պատգարակ

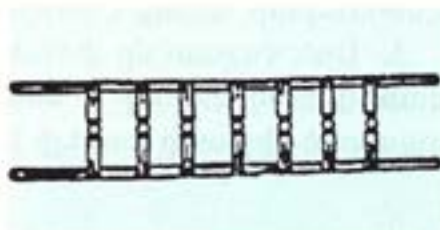
Փողկապով պատգարակ

Թռիկով պատգարակ

Գօտիով պատգարակ

ՎԻՐԱԿԱՊԵՐ

Ջեռքի վիրակապ

Ոտքի վիրակապ

Ծունկի վիրակապ

Ուսի վիրակապ

Գլխու վիրակապ

ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ԽՄԲԱԿԱՅԻՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՊԱՅՈՒՍԱԿԸ

Հիմա որ գաղափար ունեցար անմիջական օգնության մասին, հարկ է նաեւ որ գիտնաս, որ ի՞նչպիսի իրերու եւ գործիքներու կրնաս պէտք ունենալ անհրաժեշտ պարագային գործածելու համար:

Խմբակի աստիճանաւորներուդ օգնութեամբ պատրաստէ՛ խմբակիդ համար Կարմիր Խաչի կամ անմիջական օգնութեան իրերու եւ գործիքներու պայուսակդ եւ զանոնք հոս արձանագրէ՛.

ՄԱՐԶԱՆՔ

Մարզանքը անհրաժեշտ է մարմնին գործարանները գործունեության լուսազոյն վիճակի մեջ պահելու համար, որովհետև շարժումը կ'օգնէ սնունդներու իրացումին, շնչառության եւ, հետեւաբար, արեան շրջագայության կանոնատրուրության:

ՄԱՐԶԱՆՔԻ ՓՈՐՁԵՐ

Մարմնին զանազան մասերը զարգացնելու համար, պատկերներով ցոյց տրուած փորձերը կարելի է բաւարար նկատել: Այսուհանդերձ, աւելի շատ փորձեր կատարելու կամք եւ ժամանակ ունեցողները կրնան մասնագիտական գրքոյկներէ եւ մարզիչներէ օգտուիլ եւ ձեռք բերել իրենց պահանջած կամ ցանկացած փորձերը:

Մարզանքը կատարելէ անմիջապէս ետք, պէտք է լուացուիլ եւ թաց ձեռքերով մարմինը շփել: Ուշադիր պէտք է ըլլալ, որ շփումին շարժումը սրտին ուղղութեամբ կատարուի:

Պատանիներու եւ դեռատի երիտասարդներու համար շարժումի փորձերը, իբրեւ նկունութիւն տուող փորձեր, կարելի է բաւարար նկատել: Երիտասարդներու եւ տարեցներու համար պէտք է ջանալ նախապատուութիւն տալ մկան շինող եւ ճարպերը հալեցնող փորձերուն:

Ուղիղ կեցուածք մը մարզիկի մը լուսազոյն լատկանիշն է: Գլուխը վեր բռնած, կուրծքը դուրս, փորը ներս քաշած, բազուկները զիստերուն կպած, ոտքերուն բաց-

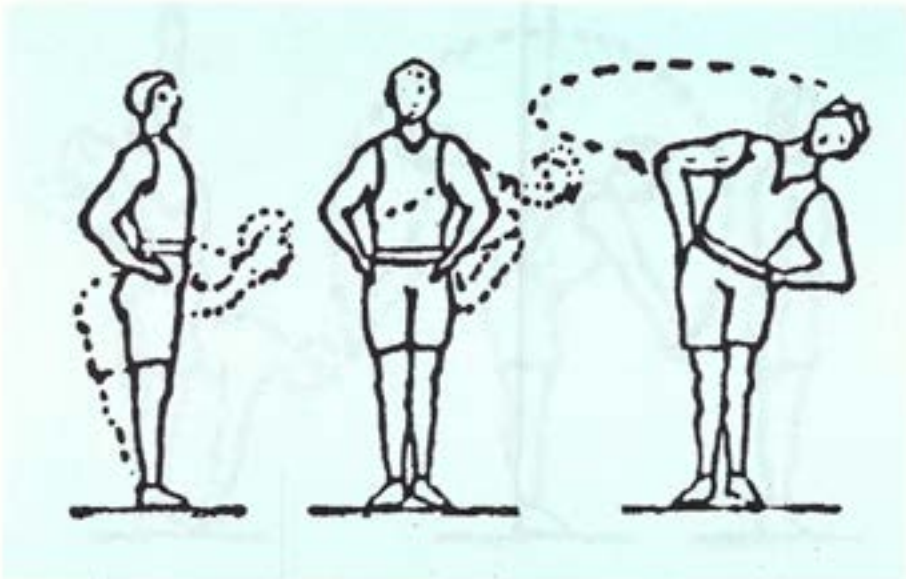
ւածքը ուղղանկյուն մը կազմած, ահա պատրաստ դիրքը, զոր մարզանքի իրաքանչիւր փորձէ առաջ պէտք է ունենալ:

ՇՆՉԱՌՈՒԹԻՒՆ

Պատրաստի դիրքէն նախ քիչ մը դէպի առջեւ ծոիլ, թեւերը վար՝ երկնցած դիրքով եւ ձեռքին ափերը դուրս դարձուցած՝ արտաշնչել: Ապա, ձեռքերը գլուխէն վեր բարձրացնել, թեւերը պրկուած վիճակով եւ ուսերուն վրայ դարձնելով: Շարժումը շարունակել մինչեւ ուղղահայեաց դիրքի հասնիլը, միաժամանակ ոտքի մատնէրուն վրայ վեր բարձրանալով:

Թեւերը վեր բարձրացնելու ատեն, երբ հորիզոնական դիրքին կը հասնին, սկսիլ շունչ առնելու, իսկ երբ թեւերը հորիզոնական դիրքը կը թողուն, սկսիլ արտաշնչելու:

Փորձը կատարել դանդաղօրէն. շնչել քիթերու ծակերէն եւ արտաշնչել բերնէն:

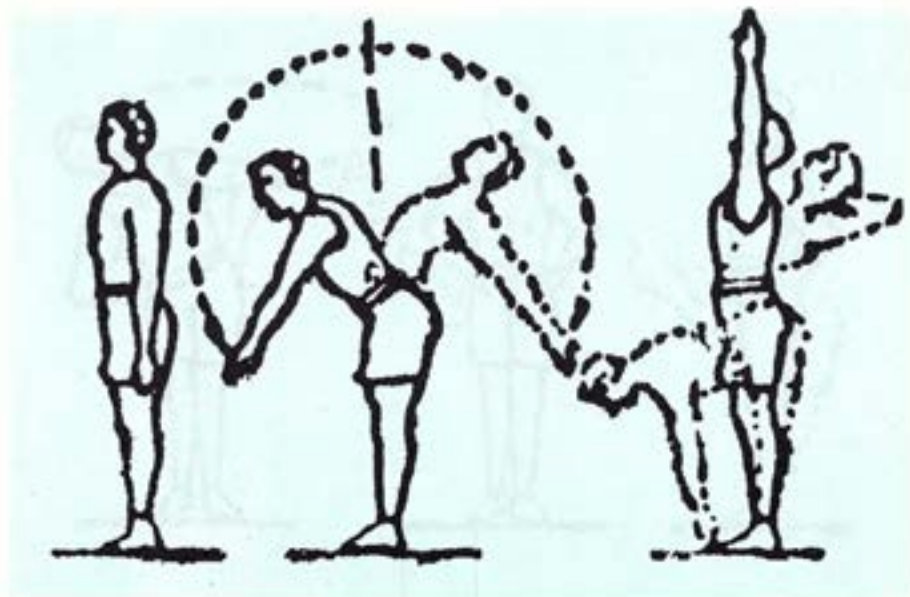
Մարզանքի այս ձևը շնչառությունը կը դիրացնէ, կուրծքի վանդակին ճկունութիւն կու տայ, իրանին եւ ուսերուն մկանները կը զարգացնէ:

ԻՐԱՆԸ ԼԻՈՎԻՆ ԾՌԵԼ

Ուղիղ կեցուածքի կամ դիրքի վիճակը ստանալ, երկու ձեռքերը ծոծրակին վրայ իրարու միացած եւ մարմինը կոնակին վրայ ետ ծռած: Ձեռքերը ուղղահայեաց վեր նետել, մարմինը դէպի առջեւ ծռել՝ բազուկները միաժամանակ վար իջեցնելով, մինչեւ որ ձեռքերուն ծայրերը ոտքի ծայրերուն դաշին: Ծունկերը պէտք չէ կոտրուին:

Դէպի ետ ծռած աստե՛ն շնչել, իսկ դէպի առջեւ ծռելու աստե՛ն արտաշնչել:

Մարզանքի այս ձևը որովայնին դիրաթերութիւն կու տայ, յետոյքին եւ գիստին դնդերներուն՝ ճկունութիւն:

ԻՐԱՆԸ ՇՐՋԱՆԱԿԱԶԵԻ ՇԱՐԺԵԼ

Ուղիղ կեցուածքի դիրքէն մեկնելով, թեւերը գլուխն ի վեր պարզուած եւ բազուկին դնդերները ականջին դպած վիճակի մէջ կոնակի վրայ ծոիլ, ապա ծոիլ դէպի աջ եւ ի վերջոյ կրկին դէպի ետ, ու այսպէս, ձեռքերուն կոն մը գծել տալ:

Ուշադիր ըլլալ, որ փորձի պահուն ոտքերը գետնին հարթ փակած ըլլան եւ ծունկը պրկուած ըլլայ:

Մարզանքի այս ձեւը ողնայարին ճկունութիւնը եւ ծնելու կարողութիւնը կը զարգացնէ, որովայնի դընդերները պրկուած վիճակէն դուրս կը բերէ:

ՈՒՍԻ ՅՕԴԵՐՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄ

Արմուկները դէպի առջեւ, նախաբազուկը ծալուած, մատները ուսերուն փակած եւ բազուկը զուգահեռական դիրքի մէջ:

Այս վիճակին մէջ բազուկը եւ նախաբազուկը կողմնակի ուժգին կերպով բանալ ու այս շարժումը կրկնել:

Մարզանքի այս ձեւը բազուկներու եւ ուսերու յօդերուն դնդերները կը զարգացնէ:

ԲԱԶՈՒԿՆԵՐՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄ

Նախաբազուկը ետ քաշուած եւ բռունցքները կտրծքին դպած, բազուկները դէպի առաջ նետել եւ ետ բերել:

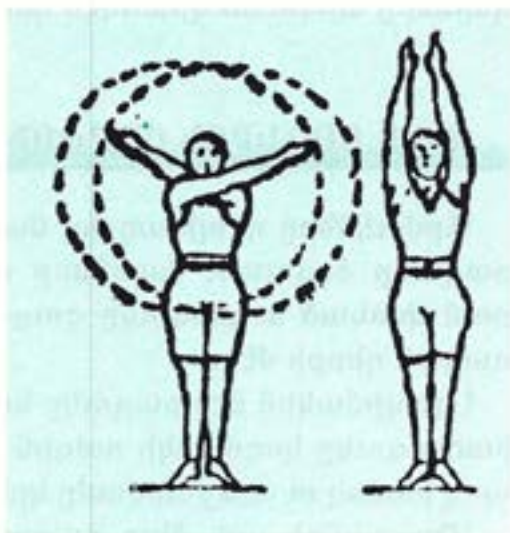
Մարզանքի այս ձեւը բազուկներուն դնդերները եւ ուսերուն յօդերը ճկուն կը դարձնէ ու կը զարգացնէ:

ԲԱԶՈՒԿՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆԱԿԱԶԵՒԻ ՇԱՐԺՈՒՄ

Նախ ոտքի մատներուն վրայ բարձրանալ, բազուկները գլխուն վերեւ բարձրացնելով: Այս դիրքէն մեկնելով՝ բազուկները շրջանակաձեւ շարժել: Ծարժումը կատարել՝ յաճախ ուղղութիւնը փոխելով:

Մարզանքի այս շարժումը ուսի յօդերն ու դնդերները կը զարգացնէ:

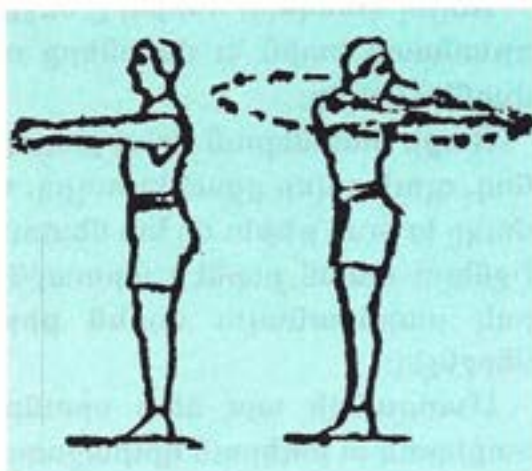
ԻՐԱՆԻ ԳԱԼԱՐՈՒՄ

Դիրք.- Ոտքերը քով-քովի, բազուկները դեպի առջև տարածուած եւ ձեռքին ափերը դեպի գետին:

Դ ա ն դ ա դ օ ր է ն իրանը դարձնել դեպի ձախ, ձեռքերը ուսերուն բարձրութեան վրայ պահելով: Սրբունքները եւ ոտքերը պէտք չէ շարժել, իսկ ծունկի ետեւի դնդերները պահել՝ պրկուած:

Վերադառնալ սկզբնական դիրքի վիճակին եւ շարժումը կատարել դեպի ձախ դարձնելով իրանը:

Մարզանքի այս շարժումը կուրծքի վանդակի եւ իրանի դնդերներուն ճկունութիւն կու տայ:

ԲԱԶՈՒԿԻ ԴՆԴԵՐՆԵՐՈՒ ԾԱՐԺՈՒՄ

Բազուկները կողմնակի տարածուած, հորիզոնական դիրքով եւ կոնակը թեթեւօրէն դեպի առջև ծած:

Բազուկները առջեւի կողմէն դեպի ետեւ, շրջանակաձեւ շարժումներ կատարել:

Մարզանքի այս ձեւը բազուկներուն եւ ուսին յօդերը կը զարգացնէ:

ՎԱՐԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ ԹԵՔՈՒՄ

Ուղիղ կանգնիլ, ձեռքերը մեջքին, բթամատը ետին և մատները որովայնին կողմը:

Ոտքի մատներուն վրայ բարձրանալ, գլուխը վեր ցցած և ուղիղ, արմուկը և ուսը թեթև մը ետ նետուած: Իջնելու ատեն բերնէն արտաշնչել, իսկ բարձրանալու ատեն քիթով ներշնչել:

Մարզանքի այս ձեւը սրունքին, ոտքերուն և յօդերուն դիրաշարժութիւն կու տայ:

ՎԱՐԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄ

Կոնակի վրայ պառկիլ, ձեռքերը ծոծրակին տակ ծալուած և արմուկները գետին. կամ ձեռքերը դէպի ետ, դաստակները գետին դպած, ոտքին մատները երկնցուցած:

Դ ա ն դ ա դ օ թ է ն սրունքները բարձրացնել, միասին կամ անջատ-անջատ և փոխն ի փոխ, առանց կոնակը և գլուխը շարժելու կամ իջեցնել:

Մարզանքի այս ձեւը որովայնին և իրանին դնդերները կը զարգացնէ:

ԲԱԶՈՒԿՆԵՐԸ ԾԱԼԵԼ

Ուռքի ծայրերուն եւ ձեռքին վրայ յենելով, մարմինը ուղիղ պրկըւած պահել:

Բազուկները ծալելով իջնել եւ բարձրանալ, մարմինը միշտ պրկուած:

Մարզանքի այս ձեւը ուսին եւ բազուկին դնդերները կը գարգացնէ:

ՄԷՋՔԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

Ուղիղ կանգնիլ, ձեռքերը մէջքին:

ա.- Առանց ուռքերը եւ սրունքները շարժելու, մէջքին վրայ ծոիլ դէպի առջեւ:

բ.- Ծոիլ դէպի ետեւ:

գ.- Ծոիլ կողմնակի, նախ աջ, յետոյ ձախ:

դ.- Մէջքին շուրջ շարունակաբար շրջանակային շարժել իրանը, նախ աջէն ձախ, յետոյ ձախէն աջ ուղղութեամբ:

ՈՐՈՎԱՅՆԻ ԳՆԳԵՐՆԵՐՈՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

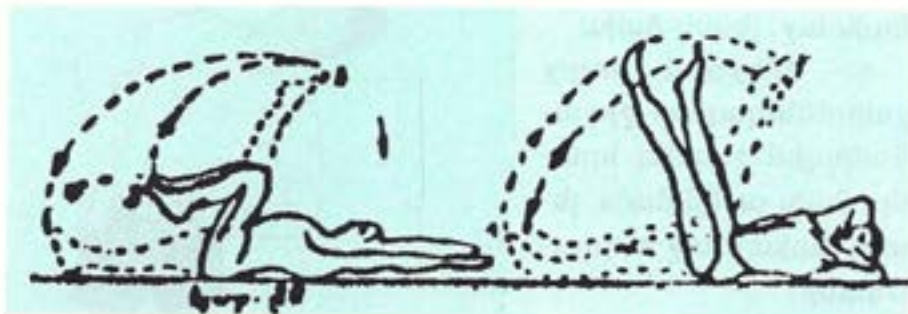
Կոնակի վրայ պառկիլ, թեևերը կողմնակի պարզած:

ա.- Առանց կրունկները գետին դպցնելու, սրունքները ծալել, հեծանի թշելու շարժում կատարել տալով: Ծարժումներուն ընդարձակ ծառայ տալ: Իւրաքանչիւր սրունքով քսան անգամ կրկնել:

բ.- Երկու սրունքները բարձրացնել, ծունկերը ծալելով: Յետոյ քակել ծունկերը եւ ոտքերը յառաջացնել դէպի գլուխ: Դանդաղօրէն իջեցնել, սրունքները պրկուած պահել, առանց կրունկները գետին դպցնելու: Հինգ անգամ կրկնել:

գ.- Սրունքները իրարու միացած բարձրացնել: Ապա դանդաղօրէն իջեցնել, սրունքները որքան կարելի է իրարմէ հեռացնելով: Իւրաքանչիւր անգամուն ալ կրունկները գետին չդպցնել:

դ.- Միեւնոյն շարժումը կատարել հակառակ ուղղութեամբ, այսինքն՝ նախ բարձրացնել սրունքները, իրարմէ հեռու վիճակով, յետոյ միացնել օդին մէջ եւ իջեցնել, առաւելագոյնը հինգ անգամ:

Այս փորձերը կատարել՝ ձեռքերը մարմնին ուղղութեամբ դէպի գլուխն ի վեր երկնցնելով: Այս վիճակով թէև շարժումը անլի դժուար է կատարել, բայց անլի օգտակար է:

ԳԱՇՏԻ ԿԱՄ ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ ՏԵՂԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ՅԱՏՈՒԿ ՓՈՐՁԵՐ

1.- Տեղւոյն վրայ վազք

ա.- Ծունկերը փոխն ի փոխ կարելի եղածին չափ վեր հանելով եւ ոտքի ծայրերուն վրայ բարձրացրնելով: Տեսողութիւն՝ մէկ վայրկեան:

բ.- Ոտքերուն վրայի մասը մարմինէն 50 սանթիմէթր առաջ եւ 30 սանթիմէթր գետնէն վեր կապուած պարանի մը դպցնելով:

Փորձերը կատարել պարանին բարձրութիւնը փոխելով, փորձին տեսողութիւնը երկարելով եւ ոտքի բախումներուն արագութիւնը անլցնելով:

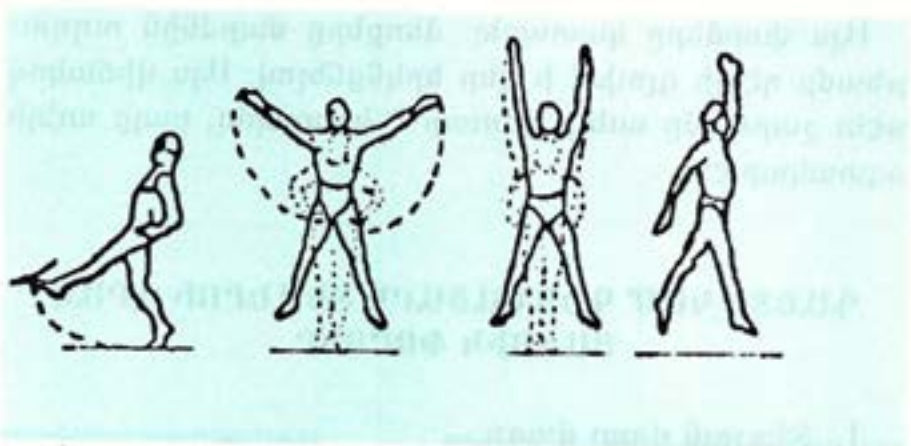
2.- Տեղւոյն վրայ ուստումներ

Ձեռքերը մէջքին, ոտքերը իրարու կպած:

ա.- Ձեռքերը մէջքին, ոտքերը դէպի ետեւ ու առջեւ իրարմէ գատել:

բ.- Ձեռքերը մէջքին, ոտքերը կողմնակի իրարմէ անջատել:

գ.- Ձեռքերը մէջքին, ոտքերը մկրատի ձեւ շարժելով:

դ.- Ոտքերը իրարմէ անջատել, թելերն ալ շարժելով:

Այս բոլոր ուսումներուն թիւը պէտք չէ անցնի 50ը:

3.- Մարզախաղ կամ դաշտային խաղեր

Ճշմարիտ մարզիկի մը յատուկ խաղերն են ասոնք, սիրոր անունով ծանօթ:

Գնդակի խաղեր՝ ոտքով, ձեռքով, ջուրի վրայ և ջուրին մէջ: Ֆութպոլ, պասքեթպոլ, վոլիպոլ, փինկ-փոնկ, թենիս, եայլն:

Արագ վազքեր և երկար վազքեր:

Ջողով ցատկել, կանգնած կամ վազելով երկարութիւն և բարձրութիւն ցատկել:

Գունդ, սկաւառակ և նիզակ նետել:

Պարաններէ բարձրանալ, բազուկներէն միայն կախւելով:

Սուերամարտ, ինքնապաշտպանութեան յատուկ վարժութիւններ, եայլն, եայլն:

Վազքերով և ոստումներով խաղերը մարմնին նկունութիւնը և շնչառութիւնը զարգացնող առաջնակարգ խաղեր են, ինչպէս նաեւ՝ հեծանիւ նստիլը, թիավարելը և լողալը:

